

**UCHWAŁA NR XXXVIII/ 297/14
RADY MIASTA RAWA MAZOWIECKA
z dnia 16 lipca 2014 roku**

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta Rawa Mazowiecka.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, poz. 645, poz. 1318) **Rada Miasta Rawa Mazowiecka uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Miasta Rawa Mazowiecka, stanowiącą załącznik do uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała nr XLIX/364/10 Rady Miasta Rawa Mazowiecka z dnia 14 lipca 2010 roku w sprawie przyjęcia strategii rozwoju miasta Rawa Mazowiecka

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Rawa Mazowiecka.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCA
RADY MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Grażyna Dębska
Grażyna Dębska

Załącznik do Uchwały
Nr XXXVIII/297/14
Rady Miasta Rawa Mazowiecka
z dnia 16 lipca 2014 r.

PROJEKT
STRATEGIA ROZWOJU MIASTA
RAWA MAZOWIECKA
NA LATA 2014 – 2020

Opracował zespół pod redakcją Wojciecha Skoczka

CZERWIEC 2014 r.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Spis treści:

1.	WPROWADZENIE	4
2.	METODYKA PLANOWANIA STRATEGICZNEGO	6
3.	ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA PROGRAMOWE.....	9
3.1.	Wyzwania gospodarki opartej na wiedzy	9
3.2.	Uwarunkowania wynikające z prowadzonej przez rząd polityki regionalnej (Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2010-2020).....	9
3.3.	Uwarunkowania wynikające z polityki rozwoju kraju (Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo - została przyjęta 25 września 2012 r. przez Radę Ministrów)	10
3.4.	Uwarunkowania wynikające z polityki przestrzennej państwa (Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030)	12
3.5.	Uwarunkowania wynikające z „Założeń aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego do roku 2020”	13
4.	DIAGNOZA STANU WYJŚCIOWEGO	17
4.1.	Opis znaczenia położenia i funkcji jakie pełni miasto Rawa Mazowiecka....	17
4.2.	Środowisko przyrodnicze.....	19
4.3.	Dziedzictwo kulturowe	21
4.4.	Sytuacja demograficzna	22
4.4.1.	Analiza i struktura stanu ludności.....	22
4.4.2.	Prognoza stanu ludności.....	33
4.4.3.	Bezrobocie, rynek pracy	34
4.5.	Baza ekonomiczna miasta.....	41
4.5.1.	Podmioty gospodarcze - liczba i struktura.....	41
4.5.2.	Zatrudnienie	46
4.5.4.	Dochody i wydatki budżetu	48
4.5.5.	Ocena infrastruktury ekonomicznej.....	51
4.6.	Infrastruktura techniczna	56
4.6.1.	Komunikacja, drogi	56
4.6.2.	Gospodarka wodno-ściekowa	56
4.6.3.	Energetyka.....	56
4.6.4.	Zaopatrzenie w gaz.....	65
4.6.5.	Energia ciepła	56
4.6.6.	Gosp[odarka komunalna – gospodarka odpadami.....	56
4.7.	Infrastruktura społeczna	70
4.7.1.	Zasoby mieszkaniowe.....	70
4.7.2.	Opieka zdrowotna	73
4.7.3.	System oświaty – edukacja.....	74
4.7.4.	Instytucje kultury, zaplecze sportowo – rekreacyjne	90
4.8.	Pomoc społeczna	104
4.9.	Bezpieczeństwo.....	110
5.	ANALIZA SWOT.....	118
6.	PROJEKCJA PRZYSZŁOŚCI	121
6.1.	Założenia wejściowe.....	121
6.2.	Scenariusz zagrożeń	122
6.3.	Scenariusz szans	124
6.4.	Zarys wizji przyszłości	127
7.	MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE.....	129
7.1.	Misja strategii - cele nadrzędne	129
7.2.	Cel generalny	129

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

7.3. Priorytety rozwojowe	130
7.4. Cele operacyjne w dziedzinach działań wspierających rozwój miasta.....	132
7.4.1. W dziedzinie rozwoju bazy ekonomicznej	132
7.4.2. W dziedzinie aktywizacji rynku pracy i rozwoju kapitału ludzkiego.....	135
7.4.3. W dziedzinie poprawy standardów infrastrukturalnych	138
7.4.4. W dziedzinie funkcji wyższego rządu	139
7.4.5. W dziedzinie poprawy struktury funkcjonalno-przestrzennej.....	140
7.5. Wybrane zadania oparte na celach strategicznych	141
8. SYSTEM MONITOROWANIA	144
8.1. Istota i funkcje monitoringu	144
8.2. Instytucje odpowiedzialne za proces monitorowania, źródła danych, raportowanie	144
8.3. Proponowane wskaźniki	145
9. WNIOSKI DOTYCZĄCE WDRAŻANIA STRATEGII.....	147
Spis tabel.....	149
Spis wykresów	151
Spis rysunków	151

1. WPROWADZENIE

Strategia rozwoju lokalnego jest narzędziem wspomagającym planowanie i zarządzanie tymi dziedzinami działalności gospodarczej i społecznej, które wchodzą w zakres kompetencji samorządu miejskiego i tymi, które pozostają poza obligatoryjnym zakresem kompetencji tego szczebla, jednakże stanowią przedmiot żywotnych zainteresowań społeczności lokalnej. Samorząd zabiegający o zewnętrzne czynniki rozwojowe, np. o budowę lub modernizację dróg (krajowych, wojewódzkich czy powiatowych na swoim terenie) pełni funkcję inicjatywną. Programowanie „nie swoich” zadań w strategii miasta jest więc celowe. Stanowi pomost współpracy między samorządem lokalnym a innymi szczeblami władzy publicznej (administracją samorządową powiatu i województwa, oraz administracją rządową). Ze względu na układ kompetencji w zakresie polityki gospodarczej głównym partnerem miasta jest obecnie samorząd wojewódzki. Strategia rozwoju Miasta Rawa Mazowiecka jest spójna z uchwaloną 26 lutego 2013r. Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020.

Poza wieloszczeblową współpracą w sferze administracji publicznej Samorząd Rawy Mazowieckiej ma możliwości nawiązywania partnerstwa publiczno-prywatnego. Ma także misję aktywizowania mieszkańców miasta na rzecz jego rozwoju i kształtowanie inicjatywności, oraz postaw obywatelskich.

Będzie to wyrazem doskonalenia systemu demokratycznego państwa na szczeblu lokalnym. Wprawdzie opracowanie i uchwalenie strategii rozwoju miasta nie jest obowiązkiem formalnym samorządu lokalnego, jednakże jest wyrazem inicjatywnej funkcji władzy.

Strategia rozwoju miasta, może pełnić trzy zasadnicze funkcje, jak każda inna forma planowania gospodarczego (i przestrzennego) w sferze publicznej.

Pierwszą funkcją strategii jest **funkcja decyzyjna**. Realizacja zatwierdzonych celów strategicznych i operacyjnych wymaga podjęcia określonych decyzji gospodarczych. Wówczas strategia staje się uzasadnieniem dla przygotowania odpowiednich decyzji dla Burmistrza oraz uchwał Rady Miasta.

Drugą funkcją planowania i zarządzania strategicznego jest **funkcja koordynacyjna**. Strategia powinna określić pewien porządek działań. Jednakże ze względu na niepewność warunków obiektywnych nie powinna to być koordynacja „na sztywno”. Pewne działania powinny być wszakże ułożone wyprzedzająco w stosunku do innych, aby można było stworzyć dogodne warunki skuteczności działań następczych. W ramach tej funkcji, poza sekwencyjnym porządkiem działań, na podkreślenie zasługuje potrzeba kojarzenia działań równoczesnych. Są to najczęściej działania między sobą skojarzone komplementarnie. Przykładowo budowa systemów kanalizacyjnych powinna być komplementarnie skojarzona z budową oczyszczalni ścieków czy nowymi odcinkami wodociągów. W praktyce komplementarność działań rzadko jest zachowywana, głównie ze względu na

niewystarczające środki finansowe. Strategia powinna jednak informować zarówno o następczym jak i komplementarnym (równoczesnym) układzie przedsięwzięć gospodarczych.

Strategia powinna koordynować również działania różnych podmiotów działających na terenie miasta. Dlatego też nie należy rozpatrywać strategii miasta jako dokumentu opracowanego na użytek samorządu miejskiego, ale jako zapis celów strategicznych, z którymi identyfikuje się społeczność miasta. Cele te są opracowane w oparciu o zasadę partnerstwa, co ma kluczowe znaczenie dla efektywności realizowania strategii.

Trzecią funkcją odnoszącą się przeważnie do sfery planowania strategicznego jest **szeroka informacja o polityce rozwoju miasta** na tle gospodarczych, społecznych i prawnych uwarunkowań rozwoju. Informacja ma być odbierana przez wszystkie partnerskie szczeble władzy publicznej, przez podmioty potencjalnie zainteresowane inwestowaniem na terenie miasta i przez społeczność lokalną coraz bardziej angażującą się w sprawy rozwoju swojego terenu. Informacja o polityce rozwoju wyrażonej w strategii lokalnej będzie też istotna dla wszystkich zewnętrznych podmiotów finansujących programowe przedsięwzięcia inwestycyjne.

Wszelkie inne funkcje pochodne od tych trzech wymienionych stanowią praktycznie nieograniczony zbiór. Wypada zaznaczyć funkcję kontrolną, a szerzej monitorowania działań na rzecz realizacji strategii.

W istocie **strategia rozwoju (regionu, miasta, gminy, powiatu, innego obszaru) jest koncepcją działania zmierzającego do zrównoważonego i trwałego rozwoju, przedstawiona w formie zwartego dokumentu zawierającego procedury osiągnięcia zamierzonych celów. Dokument taki powinien składać się z: diagnozy stanu istniejącego, analizy słabych i mocnych stron, celu strategicznego i celów pośrednich, części dotyczącej sposobu realizacji założonych celów, z wyszczególnieniem roli poszczególnych podmiotów, mechanizmu monitorowania i korygowania wdrażanej strategii.**

Niektóre elementy strategii wymienione w powyższej definicji są obecnie praktycznie przenoszone do programów operacyjnych, w tym np. do programu rozwoju lokalnego. Stąd też obecnie **strategię rozwoju można określić jako koncepcję działania zmierzającego do długotrwałego i wielostronnie zrównoważonego rozwoju tejże jednostki administracyjnej**, w tym przypadku dla miasta Rawa Mazowiecka.

2. METODYKA PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Ogólna charakterystyka metody

Dokument Strategii Rozwoju Miasta Rawy Mazowieckiej składa się z następujących zasadniczych części:

- **diagnozy stanu istniejącego** opisującej rzeczywistość przyrodniczą w mieście i w jego otoczeniu oraz rzeczywistość społeczną i gospodarczą w dziedzinach stanowiących uwarunkowania endogeniczne przyszłego rozwoju;
- **analizy mocnych i słabych stron, oraz szans i zagrożeń rozwoju (SWOT)** opartych na wcześniej wykonanych opisach stanu istniejącego i opinii społeczności lokalnej;
- **projekcji przyszłości** zawierającej dwa skrajnie odmienne scenariusze możliwego przebiegu zdarzeń i procesów rozwojowych oparte na maksymalnie korzystnym, oraz niekorzystnym układzie szans i zagrożeń. Kolejnym elementem wizji są założenia spodziewanych efektów rozwojowych - wizja wskazująca elementy rozwoju, które powinny być uwzględnione w celach strategicznych i operacyjnych;
- **hierarchicznego układu celów** zawierających misję (cele nadrzędne strategii), generalny cel strategiczny, priorytety jako cele warunkujące osiągnięcie celu generalnego, cele operacyjne w wybranych dziedzinach;
- **systemu monitorowania** zawierającego wskaźniki osiągnięcia celów, instytucje zaangażowane, raportowanie.

Szczegółowe elementy operacyjne realizacji strategii zostają obecnie powszechnie przeniesione do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta, a zatem i do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta.

Procedura planowania strategicznego stanowi zamknięty cykl. Ze względu na zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne rozwoju miasta strategia powinna być poddawana aktualizacji. Podstawą aktualizowania szybkozmiennych elementów strategii będzie jej monitorowanie na tle wspomnianych zmieniających się uwarunkowań, wprowadzanie nowych pomysłów programowych, wdrażanie istniejących programów, oraz doskonalenie spójności wewnętrznej i zewnętrznej.

Strategia jako instrument polityki na szczeblu lokalnym wywołuje wiele programów, przedsięwzięć organizacyjnych i gospodarczych, spośród których część będzie stanowiła zadania własne samorządu lokalnego, część będzie tworzyła elementy programów wojewódzkich, jeszcze inna część może być wdrażana jako programy instytucji rządowych (tzw. programy sektorowe), pozarządowych i organizacji społecznych oraz przedsiębiorców prywatnych.

Ramy programowe o charakterze zewnętrznym dla strategii rozwoju miasta Rawy Mazowieckiej będzie stanowiła Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020, uwzględniająca w swojej treści cele wskazane

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

w krajowych dokumentach strategicznych (m.in. Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju: Polska 2030 – Trzecia fala nowoczesności – projekt z marca 2012r., Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020 – projekt z kwietnia 2012r., Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie przyjętej przez Radę Ministrów dnia 13 lipca 2010 r. oraz Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 przyjętej przez Radę Ministrów dnia 13 grudnia 2011r.) Są to dokumenty ramowe wyznaczające na najbliższy okres programowania Unii Europejskiej kierunki wspierania gospodarki kraju.

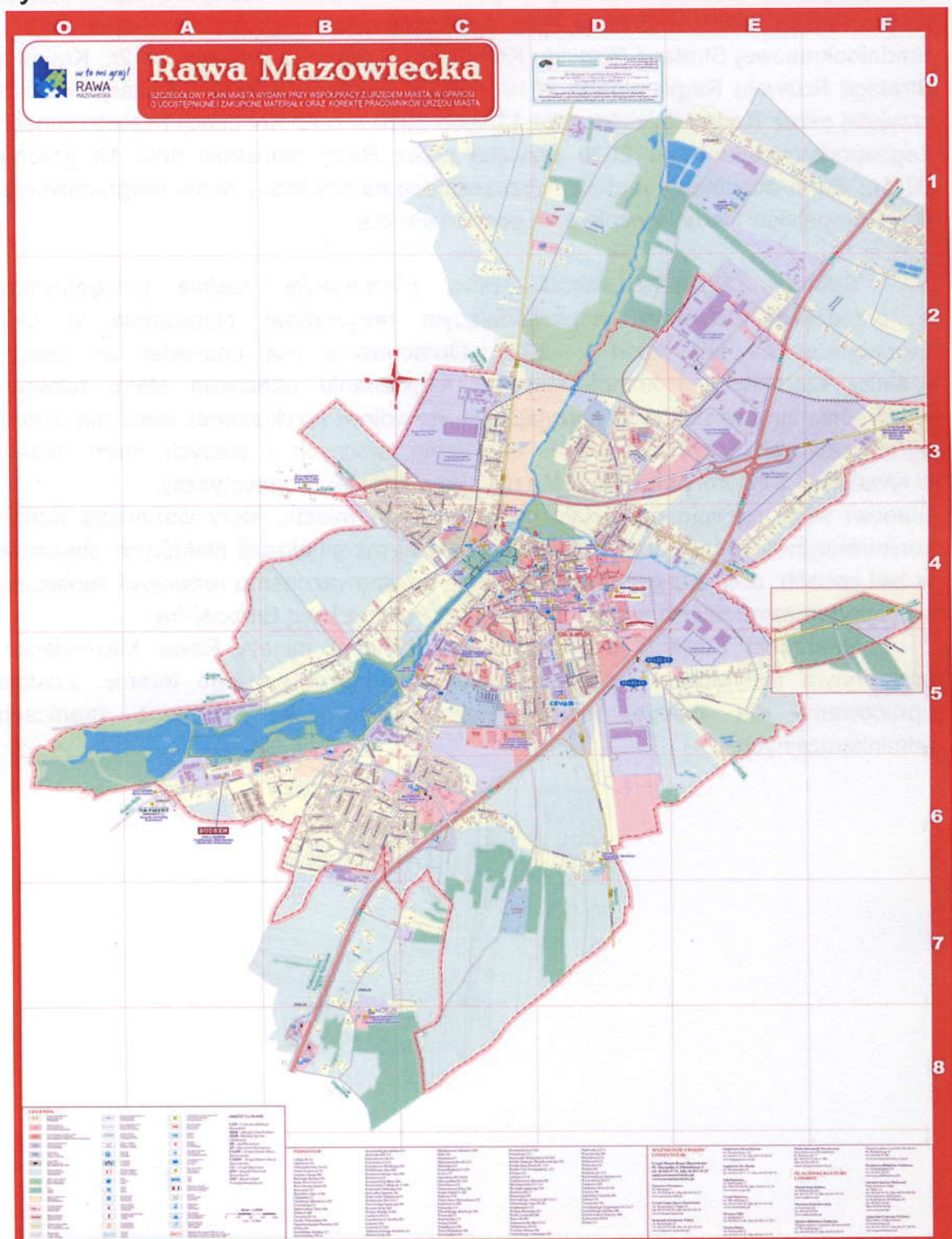
Strategia Rozwoju Miasta Rawa Mazowiecka została przygotowana w przedziale czasowym odpowiadającym horyzontowi planowania w Unii Europejskiej na lata 2014 – 2020. Opracowanie ma charakter poznawczy i służy szerokiemu i kompleksowemu rozpoznaniu obecnego stanu rozwoju, wyodrębnieniu uwarunkowań sprzyjających rozwojowi (czyli szans), bądź ten rozwój ograniczających (czyli zagrożeń), określeniu mocnych i słabych stron miasta w rywalizacji z innymi obszarami. Ma również charakter prognostyczny. Stanowi wizję rozwoju potencjału gospodarczego miasta, który warunkuje wzrost konkurencyjności, oraz przeciwdziałanie dalszej marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu, zrównoważonemu rozwojowi społeczno – gospodarczemu miasta w ramach integracji Polski z Unią Europejską.

Realizacja *Strategii* ma służyć mieszkańcom miasta Rawa Mazowiecka, oraz innym instytucjom i podmiotom funkcjonującym na jego terenie. Została opracowana dla całego miasta Rawa Mazowiecka, w jego granicach administracyjnych.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Rysunek 1. Rawa Mazowiecka

Źródło: Internet

3. ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA PROGRAMOWE

3.1. Wyzwania gospodarki opartej na wiedzy

Gospodarka Polski jest gospodarką otwartą, coraz bardziej włączającą się w procesy globalizacji. Jednym z najważniejszych obecnie wyzwań dla wszystkich gospodarek jest budowanie społeczeństw i gospodarki opartej na wiedzy. Przewagę konkurencyjną mogą uzyskać te ośrodki (regiony, miasta), które są zdolne do tworzenia, a przynajmniej absorpcji innowacji. Rozwój gospodarki w mniejszym stopniu zależy od ceny czynników wytwórczych, w większym od kwalifikacji kadr, jakości i niezawodności infrastruktury komunikacyjnej i powiązań danego ośrodka z resztą regionu/kraju, obecności i jakości działania środowiska biznesowego i infrastruktury jego wsparcia, a także zaplecza naukowo-badawczego.

3.2. Uwarunkowania wynikające z prowadzonej przez rząd polityki regionalnej (Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2010-2020)

Dokument ten określa cele i priorytety rozwoju Polski w wymiarze terytorialnym, zasady i instrumenty polityki regionalnej, nową rolę regionów w ramach polityki regionalnej oraz zarys mechanizmu koordynacji działań podejmowanych przez poszczególne resorty.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego wprowadza szereg modyfikacji sposobu planowania i prowadzenia polityki regionalnej w Polsce, a wraz z nimi różnych polityk publicznych mających największy wpływ na osiąganie celów określonych w stosunku do terytoriów. Wiele propozycji dotyczy zarządzania politykami ukierunkowanymi terytorialnie i obejmuje zagadnienia współpracy, koordynacji, efektywności, monitorowania i ewaluacji. KSRR zakłada także dalsze wzmocnienie roli regionów w osiąganiu celów rozwojowych kraju i w związku z tym zawiera propozycje zmian roli samorządów wojewódzkich w tym procesie oraz modyfikacji sposobu udziału w nim innych podmiotów publicznych. Polityka regionalna jest w nim rozumiana szerzej niż dotychczas – jako interwencja publiczna realizująca cele rozwojowe kraju przez działania ukierunkowane terytorialnie, a których głównym poziomem planowania i realizacji pozostaje układ regionalny. Szczegółowe propozycje rozwiązań dotyczą przede wszystkim:

- odejścia od postrzegania polityki regionalnej wyłącznie przez zróżnicowania przestrzenne mierzone na poziomie regionów na rzecz wykorzystania potencjałów endogenicznych terytoriów dla osiągania celów rozwoju kraju – kreowania wzrostu, zatrudnienia i spójności,
- odejścia od podziału na polityki inter- i intraregionalną, na rzecz jednej, wspólnej polityki (ze wspólnymi celami) określającej cele w odniesieniu do terytorium dla wszystkich podmiotów publicznych, każdy z tych podmiotów realizuje inne zadania zgodnie ze sferą swojej kompetencji,

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

- stymulowania konkurencyjności w skali regionalnej, krajowej i międzynarodowej, jak również wspomagania rozprzestrzeniania procesów rozwoju z ośrodków najszybciej rozwijających się na pozostałe obszary kraju,
- większej efektywności działań w ramach polityki regionalnej przez skoncentrowanie interwencji polityki regionalnej na wybranych obszarach tematycznych i przestrzennych (obszarach strategicznej interwencji),
- wprowadzenia kompleksowego systemu integracji i koordynacji polityk publicznych mających istotny wpływ terytorialny z celami polityki regionalnej określonych dla poszczególnych terytoriów,
- wprowadzenia nowych instrumentów partnerstwa i koordynacji działań ukierunkowanych terytorialnie – kontraktu terytorialnego,
- racjonalizacji systemu zarządzania i finansowania polityk publicznych, przez określenie najbardziej efektywnego poziomu dostarczania usług publicznych,
- zwiększenia efektywności polityki regionalnej m.in. przez szerokie zastosowanie zasady warunkowości i mechanizmów konkurencji w dostępie do środków publicznych jako nagrody opartej o realizację założonych wskaźników rzeczowych,
- przemodelowania systemu finansowania polityki regionalnej przez oparcie go o wieloletni plan finansowy i kontrakty terytorialne.

Okres obowiązywania KSRR wyznaczony jest do roku 2020. Taki horyzont czasowy pozwoli na wdrożenie wielu proponowanych instrumentów i jednocześnie obejmie całą przyszłą perspektywę finansową UE 2014-2020, co będzie miało podstawowe znaczenie dla sposobu wykorzystywania środków Unii Europejskiej w ramach koncepcji nowej polityki regionalnej zawartej w tym dokumencie. Zakłada się przy tym, że poszczególne zapisy dokumentu będą wdrażane stopniowo od 2010 roku tak, aby całość proponowanych zmian o charakterze instytucjonalno-prawnym była gotowa przed rokiem 2013.

Wizja rozwoju regionalnego Polski do roku 2020 i jej cel strategiczny wpisuje się w wizję rozwoju Polski jako kraju o wysokim poziomie i jakości życia mieszkańców oraz silnej i konkurencyjnej gospodarce, zdolnej do tworzenia nowych miejsc pracy, sformułowaną w głównych krajowych dokumentach strategicznych.

3.3. Uwarunkowania wynikające z polityki rozwoju kraju (Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo - została przyjęta 25 września 2012 r. przez Radę Ministrów)

Strategia Rozwoju Kraju 2020 – to główna strategia rozwojowa w średnim horyzoncie czasowym, **wskazuje strategiczne zadania państwa**, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe (wraz z szacunkowymi wielkościami potrzebnych środków finansowych).

3. ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA PROGRAMOWE

3.1. Wyzwania gospodarki opartej na wiedzy

Gospodarka Polski jest gospodarką otwartą, coraz bardziej włączającą się w procesy globalizacji. Jednym z najważniejszych obecnie wyzwań dla wszystkich gospodarek jest budowanie społeczeństw i gospodarki opartej na wiedzy. Przewagę konkurencyjną mogą uzyskać te ośrodki (regiony, miasta), które są zdolne do tworzenia, a przynajmniej absorpcji innowacji. Rozwój gospodarki w mniejszym stopniu zależy od ceny czynników wytwórczych, w większym od kwalifikacji kadr, jakości i niezawodności infrastruktury komunikacyjnej i powiązań danego ośrodka z resztą regionu/kraju, obecności i jakości działania środowiska biznesowego i infrastruktury jego wsparcia, a także zaplecza naukowo-badawczego.

3.2. Uwarunkowania wynikające z prowadzonej przez rząd polityki regionalnej (Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2010-2020)

Dokument ten określa cele i priorytety rozwoju Polski w wymiarze terytorialnym, zasady i instrumenty polityki regionalnej, nową rolę regionów w ramach polityki regionalnej oraz zarys mechanizmu koordynacji działań podejmowanych przez poszczególne resorty.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego wprowadza szereg modyfikacji sposobu planowania i prowadzenia polityki regionalnej w Polsce, a wraz z nimi różnych polityk publicznych mających największy wpływ na osiąganie celów określonych w stosunku do terytoriów. Wiele propozycji dotyczy zarządzania politykami ukierunkowanymi terytorialnie i obejmuje zagadnienia współpracy, koordynacji, efektywności, monitorowania i ewaluacji. KSRR zakłada także dalsze wzmocnienie roli regionów w osiąganiu celów rozwojowych kraju i w związku z tym zawiera propozycje zmian roli samorządów wojewódzkich w tym procesie oraz modyfikacji sposobu udziału w nim innych podmiotów publicznych. Polityka regionalna jest w nim rozumiana szerzej niż dotychczas – jako interwencja publiczna realizująca cele rozwojowe kraju przez działania ukierunkowane terytorialnie, a których głównym poziomem planowania i realizacji pozostaje układ regionalny. Szczegółowe propozycje rozwiązań dotyczą przede wszystkim:

- odejścia od postrzegania polityki regionalnej wyłącznie przez zróżnicowania przestrzenne mierzone na poziomie regionów na rzecz wykorzystania potencjałów endogenicznych terytoriów dla osiągania celów rozwoju kraju – kreowania wzrostu, zatrudnienia i spójności,
- odejścia od podziału na polityki inter- i intraregionalną, na rzecz jednej, wspólnej polityki (ze wspólnymi celami) określającej cele w odniesieniu do terytorium dla wszystkich podmiotów publicznych, każdy z tych podmiotów realizuje inne zadania zgodnie ze sferą swojej kompetencji,

Strategia Rozwoju Kraju 2020 oparta jest na scenariuszu stabilnego rozwoju. Pomyślność realizacji wszystkich założonych w tej Strategii celów będzie uzależniona od wielu czynników zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych, które mogą wpływać na dostępność środków finansowych na jej realizację. Szczególne znaczenie będzie miał rozwój sytuacji w gospodarce światowej, a w szczególności w strefie euro.

W najbliższych latach kluczowe będzie pogodzenie konieczności równoważenia finansów publicznych i zwiększania oszczędności, przy jednoczesnej realizacji rozwoju opartego na likwidowaniu największych barier rozwojowych, ale też rozwoju w coraz większym stopniu opartego na edukacji, cyfryzacji i innowacyjności. Szczególnie ważne będzie przeprowadzenie zmian systemowych, kompetencyjnych i instytucjonalnych sprzyjających uwolnieniu potencjałów i rezerw rozwojowych, a także środków finansowych.

Strategia wyznacza **trzy obszary strategiczne** - *Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna*, w których **koncentrować się będą główne działania** oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

Strategia średniookresowa wskazuje działania polegające na usuwaniu barier rozwojowych, w tym słabości polskiej gospodarki ujawnionych przez kryzys gospodarczy, jednocześnie jednak koncentrując się na potencjałach społeczno-gospodarczych i przestrzennych, które odpowiednio wzmocnione i wykorzystane będą stymulowały rozwój.

Celem głównym Strategii staje się więc *wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności*.

Strategia stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych, które powinny przyczyniać się do realizacji założonych w niej celów, a zaprojektowane w nich działania rozwijać i uszczegóławiać reformy w niej wskazane. Jest skierowana nie tylko do administracji publicznej. **Integruje wokół celów strategicznych wszystkie podmioty publiczne, a także środowiska społeczne i gospodarcze**, które uczestniczą w procesach rozwojowych i mogą je wspomagać zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym. Wskazuje konieczne reformy ograniczające lub eliminujące bariery rozwoju społeczno-gospodarczego, orientacyjny harmonogram ich realizacji oraz sposób finansowania zaprojektowanych działań.

Podstawowym elementem procesu monitorowania **Strategii Rozwoju Kraju 2020** będą zawarte w tym dokumencie **wskaźniki kluczowe**. Będą one służyły przede wszystkim ocenie w jakim stopniu udało się osiągnąć zamierzone cele poprawy poziomu życia obywateli. Do najważniejszych z nich należą:

Tabela 1. Kluczowe wskaźniki monitorowania strategii

Wskaźnik	Wartość w roku bazowym (2010)	Wartość w roku docelowym (2020)	Źródło dla 2010 r.
PKB na mieszkańca w PPS (UE27=100)	63	74-79	Eurostat
Dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych ogółem (2010=100)	100	138-142	GUS
Saldo strukturalne sektora instytucji rządowych i samorządowych w relacji do PKB (w %)	-7,8	-1	MF
Wskaźnik Globalnej Konkurencyjności // Miejsce w rankingu	4,51//39.	5,2//25.	WEF

Strategia Rozwoju Kraju 2020 będzie również odniesieniem na gruncie krajowym dla nowej generacji dokumentów strategicznych przygotowywanych w Polsce na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020, tj. umowy partnerstwa i programów operacyjnych (uwzględniających środki z polityki spójności, wspólnej polityki rolnej - WPR i wspólnej polityki rybołówstwa - WPRyb). Wskazane w Strategii cele rozwojowe i priorytety w znaczącym zakresie wpisują się w cele strategii unijnej „Europa 2020” i są z nią spójne.

3.4. Uwarunkowania wynikające z polityki przestrzennej państwa (Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030)

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030) jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. Została opracowana zgodnie z zapisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 r. Zgodnie z wymogami ustawowymi określono także wynikające z KPZK 2030 ustalenia i zalecenia dla przygotowywania planów zagospodarowania przestrzennego województw (pzpw).

W dokumencie przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju w perspektywie najbliższych dwudziestu lat, określono cele i kierunki polityki zagospodarowania kraju służące jej urzeczywistnieniu oraz wskazano zasady oraz mechanizmy koordynacji i wdrażania publicznych polityk rozwojowych mających istotny wpływ terytorialny. Tym samym KPZK 2030 ma wiele cech strategii ogólnorozwojowej, łącząc elementy zagospodarowania przestrzennego z czynnikami

rozwoju społeczno-gospodarczego.

Proponowane w KPZK 2030 nowe ujęcie problematyki zagospodarowania przestrzennego kraju polega na zmianie podejścia do roli polityki przestrzennej państwa w osiąganiu nakreślonych wizji rozwojowych. KPZK 2030 proponuje zerwanie z dotychczasową dychotomią planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego na poziomie krajowym, wojewódzkim i lokalnym oraz w odniesieniu do obszarów funkcjonalnych, wprowadza współzależność celów polityki przestrzennej z celami polityki regionalnej, wiąże planowanie strategiczne z programowaniem działań w ramach programów rozwoju i programów operacyjnych współfinansowanych ze środków UE, określa działania państwa w sferze legislacyjnej i instytucjonalnej dla wzmocnienia efektywności systemu planowania przestrzennego i działań rozwojowych (w tym inwestycyjnych) ukierunkowanych terytorialnie.

3.5. Uwarunkowania wynikające z „Założeń aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego do roku 2020”

W związku ze zmianą uwarunkowań zewnętrznych samorząd województwa łódzkiego podjął decyzję o aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego. Jako misję Strategii określono: **„Prowadzenie zintegrowanej i terytorialnie ukierunkowanej polityki zrównoważonego rozwoju, opartej na współpracy gospodarczej, budowaniu więzi społecznych oraz tożsamości regionalnej”**.

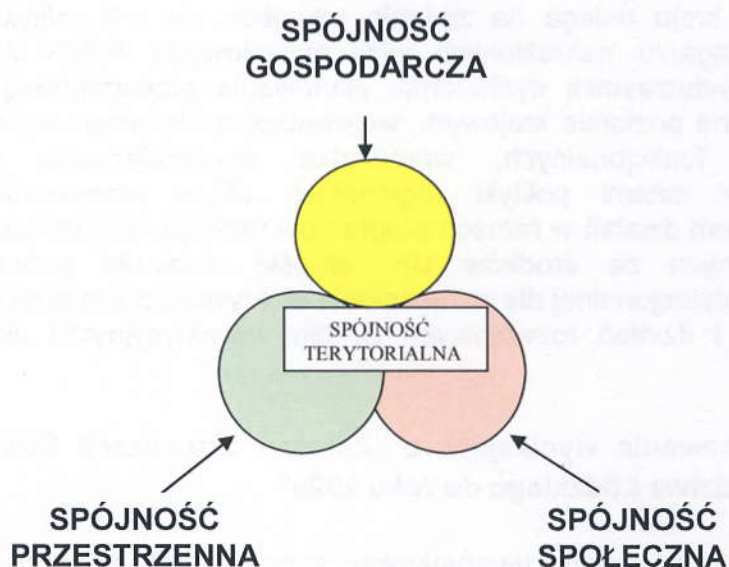
Misja ta koncentruje strategiczne kierunki działań na:

- **budowaniu przyszłości (dobrobytu) regionu** dzięki wzmocnieniu endogenicznych potencjałów województwa oraz współpracy gospodarczej, zarówno w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym;
- **budowaniu powiązań między mieszkańcami i społecznościami** oraz sprzyjaniu kreowaniu tożsamości regionalnej z uwzględnieniem wielokulturowości i różnorodności regionalnej.

Istotą Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 jest jej wymiar terytorialny. Określa ona cele i kierunki interwencji publicznej oraz obszary wspierania działań prorozwojowych.

Będąc głównym narzędziem kształtowania polityki regionalnej, Strategia wskazuje na konieczność wzmocnienia i lepszego wykorzystania unikalnych potencjałów rozwojowych (tzw. kapitałów terytorialnych) tkwiących w regionie oraz skumulowanych w wyznaczonych obszarach funkcjonalnych. Na potencjały te składają się zarówno zasoby występujące w sferze gospodarczej, społecznej i przestrzennej. Tym samym, osiągnięcie spójności w rozwoju na poziomie regionalnym (spójność terytorialna) uzyskane zostanie poprzez rozwój zrównoważony oraz spójny gospodarczo, społecznie i ekologicznie. Nowa zasada zintegrowanego podejścia do rozwoju, poprzez odejście od planowania sektorowego na rzecz budowy i wzmocnienia kapitału terytorialnego, pozwoli włączyć w procesy rozwojowe całą wspólnotę samorządową.

Rysunek 2. Polityka rozwoju - terytorialny wymiar spójności – schemat

W celu wspierania pozytywnych przemian oraz niwelowania głównych barier rozwojowych w regionie a także efektywnego wykorzystania zasobów rozwojowych, „Strategia...” zakłada, że regionalna polityka rozwoju będzie realizowana w dwóch płaszczyznach:

- horyzontalnej, odnoszącej się do obszaru całego województwa,
- terytorialno-funkcjonalnej, odnoszącej się do obszarów miejskich, obszarów wiejskich oraz obszarów funkcjonalnych.

Wymiar podstawowy stanowi **polityka horyzontalna realizowana na obszarze całego województwa i adresowana do wszystkich podmiotów funkcjonujących w regionie**. Składają się na nią trzy filary rozwoju regionu pozwalające na zrównoważony rozwój województwa łódzkiego.

W celu lepszego wykorzystania specyfiki poszczególnych obszarów województwa oraz uzyskania efektów synergii w procesach rozwoju, polityka horyzontalna została uzupełniona o **politykę terytorialno-funkcjonalną realizowaną na terenie obszarów miejskich, obszarów wiejskich oraz wyspecjalizowanych obszarów funkcjonalnych i adresowaną do podmiotów funkcjonujących w wyznaczonych obszarach**. Polityka ta oparta jest przede wszystkim na współpracy jednostek samorządu terytorialnego w celu tworzenia i realizacji projektów zintegrowanych. Ten wymiar polityki rozwoju daje szansę na zmniejszenie skali polaryzacji i włączenie słabszych ekonomicznie gmin w procesy rozwoju. W ramach przyjętego podejścia funkcjonalno –przestrzennego, podmioty uzyskują preferencje przy realizacji zintegrowanych projektów, pod warunkiem nawiązania do wiodących potencjałów i funkcji, które stały się podstawą delimitacji powyższych obszarów.

Strategia zakłada, że wsparcie dotyczyć będzie projektów odnoszących się jednocześnie do różnych sfer działalności (projekty międzysektorowe) w ramach konkretnego obszaru (terytorium). Pozwoli to na uzyskanie największego efektu rozwojowego, przy respektowaniu zasady koncentracji środków finansowych w czasie i przestrzeni.

Częścią polityki terytorialno-funkcjonalnej jest polityka skierowana do **obszarów miejskich i obszarów wiejskich**. Polityka miejska odnosi się zarówno do miast, jak i otaczających je gmin. Jednostki te, powiązane funkcjonalnie i podlegające procesom urbanizacji, tworzą obszary miejskie. Obszary wiejskie obejmują wszystkie gminy wiejskie w województwie, poza obszarami funkcjonalnymi miast.

Strategia zakłada, że promiejska polityka rozwojowa będzie realizowana poprzez projekty zintegrowane w ramach obszarów miejskich. Oznacza to wprowadzenie w kryteriach przyznawanych środków finansowych preferencji dla tego typu projektów.

Narzędziem realizacji polityki terytorialno-funkcjonalnej na obszarach miejskich i wiejskich jest również **kontrakt terytorialny**. Zgodnie z polityką przyjętą na szczeblu krajowym, podstawą dla przygotowania i uzgadniania kontraktu terytorialnego są **obszary strategicznej interwencji (OSI) wynikające z założeń polityki państwa**.

Działania prowadzone w ramach tych OSI na poziomie regionalnym będą wspierane przez instrumenty rządowe. Jako podstawę dla wyznaczenia OSI szczególnie istotnych dla rozwoju kraju, w regionie łódzkim przyjęto typy obszarów wskazane w „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie”. Są to:

- Łódź i jej obszar funkcjonalny,
- ośrodki subregionalne – miasta powiatowe powyżej 20 tys. mieszkańców i ich obszary funkcjonalne,
- miasta powiatowe tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- obszary wiejskie o słabej dostępności do usług publicznych.

Elementem uzupełniającym i umożliwiającym wykorzystanie dla rozwoju unikalnych potencjałów wewnętrznych zlokalizowanych na obszarach miejskich i wiejskich, są **obszary strategicznej interwencji wynikające z polityki rozwoju województwa łódzkiego**. Są to obszary będące w strefie oddziaływania sieci TEN-T. (Transeuropejska sieć transportowa (TEN-T))

Kolejnym elementem polityki terytorialno-funkcjonalnej jest polityka odnosząca się do **wyspecjalizowanych obszarów funkcjonalnych**. Zostały one wskazane ze względu na jednolitość potencjałów endogenicznych będących głównym czynnikiem rozwoju oraz powiązania funkcjonalno-przestrzenne w układach wewnętrznych i ponadregionalnych, wpływające na wzrost konkurencyjności województwa i jego rozwój społeczno-gospodarczy. Polityka rozwojowa w ramach obszarów funkcjonalnych realizowana będzie poprzez projekty zintegrowane, oparte na partnerstwie i współpracy jednostek samorządu terytorialnego oraz podmiotów działających w obszarze.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Umożliwi to wzmocnienie istniejących potencjałów, uzyskanie efektu synergii i wpłynie na wzrost efektywności wykorzystania środków finansowych. Wyznaczone **wyspecjalizowane obszary funkcjonalne są obszarami strategicznej interwencji wynikającymi z polityki rozwoju województwa łódzkiego.**

4. DIAGNOZA STANU WYJŚCIOWEGO

4.1. Opis znaczenia położenia i funkcji jakie pełni miasto Rawa Mazowiecka

Rawa Mazowiecka jest jednym z miast województwa łódzkiego. Współrzędne geograficzne lokalizacji miasta to: 20°10' E 51°45' N. Rawa Mazowiecka znajduje się pomiędzy dwiema wielkimi aglomeracjami miejskimi (łódzką i warszawską). Obszar miasta położony jest na Wysoczyźnie Rawskiej nad rzeką Rawką, która jest prawobrzeżnym dopływem Bzury.

Rysunek 3. Lokalizacja miasta na tle kraju

Źródło: Opracowanie własne

Powierzchnia miasta wynosi 1 427 ha, przy czym:

- grunty orne zajmują 514 ha,
- łąki 41 ha,
- pastwiska 47 ha.

Procentowy udział powierzchni użytków rolnych w stosunku do powierzchni gminy wynosi 46,81%.

Miasto Rawa Mazowiecka położone jest w następujących odległościach od najbliższych dużych miast:

- Łódź – 54 km,
- Warszawa – 77 km,
- Tomaszów Mazowiecki – 33 km,
- Skierniewice – 25 km.

Ze względu na centralne położenie, z Rawy Mazowieckiej można dojechać do wszystkich przejść granicznych z sąsiadującymi państwami, w czasie krótszym niż 8h.

Dużą zaletą Rawy Mazowieckiej jest korzystna lokalizacja w układzie komunikacyjnym kraju. Miasto położone jest niedaleko Łodzi, przy drodze ekspresowej S8 Warszawa-Wrocław. W listopadzie 2005 r. została oddana do użytku obwodnica miasta, usprawniająca komunikację na odcinku Warszawa – Łódź. W odległości ok.50 km od Rawy Mazowieckiej w Strykowie przecinają się autostrady A1 i A2.

Miasto Rawa Mazowiecka leży również na trasie linii kolejowej wąskotorowej 750 mm Rogów Osobowy Wąsk. – Rawa Mazowiecka – Biała Rawska („Kolej Wąskotorowa Rogów-Rawa-Biała”), która umożliwia transport towarów (w tym normalnotorowych wagonów towarowych na wąskotorowych transporterach) oraz przewóz osób. Linia kolejki przebiega wzdłuż granicy stref przemysłowych.

Według klasyfikacji odpowiadającej poziomom Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych, Rawa Mazowiecka należy do podregionu skierniewickiego.

Miasto jest stolicą powiatu rawskiego, w którego skład wchodzi także:

- Miasto i Gmina Biała Rawska,
- Gmina Cielądz,
- Gmina Rawa Mazowiecka,
- Gmina Regnów,
- Gmina Sadkowice.

Powiat rawski znajduje się we wschodniej części województwa łódzkiego, granicząc z województwem mazowieckim. Lokalizacja miasta w powiecie rawskim została przedstawiona poniżej.

Rysunek 4. Lokalizacja Rawy Mazowieckiej na tle powiatu rawskiego

Źródło: opracowanie własne

W związku z tym, że Rawa Mazowiecka jest miastem powiatowym, pełni ważne funkcje związane z obsługą administracyjną mieszkańców miasta i powiatu. Na terenie miasta znajdują się siedziby władz samorządowych oraz instytucji ważnych dla rozwoju społeczno – gospodarczego.

Władze miasta współpracują z Samorządami Miast: Nyírbátor (Węgry) oraz Boskowitz (Czechy) – zawarte zostały umowy miast partnerskich, z zamiarem otwierania nowych możliwości współpracy. Prowadzone są także rozmowy z samorządem Pont A Mousson we Francji w celu nawiązania współpracy.

4.2. Środowisko przyrodnicze

Pod względem hydro – regionalnym obszar miasta znajduje się na południowo – wschodnim skraju Regionu Kujawsko-Mazowieckiego, który stanowi południowo – wschodni skraj Makroregionu Zachodniego Niżu Polskiego. Na obszarze miasta występują trzy piętra wodonośne:

- Jury,
- Trzeciorzędu,
- Czwartorzędu.

Na terenie miasta można wyróżnić doliny rzek: Rawki i Rylki.

Rzeka Rawka jest typową rzeką niziną. Rawka początkowo płynie przez miasto Rawę Mazowiecką w kierunku północno – wschodnim wyprostowanym korytem przez teren zabudowany, park miejski, w pobliżu boiska i ruin zamku oraz ogródków działkowych. Za mostem kolejowym Rawka opuszcza granice miasta. Po obu brzegach rzeki Rawki, usytuowany jest park w stylu angielskim, który został wpisany do rejestru zabytków oraz objęty opieką konserwatorską. Park ten został założony w I połowie XIX w. Rawka stanowi malowniczy rezerwat przyrody, który wraz z otaczającą okolicą jest atrakcyjnym miejscem rekreacji. Wody Rawki tworzą 56 – hektarowy zalew „Tatar”, gdzie poza częścią rekreacyjną znajduje się rezerwat z wysepkami zamieszkałymi przez liczne gatunki ptactwa wodnego.

W granicach miasta Rawka przyjmuje dopływ prawobrzeżny – Rylkę (mającą na terenie powiatu przebieg długości około 28 km).

Rysunek 5. Rzeka Rawka, rezerwat przyrody

Źródło: Materiały promocyjne miasta Rawa Mazowiecka.

Rezerwat wodny Rawka został utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 24 listopada 1983 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Rozciąga się on na terenie gmin:

- Żelechlinek,
- Koluszki,
- Jeżów,
- Głuchów,
- **Rawa Mazowiecka,**
- Nowy Kawęczyn,
- Skierniewice,
- Bolimów,
- Nieborów

Powierzchnia rezerwatu wynosi 487 ha, zaś na terenie miasta Rawa Mazowiecka rezerwat zajmuje 146,95 ha, w tym:

- 88,97 ha – wody,
- 51,65 ha – użytki rolne,
- 6,33 ha – lasy i zarośla.

Rezerwatem objęto rzekę Rawkę od jej źródeł do ujęcia o długości 97 km, wraz z rozgałęzieniami koryta rzeki, starorzeczami, dolnymi odcinkami prawobrzeżnych dopływów: Krzemionki, Korabiewki, Rokity i Grabinki oraz przybrzeżnymi pasami terenu o szerokości 10 m.

Celem ochrony jest zachowanie w naturalnym stanie typowej rzeki nizinnej

średniej wielkości, wraz z krajobrazem jej doliny oraz środowiska życia wielu rzadkich i chronionych roślin i zwierząt.

Wzdłuż całej długości rzeki obserwuje się występowanie chronionych zwierząt: bobra i wydry. Bobry wprowadzono sztucznie w 1984 r. w ilości 12 sztuk. Bóbr uważany jest za największego gryzonia Eurazji, jest zwierzęciem silnie terytorialnym, rodzinnym i monogamicznym, wiodącym nocny tryb życia. W Polsce bóbr jest gatunkiem częściowo chronionym. Wydra uznana jest za gatunek rzadki i zagrożony wyginięciem. Jest gatunkiem chronionym w większości krajów Europy, w Polsce podlega ochronie łowieckiej i jako rzadki gatunek wymieniana jest w czerwonej księdze zwierząt. Spośród całej sieci wodnej byłego województwa skierniewickiego wydry zasiedlają jedynie rzekę Rawkę. Brak wydr na pozostałych rzekach spowodowany był zanieczyszczeniem rzeki Bzury, która stanowi barierę dla rozprzestrzeniania się tego gatunku. W obecnej chwili występowanie wydr na rzece Rawce jest zagrożone z powodu izolacji tej populacji.

W pobliżu Rawy Mazowieckiej występują inne rezerваты przyrody. Są to: rezerваты leśne "Babsk" (las dębowo - sosnowy z udziałem lipy drobnolistnej naturalnego pochodzenia, w wieku 80-170 lat) oraz "Trębaczew" (największe na Mazowszu skupisko modrzewi, których wiek określa się na ok.100-160 lat). Występujące w okolicy lasy wyróżniają się bogactwem oraz różnorodnością fauny i flory.

Klimat panujący na obszarze miasta jest charakterystyczny dla Polski środkowej. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec (+19°C), najzimniejszym styczeń (-3.5°C). Średnia roczna suma opadów – 540 mm. Wiatry przeważnie zachodnie lub południowo - zachodnie. Okres wegetacji 180-210 dni.

Na terenie miasta Rawa Mazowiecka znajduje się 7 pomników przyrody, są to:

- 3 dęby szypułkowe:
  - 2 przy Pl. Piłsudskiego,
  - 1 przy ul. Tomaszowskiej,
- 3 wiązy szypułkowe:
  - 1 przy ul. Reymonta,
  - 2 przy ul. Mickiewicza,
- 1 klon jawor – przy ul. Tomaszowskiej,

o obwodach od 230 do 355 cm i wysokości od 16 do 22 m. Drzewa te przetrwały około 100 lat i stanowią dużą wartość historyczną i krajobrazową.

W granicach administracyjnych miasta ok. 68 ha powierzchni stanowią lasy, w tym 22 ha to lasy państwowe, 7 ha JST, 35 ha lasy prywatne i 4ha powiatowe. Powierzchnia lasów stanowi 4,05% ogólnej powierzchni miasta.

4.3. Dziedzictwo kulturowe

Do najciekawszych zabytków kultury wpisanych do rejestru zabytków przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zaliczają się:

- ruiny Zamku Książąt Mazowieckich z XIV w.,

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

- zabytkowa willa z 1930 roku przy ul. Łowickiej – siedziba Muzeum Ziemi Rawskiej (zdjęcie poniżej),
- grodzisko wczesnośredniowieczne z XIII wieku zwane „Anielską Górą”,
- park miejski usytuowany nad rzeką Rawką z I połowy XIX w – uznawany był za jeden z piękniejszych parków w stylu angielskim na terenie Księstwa Warszawskiego,
- neoklasycystyczny ratusz z I połowy XIX wieku (siedziba władz miasta),
- późnobarokowy kościół wraz z budynkiem dawnego kolegium jezuickiego,
- Kościół oo. Pasjonistów z końca XVIII w., wraz z klasztorem,
- Kościół ewangelicko – augsburski i szpital Św. Ducha z II połowy XIV w.

Rysunek 6. Muzeum Ziemi Rawskiej

Źródło: Internet

Przez teren miasta Rawa Mazowiecka przebiega linia zabytkowej Kolei Wąskotorowej Rogów-Rawa-Biała. Całość trasy jako układ torowy i komunikacyjny układ przestrzenny jest wpisana do rejestru zabytków i objęta ochroną konserwatorską. Ponadto szczególnie wyróżnionymi obiektami zabytkowymi kolei wąskotorowej na terenie miasta Rawa Mazowiecka są:

- budynek dworca kolei (1920r.)
- paraboliczny most kratownicowy z jazdą dolną na rzece Rawce (1928r.).

4.4. Sytuacja demograficzna

4.4.1. Analiza i struktura stanu ludności

Według stanu na 31.12.2007r. liczba ludności, wg faktycznego miejsca zamieszkania, na terenie Rawy Mazowieckiej wynosiła 17 656. Porównanie liczby ludności, wg faktycznego miejsca zamieszkania, z terenu miasta Rawa Mazowiecka,

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

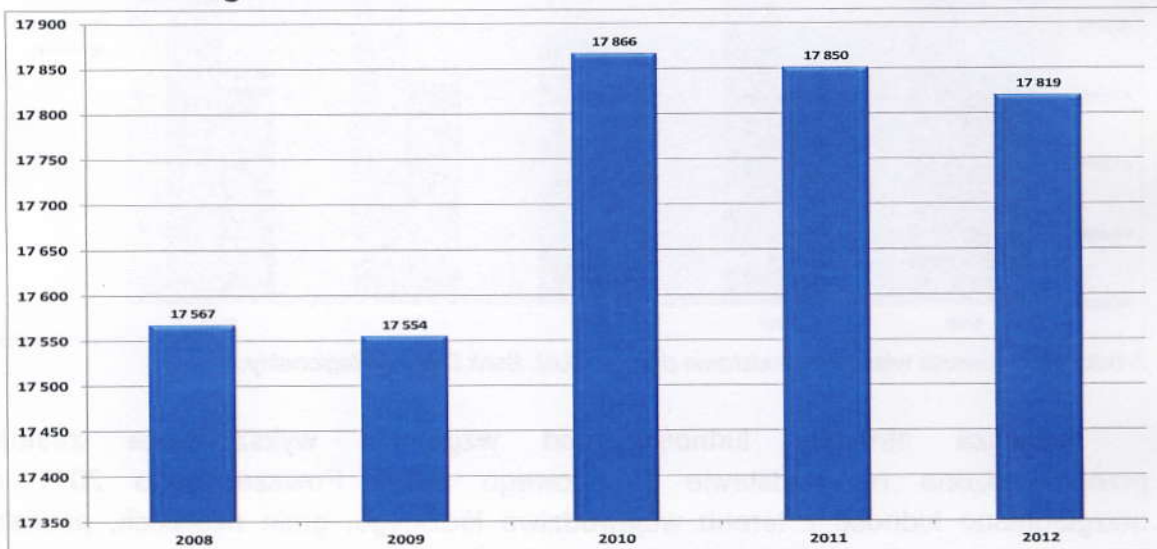
oraz stanu ludności powiatu rawskiego i województwa łódzkiego, w latach 2008 - 2012, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Ludność wg faktycznego miejsca zamieszkania ogółem (na 31.XII)

	Lata				
	2008	2009	2010	2011	2012
Miasto Rawa Mazowiecka	17 567	17 554	17 866	17 850	17 819
zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-0,50%	-0,07%	1,78%	-0,12%	-0,15%
Powiat Rawski	49 295	49 053	49 840	49 764	49 612
miasto	20 798	20 701	21 137	21 098	21 091
wieś	28 497	28 352	28 703	28 666	28 521
Województwo Łódzkie	2 548 861	2 541 832	2 542 436	2 533 681	2 524 651
miasto	1 638 657	1 630 989	1 622 813	1 615 408	1 606 066
wieś	910 204	910 843	919 623	918 273	918 585
% ludności Powiatu	35,64%	35,79%	35,85%	35,86%	35,92%
% ludności Województwa	0,69%	0,69%	0,70%	0,70%	0,71%

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Wykres 1. Stan ludności miasta Rawa Mazowiecka, wg faktycznego miejsca zamieszkania ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Regionalnych

Liczba ludności ogółem, na dzień 31.XII, wg faktycznego miejsca zamieszkania, w roku 2012 stanowi 98,59% stanu ludności z roku 2008, nastąpił spadek populacji o 0,31 % w stosunku do lat poprzednich.

Udział procentowy liczby ludności miasta Rawa Mazowiecka w ludności Powiatu Rawskiego wynosił 35,64% w roku 2008 i wzrósł do 35,92% w roku 2012. Analizując udział procentowy w ludności Województwa Łódzkiego, w analizowanym okresie wahał się między 0,68 – 0,71 %.

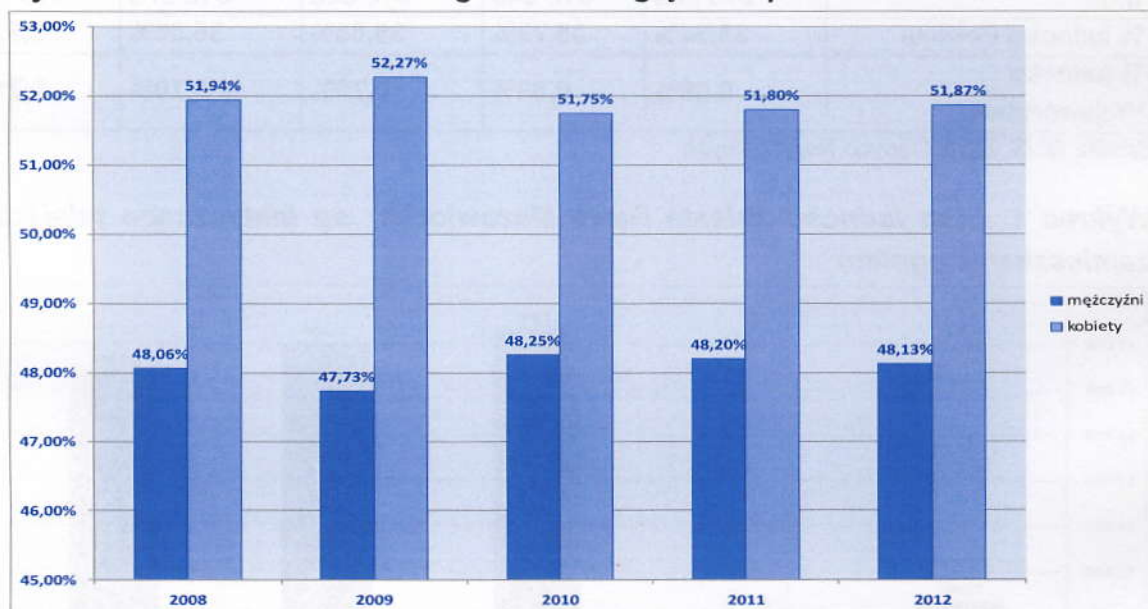
STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Więszą część ludności zamieszkałej na terenie Rawy Mazowieckiej stanowią kobiety. Udział kobiet w populacji miasta dla analizowanego okresu (lata 2008 – 2012), stanowi od 51,94% do 51,87%, co powoduje, iż udział mężczyzn osiąga poziom nieznacznie przewyższający 48%. W roku 2012, zgodnie ze stanem na dzień 31.XII, liczba kobiet zamieszkujących Rawę Mazowiecką wynosiła 9 243, zaś mężczyzn 8 576.

Tabela 3. Struktura ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania wg płci

	Lata				
	2008	2009	2010	2011	2012
Miasto Rawa Mazowiecka ogółem, w tym:	17 567	17 554	17866	17 850	17 819
mężczyźni	8 443	8 379	8 621	8 603	8 576
kobiety	9 124	9 175	9 245	9 247	9 243

Wykres 2. Struktura ludności ogółem ze względu na płeć

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Regionalnych

Analiza struktury ludności pod względem wykształcenia została przeprowadzona na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego 2011 r. uwzględniono ludność z terenu województwa łódzkiego, gmin miejskich, powiatu rawskiego, oraz Rawy Mazowieckiej z podziałem wykształcenia na następujące kategorie:

- wyższe,
- średnie i policealne - średnie zawodowe,
- średnie i policealne - średnie ogólnokształcące,
- zasadnicze zawodowe,
- gimnazjalne,
- podstawowe ukończone,

- podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego.

Pozostała część ludności (nie ujęta w poniższym zestawieniu) dotyczy grupy bez wykształcenia szkolnego, bez wykształcenia podstawowego, oraz o nieustalonym wykształceniu. W poniższej tabeli przedstawione zostały liczby ludności z uwzględnieniem wykształcenia.

Tabela 4. Liczba mieszkańców wg poziomu wykształcenia w 2011 roku

Wykształcenie	Ogółem	Wyższe	Średnie			zasadnicze zawodowe	gimnazjalne	podstawowe ukończone	podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego
			średnie i policealne-ogółem	średnie i policealne-średnie zawodowe	średnie i policealne-średnie ogólnokształcące				
woj. Łódzkie	2 533 681	360 858	427 827	284 078	282 021	350 511	104 226	278 514	34 413
% ogółu		14,24%	16,89%	11,21%	11,13%	13,83%	4,11%	10,99%	1,36%
mężczyźni	1 053 930	160 575	264 431	171 114	120 667	172 700	48 645	153 314	17 321
% ogółu	41,60%	44,50%	61,81%	60,23%	42,79%	49,27%	46,67%	55,05%	50,33%
kobiety	1 479 751	200 283	163 396	112 964	161 354	177 811	55 581	125 200	17 092
% ogółu	58,40%	55,50%	38,19%	39,77%	57,21%	50,73%	53,33%	44,95%	49,67%
Powiat rawski	49 764	5 095	8 178	7 912	2 230	5 576	2 328	8 189	957
% ogółu		10,24%	16,43%	15,90%	4,48%	11,20%	4,68%	16,46%	1,92%
mężczyźni	21 244	1 183	4 219	3 548	1 073	3 573	1 126	4 738	318
% ogółu	42,69%	23,22%	51,59%	44,84%	48,12%	64,08%	48,37%	57,86%	33,23%
kobiety	28 520	3 912	3 959	4 364	1 157	2 003	1 202	3 451	639
% ogółu	57,31%	76,78%	48,41%	55,16%	51,88%	35,92%	51,63%	42,14%	66,77%
Rawa Mazowiecka	17 850	2 937	3 246	2 654	1 615	2 311	889	2 528	357
% ogółu		16,45%	18,18%	14,87%	9,05%	12,95%	4,98%	14,16%	2,00%
mężczyźni	8 603	1 180	1 560	1 275	776	1 111	427	1 215	172
% ogółu	48,20%	40,18%	48,06%	48,04%	48,05%	48,07%	48,03%	48,06%	48,18%
kobiety	9 247	1 757	1 686	1 379	839	1 200	462	1 313	185
% ogółu	51,80%	59,82%	51,94%	51,96%	51,95%	51,93%	51,97%	51,94%	51,82%

Źródło: 1. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011 – Województwo Łódzkie. 2. Podstawowe informacje ze spisów powszechnych – gmina miejska Rawa Mazowiecka. 3. Województwo łódzkie, podregiony, powiaty, gminy 2010

Wykształcenie wyższe posiada 16,72% ludności. Jest to wartość wyższa od wskaźnika dla województwa, oraz wyższa od wskaźnika dla powiatu rawskiego.

Wśród ludności z terenu miasta, w analizowanym przedziale wiekowym, kobiety stanowią 51,82% ludności, natomiast udział kobiet z wykształceniem wyższym wśród osób posiadających takie wykształcenie stanowi 59,83%. Dla województwa łódzkiego kobiety stanowią 52,82% ludności, natomiast kobiety z wykształceniem wyższym stanowią 55,50% ludności z takim wykształceniem.

Analiza rozwoju ludności miasta Rawa Mazowiecka przedstawiona poniżej, oparta została na danych dotyczących przyrostu naturalnego, oraz salda migracji. Rozwój ludnościowy jest bowiem ich wypadkową.

Przyrost naturalny – różnica pomiędzy liczbą urodzeń i liczbą zgonów – w Rawie Mazowieckiej od kilku lat utrzymuje się na podobnym poziomie i jest dodatni. Przedstawiona poniżej analiza dotyczy lat 2008 – 2012 (GUS – Bank Danych Regionalnych).

Tabela 5. Ruch naturalny według płci

		2008	2009	2010	2011	2012
Urodzenia żywe						
ogółem	osoba	183	215	210	188	192
mężczyźni	osoba	88	108	107	95	94
kobiety	osoba	95	107	103	93	98
Zgony ogółem*						
ogółem	osoba	147	164	177	127	153
mężczyźni	osoba	92	101	92	78	94
kobiety	osoba	55	63	85	49	59
Przyrost naturalny						
ogółem	osoba	36	51	33	61	39
mężczyźni	osoba	-4	7	15	17	0
kobiety	osoba	40	44	18	44	39

* w latach 2010 oraz 2012 brak zgonów noworodków

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych

Dla analizowanego okresu zdecydowanie najwyższy przyrost naturalny odnotowano w roku 2011, natomiast najniższy wskaźnik przyrostu naturalnego dotyczy roku 2010. Tendencje w zakresie przyrostu naturalnego ogółem, oraz w podziale na chłopców i dziewczęta przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Przyrost naturalny w latach 2008 – 2013

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych.

Tabela 6. Ludność – podstawowe wskaźniki

Wskaźniki		2008	2009	2010	2011	2012
Ludność / 1 km ²	osoba	1 267	1 267	1 251	1 250	1 248
Kobiety / 100 mężczyzn	osoba	108	109	107	107	108
Małżeństwa / 1000 ludności	para	7,2	8,1	5,5	6,5	5,9
Urodzenia żywe / 1000 ludności	osoba	10,4	12,2	11,7	10,5	10,8
Zgony / 1000 ludności	osoba	8,3	9,3	9,9	7,1	8,6
Przyrost naturalny / 1000 ludności	osoba	2,0	2,9	1,8	3,4	2,2

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych

Pomimo dodatniego przyrostu naturalnego dla Rawy Mazowieckiej, miasto charakteryzuje się malejącą liczbą ludności w analizowanym okresie. Wyjątek – odwrócenie tendencji spadkowej – stanowi rok 2010, w którym liczba ludności wynosiła 17 866 osób, w stosunku do 17 554 osób w roku poprzednim (wzrost o 1,78 %). Powodem jest ujemne saldo migracji, co ilustruje tabela poniżej.

Tabela 7. Migracje na pobyt stały według typu i kierunku

Wskaźniki		2008	2009	2010	2011	2012
Zameldowania						
ogółem	osoba	124	133	116	136	125
miasta	osoba	44	52	41	55	48
wieś	osoba	76	76	72	79	74
zagranica	osoba	4	5	3	2	3
Wymeldowania						
ogółem	osoba	234	212	195	213	192
miasta	osoba	102	84	85	79	99
wieś	osoba	131	125	108	134	88
zagranica	osoba	1	3	2	0	5
saldo migracji						
ogółem	osoba	-110	-79	-79	-77	-67
miasta	osoba	-58	-32	-44	-24	-51
wieś	osoba	-55	-49	-36	-55	-14
zagranica	osoba	3	2	1	2	-2

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych

Jest to niepokojąca tendencja. Utrzymujący się w obecnym czasie ubytek ludności w wieku największej aktywności rozrodczej i zawodowej może spowodować dalsze niekorzystne zmiany w strukturze biologicznej ludności i trendy demograficzne, objawiające się zapoczątkowaniem procesu starzenia się ludności

przejawiającej się stałym zmniejszeniem liczebności dzieci i młodzieży oraz wzrostu ludności w wieku poprodukcyjnym.

Odływ migracyjny następuje w przeważającej większości w relacjach między miastami, co związane jest głównie z przemieszczaniem się ludzi młodych w wieku od 20 do 30 lat, w celu zdobycia wykształcenia i w konsekwencji atrakcyjniejszej pracy. Przyczyną odływu migracyjnego z Rawy Mazowieckiej, oprócz wymienionych wyżej, jest dodatkowo przemieszczanie się osób wykształconych i zamożnych do większych aglomeracji poprzez pracę, naukę, handel usługi. Przemieszczenia wewnątrz samego miasta dotyczą odływu ludności z osiedli ze starą zabudową mieszkaniową do domów jednorodzinnych budowanych na osiedlach jednorodzinnych na terenie miasta. Środkiem na zatrzymanie tych tendencji będzie planowana na najbliższe lata rewitalizacja miasta. W pierwszej fazie będzie rewitalizowane centrum Rawy Mazowieckiej.

Dane dotyczące stosunku liczby osób w wieku produkcyjnym do poprodukcyjnego, z punktu widzenia struktury ludności, kształtują się na poziomie zapewniającym rozwój i wykorzystanie potencjału ludzkiego w Rawie Mazowieckiej.

Struktura wiekowa ludności Rawy Mazowieckiej wskazuje na większe niż przeciętne ilości mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym, co może stanowić dodatkowy atut z punktu widzenia potencjalnych inwestorów poszukujących pracowników na terenie miasta.

Jednak można także zaobserwować początek intensyfikacji procesu starzenia się ludności przejawiającej się stałym zmniejszeniem liczebności dzieci i młodzieży oraz wzrostu ludności w wieku poprodukcyjnym.

Utrzymujący się w obecnym czasie ubytek ludności w wieku największej aktywności rozrodczej i zawodowej może spowodować dalsze niekorzystne zmiany w strukturze biologicznej ludności i trendy demograficzne.

Analiza struktury ludności miasta Rawa Mazowiecka, pod względem wieku uwzględnia następujące grupy:

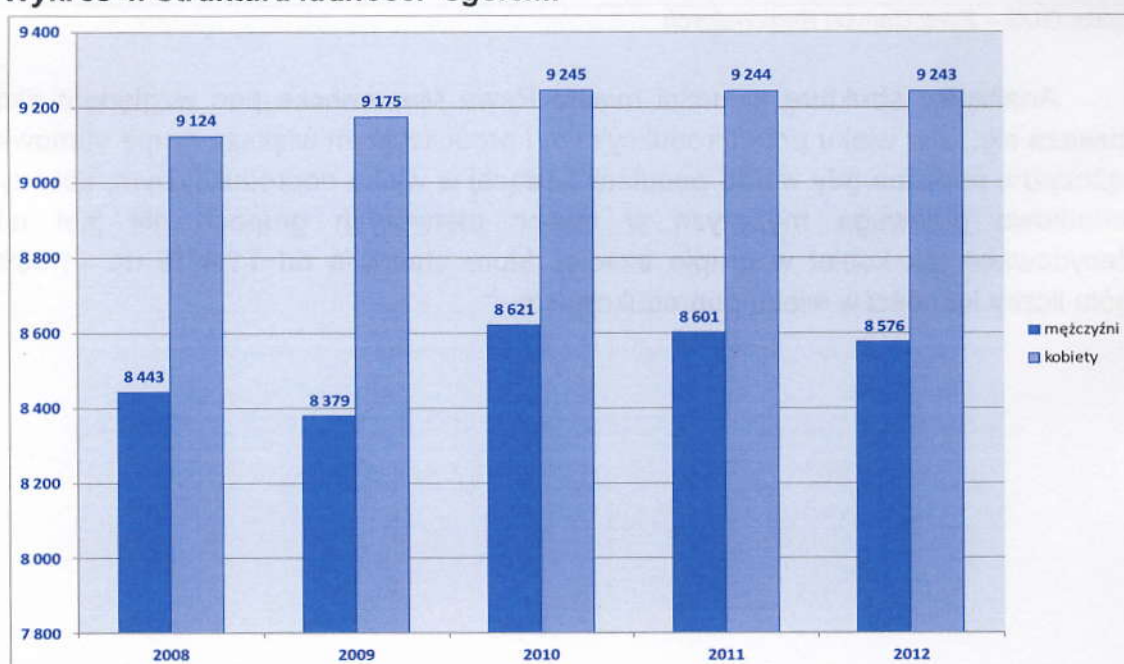
- w wieku przedprodukcyjnym – zarówno kobiety, jak i mężczyźni do 17 roku życia,
- w produkcyjnym (zdolności do pracy):
  - kobiety w wieku 18 – 60 lat,
  - mężczyźni w wieku 18 – 65 lata,
- w poprodukcyjnym:
  - kobiety powyżej 60 roku życia,
  - mężczyźni powyżej 65 roku życia.

Tabela 8. Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym według płci w Rawie Mazowieckiej

		2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem						
ogółem	osoba	17 567	17 554	17 866	17 850	17 819
mężczyźni	osoba	8 443	8 379	8 621	8 603	8 576
kobiety	osoba	9 124	9 175	9 245	9 247	9 243
w wieku przedprodukcyjnym						
ogółem	osoba	3 375	3 349	3 255	3 205	3 193
mężczyźni	osoba	1 734	1 699	1 689	1 668	1 662
kobiety	osoba	1 641	1 650	1 566	1 537	1 531
w wieku produkcyjnym						
ogółem	osoba	11 876	11 786	12 015	11 891	11 703
mężczyźni	osoba	6 046	5 993	6 208	6 159	6 092
kobiety	osoba	5 830	5 793	5 807	5 732	5 611
w wieku poprodukcyjnym						
ogółem	osoba	2 316	2 419	2 596	2 754	2 923
mężczyźni	osoba	663	687	724	776	822
kobiety	osoba	1 653	1 732	1 872	1 978	2 101

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych

Wykres 4. Struktura ludności ogółem.

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Struktura wiekowa ludności Rawy Mazowieckiej wskazuje na większe niż przeciętne ilości mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym, co może stanowić dodatkowy atut z punktu widzenia potencjalnych inwestorów poszukujących pracowników na terenie miasta.

Tabela 9. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

		2008	2009	2010	2011	2012
w wieku przedprodukcyjnym	%	19,2	19,1	18,2	18,0	17,9
w wieku produkcyjnym	%	67,6	67,1	67,3	66,6	65,7
w wieku poprodukcyjnym	%	13,2	13,8	14,5	15,4	16,4

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych

Tabela 10. Wskaźnik obciążenia demograficznego

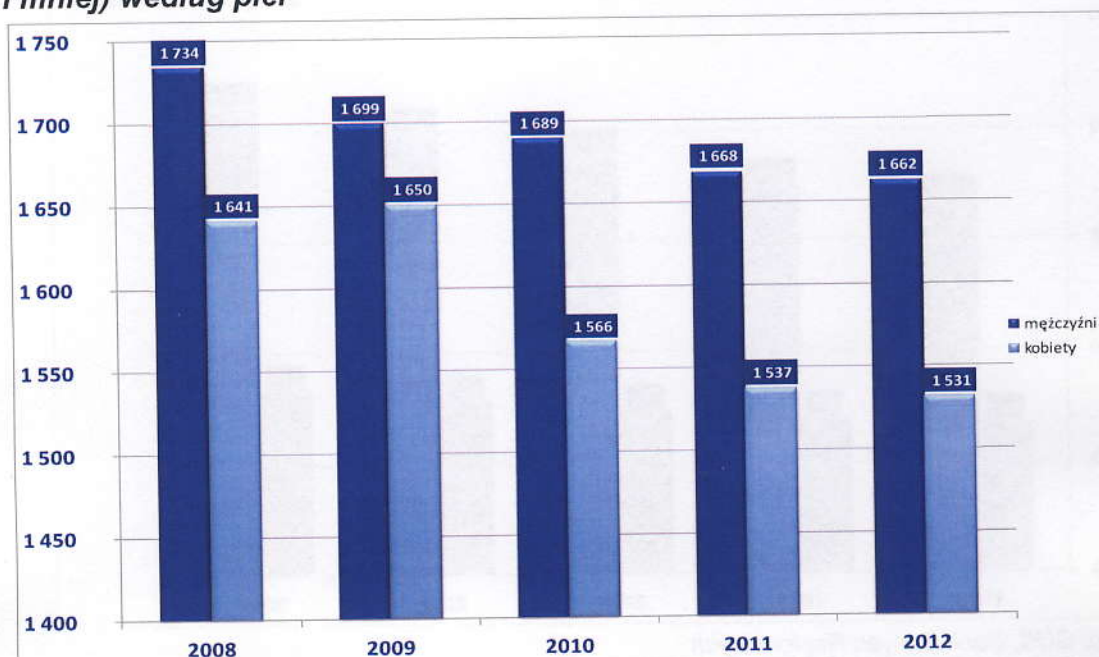
		2008	2009	2010	2011	2012
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	47,9	48,9	48,7	50,1	52,3
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	68,6	72,7	79,8	85,9	91,5
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	19,5	20,5	21,6	23,2	25,0

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych

Analizując strukturę ludności miasta Rawa Mazowiecka pod względem płci, zauważa się, iż w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym większą grupę stanowią mężczyźni, podczas gdy wśród populacji będącej w wieku poprodukcyjnym, kobiety. Dodatkowo przewaga mężczyzn w dwóch pierwszych grupach nie jest tak zdecydowana jak kobiet w grupie trzeciej, które stanowią od 71,37% do 71,88% ogółu liczby ludności w wieku poprodukcyjnym.

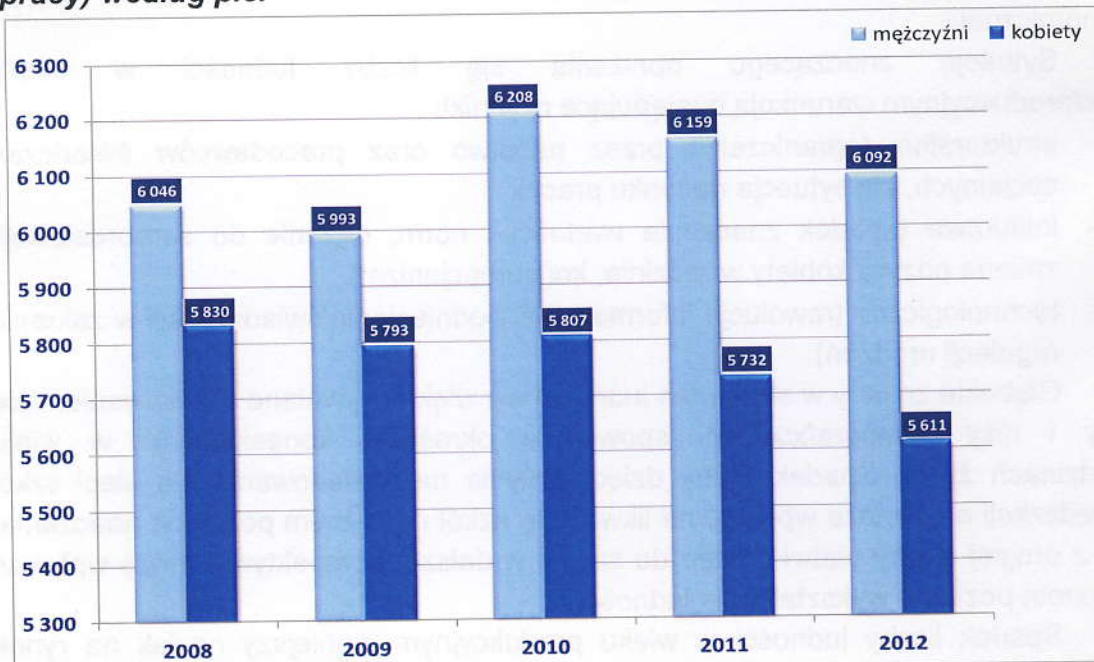

Wykres 5. Struktura ludności ogółem w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej) według płci

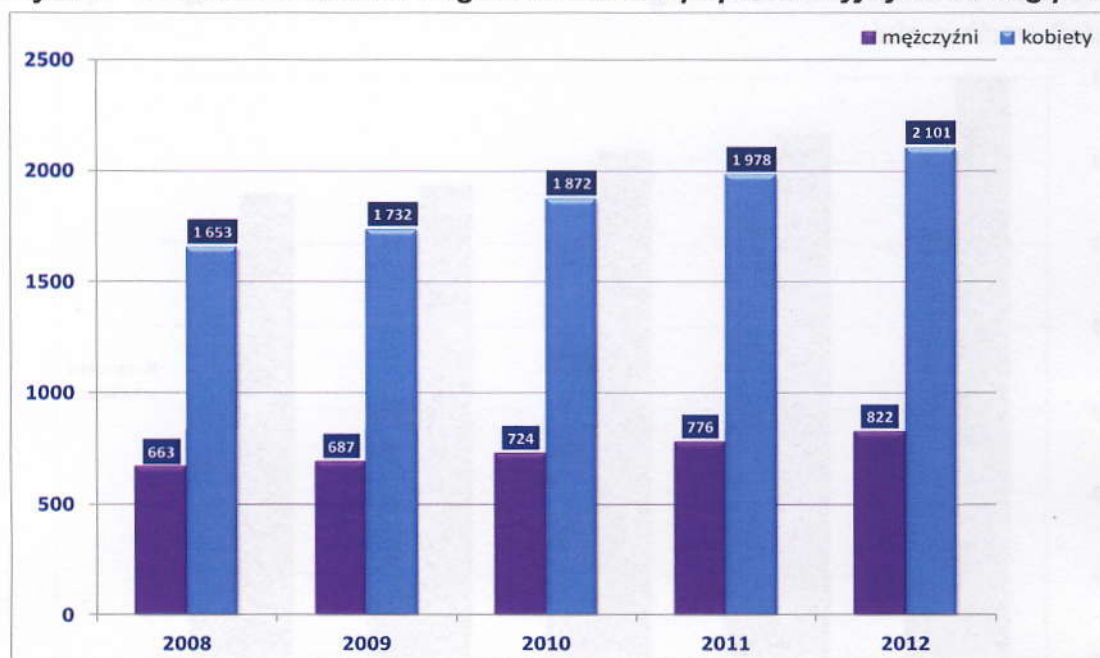

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Wykres 6. Struktura ludności ogółem w wieku produkcyjnym (zdolności do pracy) według płci

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Wykres 7. Struktura ludności ogółem w wieku poprodukcyjnym według płci

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Zmiany podstawowych zjawisk demograficznych w Rawie Mazowieckiej są objawem ukształtowania się nowego modelu rodziny. Zjawisko to jest wyrazem bardzo szybkiego przystosowania się populacji ludności Rawy do nowej sytuacji ekonomicznej.

Sytuację znaczącego obniżania się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym warunkują następujące czynniki:

- strukturalne (ograniczenie przez państwo oraz pracodawców świadczeń socjalnych, zła sytuacja na rynku pracy),
- kulturowe (spadek znaczenia wartości i norm, dążenie do samorealizacji, zmiana pozycji kobiety w rodzinie, konsumpcjonizm),
- technologiczne (rewolucja informacyjna, podniesienie świadomości w zakresie regulacji urodzeń).

Głębokie zmiany w strukturze ludności wg wieku, wywołane przesuwaniem się wyżej i niżej demograficznych, spowodują określone konsekwencje w wielu dziedzinach życia. Spadek liczby dzieci wpłynie na kształtowanie się sieci szkół i przedszkoli oraz może wpłynąć na likwidację szkół na różnym poziomie nauczania, lecz z drugiej strony ułatwi dostęp do szkół i w dalszej perspektywie może wpływać na wzrost poziomu wykształcenia ludności.

Spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym zmniejszy nacisk na rynek pracy i doprowadzi do zmniejszenia rozmiarów bezrobocia. Natomiast wzrost liczby ludzi starszych będzie wywierał wpływ na system świadczeń społecznych, rynek wyrobów farmaceutycznych, zapotrzebowanie na różnego rodzaju usługi na rzecz ludności.

4.4.2. Prognoza stanu ludności

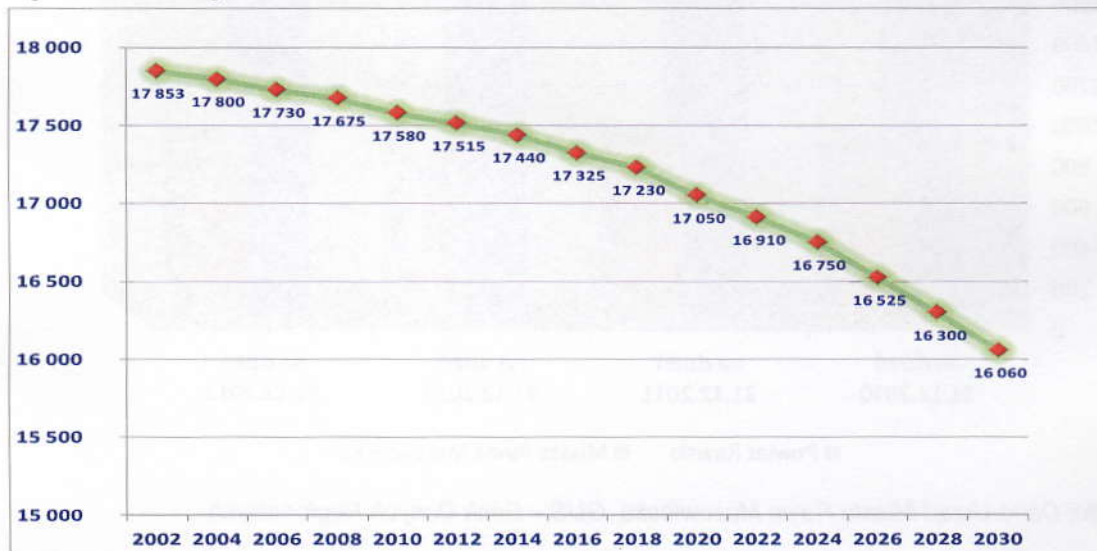
Prognoza ludności została opracowana na podstawie wskaźników zmian liczby ludności poszczególnych powiatów, opracowanej przez GUS dla ludności wg wieku. Do określenia prognozowanej liczby ludności wykorzystane zostały wskaźniki dla miast powiatu rawskiego (opracowanie GUS dotyczy łącznie ludności z terenu miast Biała Rawska i Rawa Mazowiecka).

Prognozowana liczba mieszkańców przedstawia przewidywane stany ludności faktycznie zamieszkałej w Rawie Mazowieckiej (mieszkańcy stali oraz przebywający czasowo powyżej dwóch miesięcy) w dniu 31 grudnia każdego roku.

Stan wyjściowy 31 grudnia 2002 r. jest oparty na wynikach Narodowego Spisu Powszechnego 2002 r.

Poniższy wykres przedstawia prognozę liczby ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania, dla miasta Rawa Mazowiecka, do roku 2030.

Wykres 8. Prognoza ludności do roku 2030

Źródło: GUS - Prognoza ludności na lata 2003-2030

Zgodnie z prognozą sporządzoną w 2002 roku, liczba mieszkańców miasta w roku 2030 powinna wynosić 16 060 osób. Oznacza to, że liczba ludności do roku 2030 w porównaniu z rokiem 2008 może ulec zmniejszeniu o 967 osób, tj. 5,50% stanu wyjściowego. Analizując liczbę mieszkańców w latach 2002-2012 widać, iż rzeczywiste tempo zmniejszania się liczby mieszkańców Rawy Mazowieckiej jest jednak mniejsze niż przewidywano (wg prognozy w 2012 miało być 17 515 osób, a rzeczywistość jest 17 819). Prognozowany stały spadek liczby mieszkańców miasta należy rozpatrywać jako zagrożenie – tendencję niepokojącą. Celem zapewnienia dodatniego salda migracji należy dołożyć wszelkich starań, aby uczynić miasto atrakcyjnym dla mieszkańców i przyjezdnych, zarówno pod względem gospodarczym, jak i społecznym czy turystyczno-rekreacyjnym i kulturalnym.

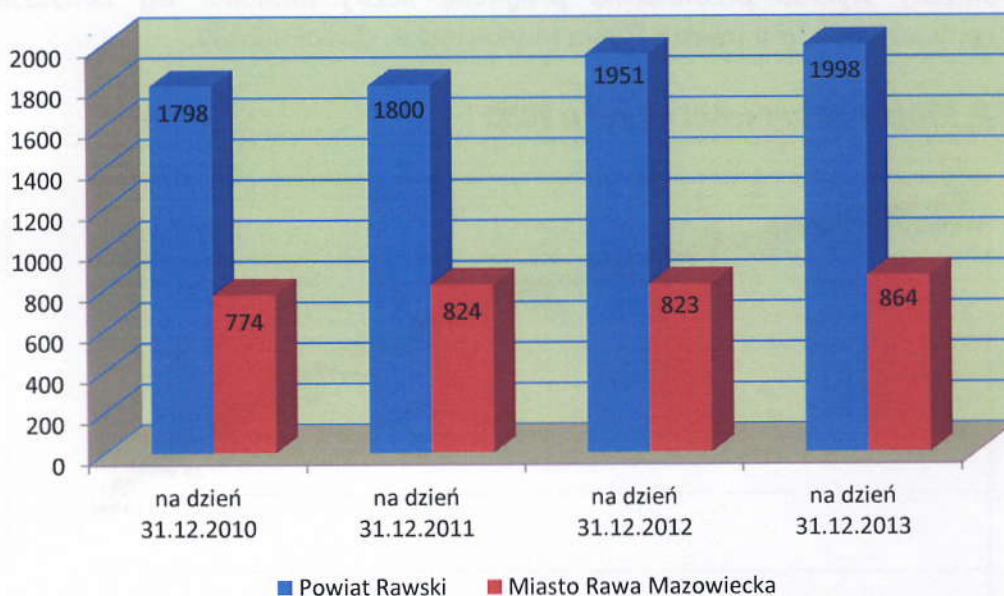
4.4.3. Bezrobocie, rynek pracy

W roku 2013 liczba osób w wieku produkcyjnym, wg faktycznego miejsca zamieszkania, wynosiła 12 507, tj. 69,94 % ogółu ludności.

Bezrobocie zarówno na terenie miasta Rawa Mazowiecka, jak i Powiatu Rawskiego w latach 2010 – 2013, wykazuje tendencję zwyżkową, na co zapewne ma wpływ sytuacja gospodarki w kraju jak i w całej Unii Europejskiej.

Rawa Mazowiecka nadal pozostaje atrakcyjnym miejscem lokowania nowych inwestycji oraz tworzenia nowych przedsiębiorstw.

Wykres 9. Poziom bezrobocia w Rawie Mazowieckiej na tle powiatu w latach 2010 – 2013 (liczba osób)

Źródło: Dane Urzędu Miasta Rawa Mazowiecka, GUS – Bank Danych Regionalnych

Wśród ogółu liczby bezrobotnych mieszkańców, zarówno z terenu miasta Rawa Mazowiecka, jak i Powiatu większą grupę stanowią mężczyźni.

Tabela 11. Poziom bezrobocia według kryterium płci

	bezrobotni ogółem	mężczyźni	% ogółu bezrobotnych	kobiety	% ogółu bezrobotnych
na dzień 31.12.2010 r.					
Rawa Mazowiecka	774	422	54,52	352	45,48
Powiat Rawski	1798	971	54,00	827	46,00

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

na dzień 31.12.2011 r.					
Rawa Mazowiecka	824	446	54,13	378	45,87
Powiat Rawski	1800	949	52,72	851	47,28
na dzień 31.12.2012 r.					
Rawa Mazowiecka	823	435	52,86	388	47,14
Powiat Rawski	1951	1017	52,13	934	47,87
na dzień 31.12.2013 r.					
Rawa Mazowiecka	864	476	55,09	388	44,91
Powiat Rawski	1998	1082	54,15	916	45,85

Źródło: Dane Urząd Miasta Rawa Mazowiecka, GUS – Bank Danych Regionalnych

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia, zgodnie ze stanem na dzień 31.12.2013 r., największą grupę stanowią kolejno osoby z wykształceniem (dane dla Powiatu):

- gimnazjalnym i niższym – 552 osoby, w tym:
  - 195 kobiet,
  - 357 mężczyzn;
- zasadniczym zawodowym – 528 osób, w tym:
  - 217 kobiet,
  - 311 mężczyzn;
- policealnym i średnim zawodowym – 512 osób, w tym:
  - 244 kobiety,
  - 268 mężczyzn;
- wyższym – 216 osób, w tym:
  - 155 kobiet,
  - 61 mężczyzn;
- średnim ogólnokształcącym – 190 osób, w tym:
  - 105 kobiet,
  - 85 mężczyzn.

Tabela 12. Liczba osób bezrobotnych w Powiecie w latach 2010 – 2013, według kryterium wykształcenia i płci

Wyszczególnienie	Ogółem	Wykształcenie				
		wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej
2010 - bezrobotni, w tym:	1798	139	431	176	509	543
– kobiety	827	97	236	109	192	193
– mężczyźni	971	43	195	67	317	350
2011 - bezrobotni, w tym:	1800	198	443	162	530	467
– kobiety	851	141	238	91	203	178
– mężczyźni	949	57	205	71	327	289
2012 - bezrobotni, w tym:	1951	221	521	187	509	513
– kobiety	934	155	271	130	203	175
– mężczyźni	1017	66	250	57	306	338
2013 - bezrobotni, w tym:	1998	216	512	190	528	552
– kobiety	916	155	244	105	217	195
– mężczyźni	1082	61	268	85	311	357

Źródło: Dane Urząd Miasta Rawa Mazowiecka, GUS – Bank Danych Regionalnych.

Analiza aktywności ekonomicznej ludności miasta Rawa Mazowiecka wg kryterium wykształcenia, potwierdza prawidłowość zaobserwowaną w stosunku do powiatu. Największą grupę osób bezrobotnych stanowią kolejno posiadający wykształcenie (wg stanu na dzień 31.12.2013 r.):

- zasadnicze zawodowe - 236 (27,31%)
- policealne i średnie zawodowe - 212 (24,54%)
- gimnazjalne i poniżej - 209 (24,19%)
- wyższe - 111 (12,85%)
- średnie ogólnokształcące - 96 (11,11%)

Pozostałe dane dotyczące poziomu bezrobocia wg kryterium wykształcenia miasta przedstawione zostały w tabeli poniżej.

Tabela 13. Zarejestrowani bezrobotni z terenu miasta Rawa Mazowiecka według wykształcenia (2010 – 2013)

Poziom wykształcenia	31.12.			
	2010	2011	2012	2013
Wyższe	71 9,17%	105 12,74%	119 14,46%	111 12,85%
Policealne i średnie zawodowe	170 21,96%	174 21,12%	203 24,67%	212 24,54%
Średnie ogólnokształcące	87 11,24%	72 8,74%	84 10,21%	96 11,11%
Zasadnicze zawodowe	241 31,14%	278 33,74%	218 26,48%	236 27,31%
Gimnazjalne i poniżej	205 26,49%	195 23,66%	199 24,18%	209 24,19%
RAZEM	774	824	823	864

Źródło: Urząd Miasta Rawa Mazowiecka

Stopa bezrobocia obliczona dla całego powiatu rawskiego na przestrzeni lat 2009 – 2013 najniższa była w roku 2009, osiągając poziom 8,20 %, co daje wzrost o 0,20 % w stosunku do roku 2007, z niższym poziomem stopy bezrobocia.

Tabela 14. Stopa bezrobocia (%)

	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat Rawski	8,20	8,40	8,60	9,20	8,80
Województwo Łódzkie	11,60	12,10	12,70	14,00	13,70
Polska	11,90	12,30	12,50	13,40	13,00

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych

Zarówno miasto Rawa Mazowiecka, jak i powiat rawski dysponują młodą i coraz lepiej wykwalifikowaną kadrą pracowników. W aspekcie tworzenia nowych miejsc pracy, korzystnie przedstawia się struktura wiekowa bezrobotnych. Zdecydowaną większość potencjalnych pracowników stanowią bowiem osoby młode, w wieku 18 – 44 lata. Mniej korzystnie przedstawia się jednak bardziej szczegółowa analiza. Dla całego okresu badanego (lata 2010 – 2013) w przypadku Rawy Mazowieckiej najliczniejszą grupę bezrobotnych (940 osób) stanowią osoby w przedziale wiekowym od 25 do 34 lat. Podobna tendencja zauważalna jest w latach 2010 – 2013 w powiecie (2106 osób), co ilustruje tabela poniżej.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Tabela 15. Struktura bezrobotnych według wieku i płci

	31.12.2010		31.12.2011		31.12.2012		31.12.2013	
	bezrobotni		bezrobotni		Bezrobotni		bezrobotni	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	Kobiety	ogółem	kobiety
w wieku 18 – 24								
Rawa Mazowiecka	153	83	158	78	111	53	137	71
Powiat Rawski	492	267	494	260	455	228	465	232
w wieku 25 – 34								
Rawa Mazowiecka	201	97	237	119	268	140	234	120
Powiat Rawski	466	235	494	259	587	328	559	198
w wieku 35 – 44								
Rawa Mazowiecka	129	63	139	68	138	71	162	79
Powiat Rawski	267	126	272	132	312	146	325	144
w wieku 45 – 54								
Rawa Mazowiecka	193	84	174	87	178	84	175	80
Powiat Rawski	375	153	332	150	262	162	361	164
w wieku 55 – 59								
Rawa Mazowiecka	84	25	92	26	101	40	108	38
Powiat Rawski	166	46	171	50	186	70	207	78
w wieku 60 – 64								
Rawa Mazowiecka	14	0	24	0	27	0	48	0
Powiat Rawski	32	0	37	0	49	0	81	0
Ogółem								
Rawa Mazowiecka	774	352	824	378	823	388	864	388
Powiat Rawski	1798	827	1800	851	1951	934	1998	916

Źródło: Urząd Miasta Rawa Mazowiecka

Największy udział w zatrudnieniu ma przemysł, w którym pracuje ok. 35% ludności. Spowodowane jest to zarówno atrakcyjnym położeniem, jak również dostępnością terenów inwestycyjnych, które umożliwiają lokalizację na obszarze miasta różnorodnych zakładów przemysłowych. Inaczej niż w przypadku średniej krajowej kształtuje się natomiast poziom zatrudnienia w usługach.

W Rawie Mazowieckiej większość, tj. ok. 67% mieszkańców miasta znajduje zatrudnienie w sektorze prywatnym. Jest to struktura odmienna niż ogółem dla całego kraju, gdzie ponad połowa osób pracuje w sektorze publicznym.

Dane te potwierdzają wysoką atrakcyjność miasta pod względem lokowania

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

różnorodnych inwestycji, które generują nowe miejsca pracy poza sektorem publicznym. Wynika z tego dobre wykorzystanie potencjału rozwojowego, atrakcyjność miasta dla inwestycji, generujących nowe miejsca pracy.

Według stanu na dzień 31.12.2013 r. liczba osób bezrobotnych na terenie miasta Rawa Mazowiecka wynosiła 864, podczas gdy łączna liczba osób bezrobotnych na terenie powiatu rawskiego wyniosła 1 998. Wśród osób bezrobotnych zamieszkałych w Rawie Mazowieckiej liczba kobiet wyniosła 388 (44,91% ogółu bezrobotnych).

Głównymi przyczynami istniejącego bezrobocia są:

- wysoki udział młodzieży wśród bezrobotnych spowodowany brakiem doświadczenia zawodowego - absolwenci szkół wkraczają na rynek pracy, na którym poszukiwani są przede wszystkim kandydaci posiadający doświadczenie zawodowe;
- wyż demograficzny wchodzący na rawski rynek pracy;
- długotrwały charakter bezrobocia – wysoki udział osób bezrobotnych pozostających bez pracy: narastające zniechęcenie do poszukiwania pracy, dezaktywizacja kwalifikacji zawodowych, poszerzająca się strefa ubóstwa, zwiększona ilość osób korzystających z opieki społecznej.

Problem stanowią przede wszystkim następujące czynniki:

- niedopasowanie wykształcenia kandydatów do pracy do potrzeb rynku pracy.
- brak motywacji do podjęcia pracy przez osoby długotrwale bezrobotne,
- niskie kwalifikacje osób bezrobotnych,

Na przestrzeni analizowanych lat poziom bezrobocia w powiecie wzrósł o 200 osób, a w Rawie Mazowieckiej o 90 osób. Prawdopodobnymi przyczynami są:

- spowolnienie ożywienia gospodarczego w Polsce i w regionie,
- brak nowych inwestycji w Łódzkiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej,
- brak nowych inwestycji w powiecie rawskim,
- wyższe środki Funduszu Pracy i znaczne finansowe wsparcie aktywizacji bezrobotnych środkami Europejskiego Funduszu Społecznego,
- niskie płace oferowane przez pracodawców, co wpływa na mniejszą motywację do poszukiwania pracy,
- mniejsza emigracja osób do krajów Unii Europejskiej (głównie do Anglii i Irlandii) w poszukiwaniu pracy.

Celem ograniczenia bezrobocia, poprawy sytuacji na rynku pracy podejmowane są przez Powiatowy Urząd Pracy, oraz władze miasta i władze gminy działania mające na celu aktywizację bezrobotnych:

- zwiększenie poziomu zatrudnienia ludzi młodych do 25 roku życia – organizacja staży zawodowych, prac interwencyjnych;
- ograniczenie zjawiska długotrwałego bezrobocia i jego przyczyn - stosowanie wobec grupy docelowej instrumentów wspierających podstawowe usługi rynku

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

pracy, w szczególności: prac interwencyjnych i robót publicznych, prac społecznie użytecznych, a w uzasadnionych przypadkach zwrot kosztów przejazdu do miejsca pracy;

- wspieranie procesów integracji i adaptacji zawodowej osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy – stosowanie usług i instrumentów do osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy;
- wspieranie samo-zatrudnienia - rozwoju przedsiębiorczości - udzielanie bezrobotnym jednorazowych środków Funduszu Pracy na podjęcie działalności gospodarczej;
- wspieranie pracodawców w tworzeniu nowych miejsc pracy - dokonywanie podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy oraz zatrudnienie osób bezrobotnych na nowo utworzonych miejscach pracy, jak również wdrażanie nowych instrumentów wprowadzonych przez nowelizację ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (bony: szkoleniowe, stażowe, zatrudnieniowe i na zasiedlenie);
- budowa systemu edukacji i kształcenia zgodnie z potrzebami rynku pracy – prowadzenie indywidualnych i grupowych spotkań z doradcą zawodowym, prowadzenie zajęć aktywizacyjnych w klubie pracy, spotkania z młodzieżą w szkołach ponad-gimnazjalnych, organizacja Targów Edukacyjnych dla Gimnazjalistów, kierowanie osób bezrobotnych na szkolenia zgodne z potrzebami pracodawców, monitorowanie zawodów deficytowych i nadwyżkowych, opiniowanie nowych kierunków kształcenia zgodnych z potrzebami lokalnego rynku pracy przez członków Powiatowej Rady Zatrudnienia;
- pozyskiwanie środków finansowych z Europejskiego Funduszu Społecznego, z rezerwy Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- pobudzanie mobilności bezrobotnych podejmujących pracę poza terenem powiatu rawskiego (organizacja giełd pracy, refundacja kosztów przejazdu do miejsca odbywania stażu);
- wprowadzenie nowych narzędzi wspierających tworzenie miejsc pracy i powrót do zatrudnienia osób powracających po przerwie związanej z wychowaniem dziecka (grant na telepracę i świadczenie aktywizacyjne, pożyczka z Funduszu Pracy na utworzenie miejsca pracy lub na podjęcie działalności gospodarczej, programy regionalne).

Działania w sferze społecznej będą zintegrowane z działaniami rewaloryzacyjnymi i modernizacyjnymi, aby wzmocnić motywację do pracy poprzez zapewnienie atrakcyjnego i przyjaznego środowiska zamieszkania i wzmocnić skłonność do aktywnego poszukiwania pracy w Rawie Mazowieckiej lub okolicy. Będzie to szansa na ograniczenie emigracji zarobkowej.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

różnorodnych inwestycji, które generują nowe miejsca pracy poza sektorem publicznym. Wynika z tego dobre wykorzystanie potencjału rozwojowego, atrakcyjność miasta dla inwestycji, generujących nowe miejsca pracy.

Według stanu na dzień 31.12.2013 r. liczba osób bezrobotnych na terenie miasta Rawa Mazowiecka wynosiła 864, podczas gdy łączna liczba osób bezrobotnych na terenie powiatu rawskiego wyniosła 1 998. Wśród osób bezrobotnych zamieszkałych w Rawie Mazowieckiej liczba kobiet wyniosła 388 (44,91% ogółu bezrobotnych).

Głównymi przyczynami istniejącego bezrobocia są:

- wysoki udział młodzieży wśród bezrobotnych spowodowany brakiem doświadczenia zawodowego - absolwenci szkół wkraczają na rynek pracy, na którym poszukiwani są przede wszystkim kandydaci posiadający doświadczenie zawodowe;
- wyż demograficzny wchodzący na rawski rynek pracy;
- długotrwały charakter bezrobocia – wysoki udział osób bezrobotnych pozostających bez pracy: narastające zniechęcenie do poszukiwania pracy, dezaktywizacja kwalifikacji zawodowych, poszerzająca się strefa ubóstwa, zwiększona ilość osób korzystających z opieki społecznej.

Problem stanowią przede wszystkim następujące czynniki:

- niedopasowanie wykształcenia kandydatów do pracy do potrzeb rynku pracy.
- brak motywacji do podjęcia pracy przez osoby długotrwale bezrobotne,
- niskie kwalifikacje osób bezrobotnych,

Na przestrzeni analizowanych lat poziom bezrobocia w powiecie wzrósł o 200 osób, a w Rawie Mazowieckiej o 90 osób. Prawdopodobnymi przyczynami są:

- spowolnienie ożywienia gospodarczego w Polsce i w regionie,
- brak nowych inwestycji w Łódzkiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej,
- brak nowych inwestycji w powiecie rawskim,
- wyższe środki Funduszu Pracy i znaczne finansowe wsparcie aktywizacji bezrobotnych środkami Europejskiego Funduszu Społecznego,
- niskie płace oferowane przez pracodawców, co wpływa na mniejszą motywację do poszukiwania pracy,
- mniejsza emigracja osób do krajów Unii Europejskiej (głównie do Anglii i Irlandii) w poszukiwaniu pracy.

Celem ograniczenia bezrobocia, poprawy sytuacji na rynku pracy podejmowane są przez Powiatowy Urząd Pracy, oraz władze miasta i władze gminy działania mające na celu aktywizację bezrobotnych:

- zwiększenie poziomu zatrudnienia ludzi młodych do 25 roku życia – organizacja staży zawodowych, prac interwencyjnych;
- ograniczenie zjawiska długotrwałego bezrobocia i jego przyczyn - stosowanie wobec grupy docelowej instrumentów wspierających podstawowe usługi rynku

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

pracy, w szczególności: prac interwencyjnych i robót publicznych, prac społecznie użytecznych, a w uzasadnionych przypadkach zwrot kosztów przejazdu do miejsca pracy;

- wspieranie procesów integracji i adaptacji zawodowej osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy – stosowanie usług i instrumentów do osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy;
- wspieranie samo-zatrudnienia - rozwoju przedsiębiorczości - udzielanie bezrobotnym jednorazowych środków Funduszu Pracy na podjęcie działalności gospodarczej;
- wspieranie pracodawców w tworzeniu nowych miejsc pracy - dokonywanie podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy oraz zatrudnienie osób bezrobotnych na nowo utworzonych miejscach pracy, jak również wdrażanie nowych instrumentów wprowadzonych przez nowelizację ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (bony: szkoleniowe, stażowe, zatrudnieniowe i na zasiedlenie);
- budowa systemu edukacji i kształcenia zgodnie z potrzebami rynku pracy – prowadzenie indywidualnych i grupowych spotkań z doradcą zawodowym, prowadzenie zajęć aktywizacyjnych w klubie pracy, spotkania z młodzieżą w szkołach ponad-gimnazjalnych, organizacja Targów Edukacyjnych dla Gimnazjalistów, kierowanie osób bezrobotnych na szkolenia zgodne z potrzebami pracodawców, monitorowanie zawodów deficytowych i nadwyżkowych, opiniowanie nowych kierunków kształcenia zgodnych z potrzebami lokalnego rynku pracy przez członków Powiatowej Rady Zatrudnienia;
- pozyskiwanie środków finansowych z Europejskiego Funduszu Społecznego, z rezerwy Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- pobudzanie mobilności bezrobotnych podejmujących pracę poza terenem powiatu rawskiego (organizacja giełd pracy, refundacja kosztów przejazdu do miejsca odbywania stażu);
- wprowadzenie nowych narzędzi wspierających tworzenie miejsc pracy i powrót do zatrudnienia osób powracających po przerwie związanej z wychowaniem dziecka (grant na telepracę i świadczenie aktywizacyjne, pożyczka z Funduszu Pracy na utworzenie miejsca pracy lub na podjęcie działalności gospodarczej, programy regionalne).

Działania w sferze społecznej będą zintegrowane z działaniami rewaloryzacyjnymi i modernizacyjnymi, aby wzmocnić motywację do pracy poprzez zapewnienie atrakcyjnego i przyjaznego środowiska zamieszkania i wzmocnić skłonność do aktywnego poszukiwania pracy w Rawie Mazowieckiej lub okolicy. Będzie to szansa na ograniczenie emigracji zarobkowej.

4.5. Baza ekonomiczna miasta

4.5.1. Podmioty gospodarcze - liczba i struktura

Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON na terenie miasta Rawa Mazowiecka, według grup branżowych w okresie od 01.01.2009 r. do 31.12.2011 r., zostały wyszczególnione w poniższej tabeli.

Tabela 16. Podmioty gospodarcze według grup branżowych w latach 2009-2011

Grupa branżowa	Stan podmiotów gospodarczych na dzień 31.XII.			Liczba podmiotów nowoorganizowanych w latach			Liczba podmiotów wykreślonych w latach		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Handel	819	819	749	51	78	27	96	85	104
Produkcja	84	83	82	6	8	6	9	8	8
Usługi	754	819	788	91	108	50	72	59	88
Gastronomia	86	88	81	10	7	3	8	10	10
Transport	53	59	58	7	10	3	5	4	5
Ogółem	1796	1868	1758	165	211	89	190	166	215

Źródło: Urząd Miasta Rawa Mazowiecka

Tabela 17. Podmioty gospodarcze według grup branżowych w latach 2012-2013

Grupa branżowa	Stan podmiotów gospodarczych na dzień 31.XII.		Liczba podmiotów nowoorganizowanych w latach		Liczba podmiotów wykreślonych w latach	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Rolnictwo, leśnictwo łowiectwo i rybactwo	14	12	0	0	0	0
Górnictwo i wydobywanie	4	5	1	0	0	0
Przetwórstwo przemysłowe	208	200	17	8	11	18
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną	1	1	0	0	0	0
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami	11	12	0	1	0	0
Budownictwo	244	235	20	16	18	19
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych	811	816	50	59	41	61
Transport i gospodarka magazynowa	135	137	9	9	9	7
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	58	59	6	11	1	8
Informacja i komunikacja	42	49	10	8	0	1
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	67	77	4	12	2	5
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	73	75	1	5	1	1

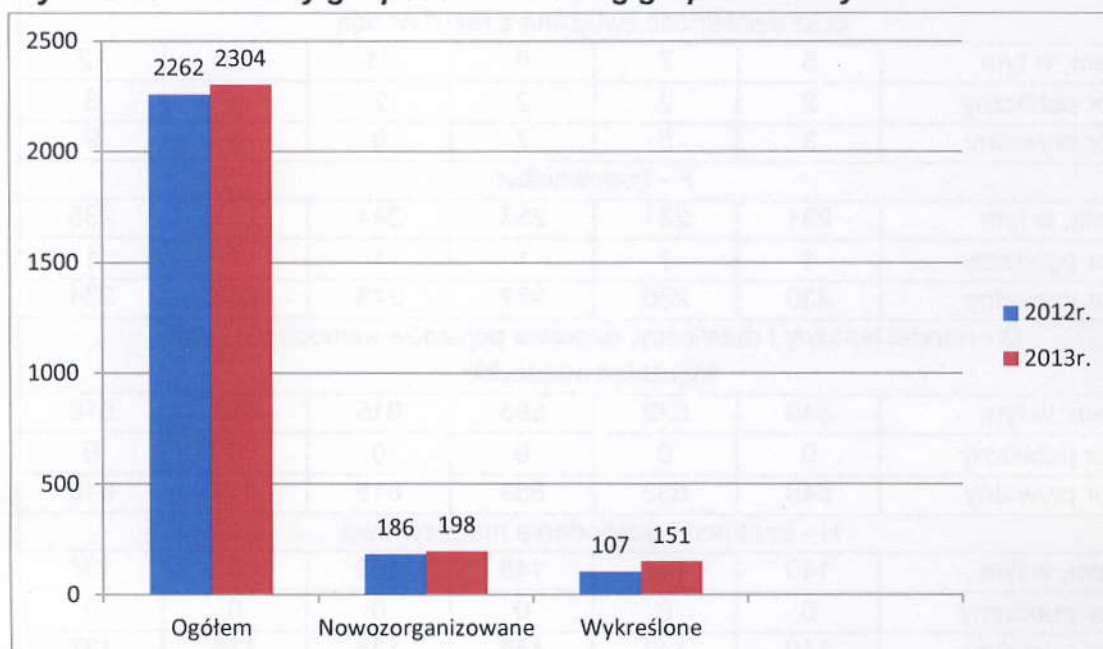
STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	153	166	19	25	9	10
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	38	37	5	6	3	3
Administracja publiczna i obrona narodowa	15	15	0	0	1	0
Edukacja	97	106	25	12	5	3
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	114	115	7	7	2	4
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	33	32	4	3	1	2
Pozostała działalność usługowa	143	154	8	16	3	9
Organizacje i zespoły eksterytorialne	1	1	0	0	0	0
Ogółem:	2262	2304	186	198	107	151

Źródło: GUS Łódź

Analizując dane dotyczące stanu podmiotów gospodarczych w okresie wcześniejszym, tzn. na przełomie roku 2009–2010, można zauważyć utrzymujący się wzrost ilości przedsiębiorstw w mieście. Miasto charakteryzował wówczas ponadprzeciętny, zarówno w skali województwa, jak i kraju, wskaźnik przedsiębiorczości. Ilość firm prywatnych przypadających na tysiąc mieszkańców wynosił 177, podczas gdy średnia w grupie porównawczej wynosiła 131. Tak wysoki wskaźnik przedsiębiorczości, potwierdzał wysoki potencjał rozwojowy miasta i zainteresowanie jego mieszkańców tworzeniem nowych przedsiębiorstw i co się z tym wiąże nowych miejsc pracy. Pomimo nieznacznego spadku wartości wymienionego wskaźnika w roku 2011 (137), miasto nadal charakteryzuje wysoki potencjał rozwojowy.

Wykres 10. Podmioty gospodarcze według grup branżowych

Źródło: Urząd Miasta Rawa Mazowiecka

Wg stanu na dzień 2008 roku na terenie Rawy Mazowieckiej, w systemie REGON wg sekcji PKD – Polskiej Klasyfikacji Działalności, zarejestrowanych było 2263 jednostki gospodarcze. W ciągu ostatnich trzech lat można zauważyć systematyczny wzrost ilości przedsiębiorstw w mieście, co ilustruje tabela poniżej.

Tabela 18. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD (Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem						
ogółem, w tym	2263	2208	2328	2206	2262	2304
sektor publiczny	70	69	69	69	71	74
sektor prywatny	2193	2139	2259	2137	2191	2230
A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo						
ogółem, w tym	8	12	14	14	15	12
sektor publiczny	1	0	0	0	0	0
sektor prywatny	7	2	14	14	15	12
C - przetwórstwo przemysłowe						
ogółem, w tym	222	211	216	199	208	200
sektor publiczny	1	1	1	1	1	0
sektor prywatny	221	210	215	198	207	200
D - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych						
ogółem, w tym	1	1	1	1	1	1
sektor publiczny	1	1	1	1	1	1
sektor prywatny	0	0	0	0	0	0

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

E - dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją						
ogółem, w tym	5	7	9	11	11	12
sektor publiczny	2	2	2	2	3	3
sektor prywatny	3	5	7	9	8	9
F - budownictwo						
ogółem, w tym	231	231	253	244	244	235
sektor publiczny	1	1	1	1	1	1
sektor prywatny	230	230	252	243	243	234
G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle						
ogółem, w tym	849	832	883	815	811	816
sektor publiczny	0	0	0	0	0	0
sektor prywatny	849	832	883	815	811	816
H - transport i gospodarka magazynowa						
ogółem, w tym	140	144	146	138	135	137
sektor publiczny	0	0	0	0	0	0
sektor prywatny	140	144	146	138	135	137
I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi						
ogółem, w tym	58	57	62	56	58	59
sektor publiczny	2	2	2	2	2	2
sektor prywatny	56	55	60	54	56	57
J - informacja i komunikacja						
ogółem, w tym	31	33	30	32	42	49
sektor publiczny	0	0	0	0	0	0
sektor prywatny	31	33	30	32	42	49
K - działalność finansowa i ubezpieczeniowa						
ogółem, w tym	80	80	77	64	67	77
sektor publiczny	0	0	0	0	0	0
sektor prywatny	80	80	77	64	67	77
L - działalność związana z obsługą rynku nieruchomości						
ogółem, w tym	63	65	68	73	73	75
sektor publiczny	8	8	8	8	8	10
sektor prywatny	55	57	60	65	65	65
M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna						
ogółem, w tym	136	138	152	146	153	166
sektor publiczny	1	1	1	1	1	1
sektor prywatny	135	137	151	145	152	165
N - działalność w zakresie usług administracyjnych i wspierająca						
ogółem, w tym	30	32	37	38	38	38
sektor publiczny	0	0	0	0	0	0
sektor prywatny	30	32	37	38	38	38
O - administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenie społeczne						
ogółem, w tym	17	17	17	17	15	15
sektor publiczny	15	15	15	15	14	14
sektor prywatny	2	2	2	2	1	1

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Tradycje gospodarcze miasta i regionu związane są z przemysłem spożywczym, zwłaszcza z przetwórstwem mięsa. Silnie reprezentowany jest też przemysł maszynowy oraz lekki. Istnieje ponadto duży potencjał produkcyjny, związany z wielohektarowymi gospodarstwami sadowniczymi, oraz uprawami warzyw, występującymi na terenie powiatu rawskiego. Do najbardziej znanych i aktywnych zakładów na terenie miasta zalicza się:

- FOOD SERVICE Sp. z o.o.,
- STANLEY,
- DAKOTA,
- RAWA MODE Centrum Handlowe,
- LOGIS S.A.,
- TP INTERNET Sp. z o.o.,
- ANTARES Sp. z o.o.,
- „SIÓDEMKA”,
- TABO,
- MGL Sp. Z o.o. – GRUPA MAGO,
- FAM – cynkowanie ogniowe,
- ZUST,
- DITTA-SERIA,
- GERDEX,
- TAKEMA.

Od kilku lat na terenie miasta obecny jest kapitał zagraniczny tj.:

belgijski:

- HERCO,

niemiecki:

- QUICK-MIX.

Firmy zachodnie należą do jednych z prężniej rozwijających się przedsiębiorstw w regionie.

Na terenie miasta preferowane są następujące rodzaje działalności gospodarczej:

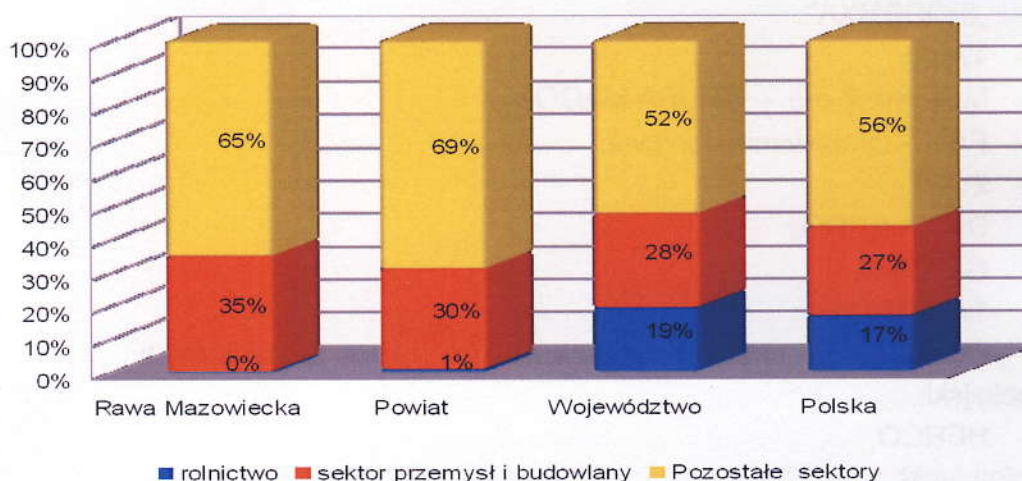
- przemysł chemiczny i farmaceutyczny,
- przemysł spożywczy,
- przemysł metalowy i precyzyjny,
- przemysł wytwarzający urządzenia dla ochrony środowiska,
- przemysł techniki medycznej,
- przemysł elektroniczny,
- przemysł opakowań,
- przemysł materiałów budowlanych,
- przemysł motoryzacyjny.

Władze miasta starają się aktywizować sferę gospodarczą na terenie Rawy Mazowieckiej tworząc dogodne warunki dla potencjalnych inwestorów. System prerogatyw dla przedsiębiorców chcących tu zainwestować sprzyja rozwojowi sektora Małych i Średnich Przedsiębiorstw. Wygospodarowane strefy przemysłowe miasta zostały wyposażone w niezbędną infrastrukturę techniczną. Miasto otwarte jest na oferty współpracy ze stron firm polskich i zagranicznych.

4.5.2. Zatrudnienie

Na poniższym wykresie przedstawiona została struktura zatrudnienia w sektorach gospodarki w Rawie Mazowieckiej, oraz jej porównanie ze strukturą występującą w innych obszarach.

Wykres 11. Zatrudnienie w poszczególnych sektorach

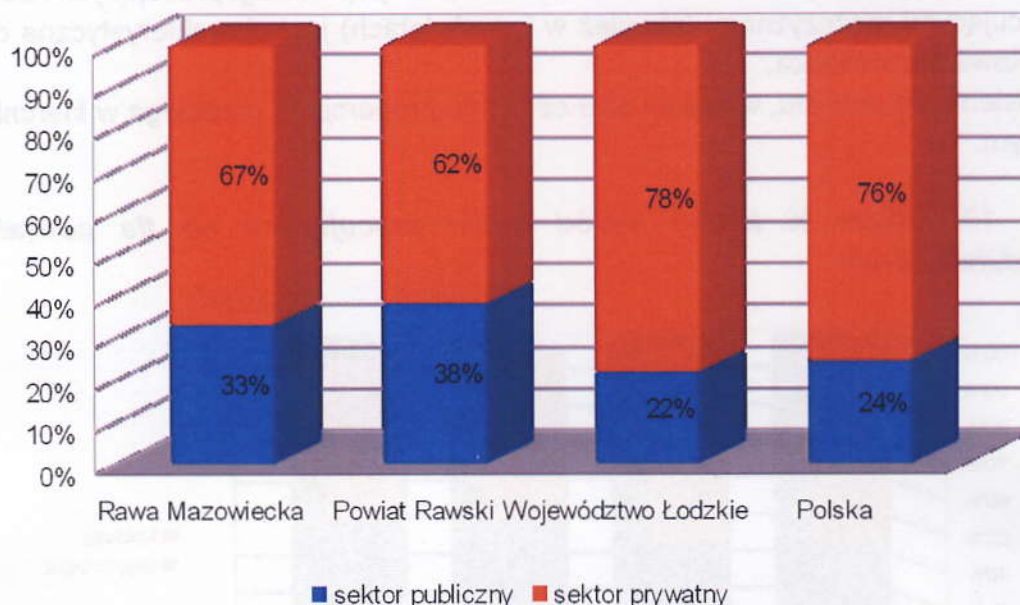
Źródło: Materiały porównawcze na podstawie danych GUS za 2011r., Rocznik Statystyczny GUS 2012

Największy udział w zatrudnieniu w Rawie Mazowieckiej ma przemysł i budownictwo, w którym pracuje 34,79% ludności. Jest to wartość wyższa niż średnia dla województwa 28,42% oraz ogółem dla całego kraju 26,87%. Spowodowane jest to zarówno atrakcyjnym położeniem, jak również dostępnością terenów inwestycyjnych, które umożliwiają lokalizację na obszarze miasta różnorodnych zakładów przemysłowych. Dodatkowo przyczyną takiego stanu rzeczy jest oczywisty, aczkolwiek znikomy procent sektora rolniczego 0,07%.

Inaczej niż w przypadku średniej krajowej kształtuje się natomiast poziom zatrudniania w pozostałych sektorach takich jak handel, transport, informacja i komunikacja, działalność finansowa i ubezpieczeniowa, administrowanie i działalność wspierająca. W przypadku kraju i województwa tendencja jest odwrotna.

Na poniższych rysunkach przedstawiona została struktura zatrudnienia w sektorze publicznym i prywatnym.

Wykres 12. Zatrudnienie w sektorach prywatnym i publicznym

Źródło: Materiały porównawcze na podstawie danych GUS za 2011r., Rocznik Statystyczny GUS 2012

Większość mieszkańców miasta znajduje zatrudnienie w sektorze prywatnym. Jest to tendencja zbliżona do występującej w kraju, w województwie oraz powiecie. Dane te potwierdzają wysoką atrakcyjność miasta pod względem lokowania różnorodnych inwestycji, które generują nowe miejsca pracy poza sektorem publicznym.

Usługi nierynkowe to sekcje L, M, N wg Polskiej Klasyfikacji Działalności (L - administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne, M - edukacja, N - ochrona zdrowia i pomoc społeczna).

Liczba osób zatrudnionych w poszczególnych sektorach, z uwzględnieniem liczby pracujących kobiet, została przedstawiona w tabeli poniżej.

Tabela 19. Liczba osób zatrudnionych w latach 2008-2012

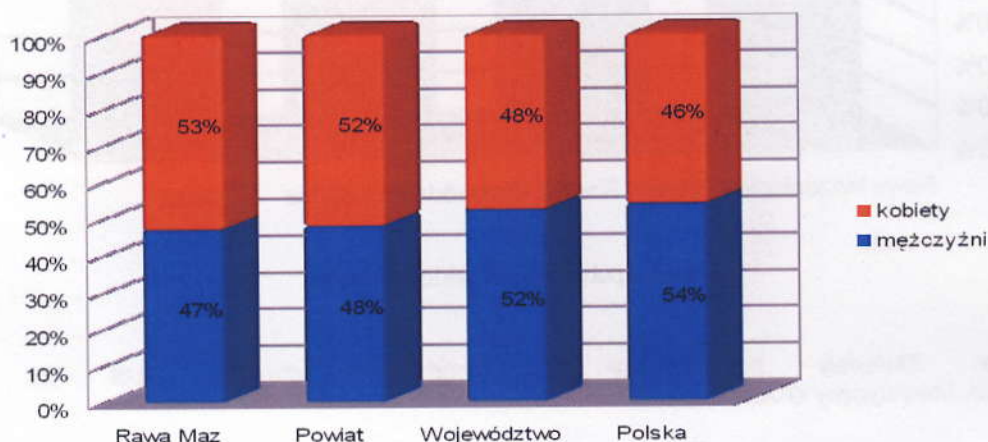
Lata	2008	2009	2010	2011
Pracujący ogółem	5427	5450	5074	5083
Kobiety	2965	2927	2641	2687
Mężczyźni	2462	2523	2433	2396
Sektor rolniczy	11	4	bd	bd
Sektor przemysłowy	2197	1896	bd	1676
Sektor usługowy usługi rynkowe	Bd	bd	bd	bd
Sektor usługowy usługi nierynkowe	Bd	bd	bd	bd
Sektor publiczny	1867	1802	bd	bd
Sektor prywatny	3560	3648	bd	bd

Źródło: Materiały porównawcze na podstawie danych GUS za 2011r., Rocznik Statystyczny GUS 2012

Większą część osób pracujących stanowią kobiety. W roku 2011 udział kobiet wśród pracujących ogółem stanowił 52,86%. Tendencja przewagi pracujących kobiet nad pracującymi mężczyznami (również w innych latach) jest charakterystyczna dla miasta Rawa Mazowiecka.

W odniesieniu do powiatu, województwa czy kraju proporcja ta przebiega w kierunku odwrotnym.

Wykres 13. Udział % kobiet wśród ogółu pracujących na tle powiatu, województwa i kraju

Źródło: Materiały porównawcze na podstawie danych GUS za 2011 r., Rocznik Statystyczny GUS 2012r.

4.5.4. Dochody i wydatki budżetu

Dochody budżetu Rawy Mazowieckiej w roku 2012 ogółem wynosiły 51 779 855 zł. Na dochody budżetu składają się dochody własne, dochody z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, subwencje, dotacje z budżetu państwa, funduszy celowych, porozumień jednostek samorządu terytorialnego oraz środki na dofinansowanie zadań ze źródeł pozabudżetowych.

W roku 2012 dochody własne stanowiły 66,55% kwoty dochodów ogółem. Z analizy kolejnych lat wynika, że dochody ogółem wzrastały, zwiększał się również udział dochodów własnych w dochodach ogółem do roku 2011, po czym spadł do poziomu 66,55% w roku 2012. Na wysokość poziomu dochodów własnych istotny wpływ mają dochody uzyskiwane ze sprzedaży składników majątkowych, które kształtują się na różnym poziomie w poszczególnych latach.

Poniższa tabela przedstawia zestawienie kwot dochodu budżetu miasta na tle dochodów budżetów gmin województwa łódzkiego w latach 2009 - 2012.

Tabela 20. Dochody budżetu miasta i gmin województwa łódzkiego w latach 2009- 2012 [tys. zł]

Nazwa	2009	2010	2011	2012
Miasto Rawa Mazowiecka				
Dochody ogółem	44 897,4	49 567,9	55 278,4	51 779,8
Dochody własne	25 305,4	32 068,9	38 316,4	34 461,8
jako % dochodu ogółem	56,36%	64,70%	69,31%	66,55%
województwo łódzkie – razem				
Dochody ogółem	9 964 294,6	10 010 353,8	10 439 901,5	10 791 003,6
Dochody własne	4 586 731,0	4 858 008,6	5 193 649,6	5 584 892,3
jako % dochodu ogółem	46,03%	48,53%	49,75%	51,76%
województwo łódzkie – gminy, z wyłączeniem gmin mających status miasta na prawach powiatu				
Dochody ogółem	4 175 448,8	4 709 961,8	4 860 323,0	5 033 303,4
Dochody własne	1 949 834,5	2 184 803,6	2 274 558,7	2 493 082,0
jako % dochodu ogółem	46,70%	46,39%	46,80%	49,53%

Źródło: Roczniki Statystyczne Województwa Łódzkiego

Z powyższych danych wynika, że udział dochodów własnych w dochodach ogółem jest wyższy w przypadku miasta w porównaniu z dochodami ogółem dla województwa. Udział dochodów własnych Rawy Mazowieckiej w dochodach ogółem dla lat 2009 - 2012 był najwyższy w roku 2011 i stanowił 69,31 % ogółu dochodów, podczas, gdy w latach poprzednich wahał się na poziomie 56,36 – 64,70%.

Wydatki z budżetu miasta, w latach 2009 - 2012, przewyższały dochody. Największa różnica pomiędzy wydatkami a dochodami dotyczyła roku 2012, w którym wydatki były wyższe od kwoty dochodów o 18,82%.

W roku 2011 kwota wydatków była wyższa od dochodów o 6,36%, w 2010 roku o 7,22%, a w 2009 roku o 3,78%. Źródłem pokrycia deficytu budżetu miasta Rawa Mazowiecka w poszczególnych latach były wolne środki z lat poprzednich oraz kredyty i pożyczki. Również łączne dochody budżetów dla województwa łódzkiego były niższe od wydatków w analizowanym okresie.

Poniższa tabela przedstawia zestawienie kwot dochodu i wydatków dla miasta na tle województwa łódzkiego oraz gmin województwa łódzkiego.

Tabela 21. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego [tys. zł]

Nazwa	2009	2010	2011	2012
Miasto Rawa Mazowiecka				
dochody ogółem	44 897,4	49 567,9	55 278,4	51 779,8
wydatki ogółem	46 596,5	53 147,2	58 796,0	61 530,9
deficyt / nadwyżka	- 1 699,1	- 3 579,3	- 3 517,6	- 9 751,1
jako % dochodu ogółem	3,78%	7,22%	6,36%	18,82%

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

województwo łódzkie – razem				
dochody ogółem	9 964 294,6	10 010 353,8	10 439 901,5	10 791 003,6
wydatki ogółem	10 706 114,9	10 728 016,9	11 102 217,4	11 076 444,2
deficyt / nadwyżka	- 741 820,3	- 717 663,1	- 662 315,9	- 285 440,6
<i>jako % dochodu ogółem</i>	7,44 %	7,17 %	6,34 %	2,64 %
województwo łódzkie – gminy, z wyłączeniem gmin mających status miasta na prawach powiatu				
dochody ogółem	4 175 448,8	4 709 961,8	4 860 323,0	5 033 303,4
wydatki ogółem	4 536 407,4	5 059 555,8	5 026 930,1	4 957 773,2
deficyt / nadwyżka	- 360 955,6	- 349 594,0	- 166 607,1	75 530,2
<i>jako % dochodu ogółem</i>	8,64%	7,42%	3,43%	1,50%

Źródło. Obliczenia własne na podstawie danych Roczników Statystycznych Województwa Łódzkiego

Kwota dochodów na jednego mieszkańca obliczonych dla miasta Rawa Mazowiecka, w 2009 roku wynosiła 2 557,67 zł. Natomiast na koniec 2012 roku wzrosła do 2 905,87 zł. Wysokość wydatków na jednego mieszkańca miasta wynosiła w 2009 roku 2 654,47 zł., a na koniec 2012 roku 3 453,11 zł. Dla Rawy Mazowieckiej kwota wydatków inwestycyjnych przypadająca na jednego mieszkańca wyniosła w 2009 roku 466,33 zł, natomiast w 2012 roku 882,28 zł.

Porównanie dochodów budżetu miasta Rawa Mazowiecka w latach 2009-2012 przedstawia poniższa tabela:

Tabela 22. Dochody budżetu miasta [tys. zł]

Lata	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
Dochody ogółem, w tym:	44 897	49 568	55 278	51 780
– dochody własne	25 305	32 068	38 316	34 461
– <i>jako % dochodu ogółem</i>	56,36%	64,70%	69,31%	66,55%
– dotacje	11 298	8 956	7 837	7 574
– <i>jako % dochodu ogółem</i>	25,16%	18,07%	14,18%	14,63%
– subwencje	8 294	8 544	9 125	9 745
– <i>jako % dochodu ogółem</i>	18,48%	17,23%	16,51%	18,82%

Źródło. Urząd Miasta Rawa Mazowiecka

Z powyższych danych wynika, że dochody w roku 2012 były wyższe niż w latach poprzednich. Istotny wzrost dochodów nastąpił w pozycji dochodów własnych oraz dotacji, minimalnie wzrosły dochody z tytułu subwencji z budżetu państwa. Wzrost dotacji wynika głównie z przejścia do obsługi świadczeń rodzinnych w pomocy społecznej oraz pozyskania dotacji na projekty i programy finansowane ze środków z budżetu Unii Europejskiej oraz budżetu państwa.

W porównaniu do roku 2009 w latach 2011- 2012 nastąpił znaczny wzrost udziału procentowego dochodów własnych w dochodach ogółem. Zwiększony udział dochodów własnych to głównie zwiększone dochody z podatków lokalnych oraz wyższe wpływy ze sprzedaży składników mienia komunalnego – nieruchomości na rzecz inwestorów.

Kwoty wydatków budżetu miasta Rawa Mazowiecka w tym na inwestycje przedstawia poniższa tabela:

Tabela 23. Wydatki budżetu miasta [tys. zł]

Lata	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
Wydatki ogółem, w tym:	46 597	53 147	58 796	61 531
– inwestycyjne	8 186	11 017	14 921	15 730

Źródło: Urząd Miasta Rawa Mazowiecka

Z porównania kwot dochodów i wydatków budżetu miasta wynika, że w latach 2009-2012 wydatki znacznie przewyższyły kwotę zrealizowanych dochodów.

Należy podkreślić, że od roku 2009 z roku na rok wzrastały kwoty wydatków na inwestycje prowadzone przez miasto. Stanowiły one od 17,57- 25,56 % wydatków ogółem.

Wydatki na oświatę i wychowanie stanowią największą pozycję tj. ponad 40 % wydatków ogółem budżetu miasta w poszczególnych latach. Od roku 2009 znacznie wzrosły wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska, a także wydatki na pomoc społeczną.

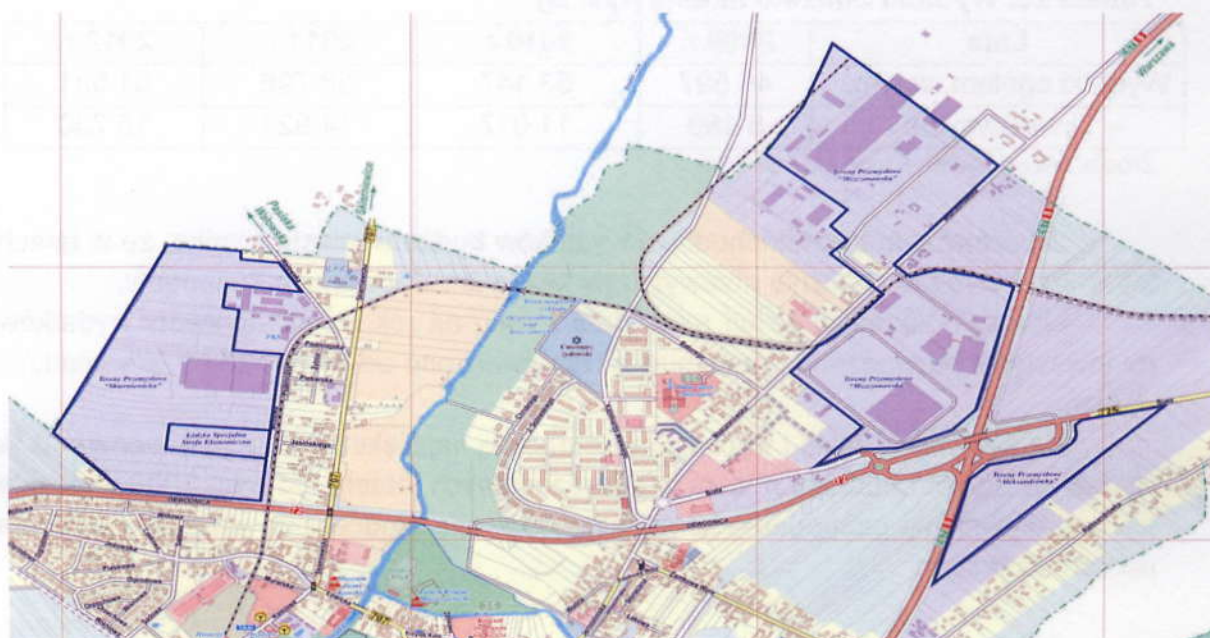
4.5.5. Ocena infrastruktury ekonomicznej

Ze strony miasta podejmowane są ustawiczne działania, zmierzające do zapewnienia korzystnych warunków dla inwestorów w zakresie udostępniania terenów inwestycyjnych.

Ogólna powierzchnia terenów inwestycyjnych w Rawie Mazowieckiej to 114 ha. Tereny te zlokalizowane są następująco:

- Tereny przemysłowe „Mszczonowska” – północno – wschodnia część miasta w rejonie ul. Mszczonowskiej i ul. Białej,
- Tereny przemysłowe „Skierniewicka” – północno – zachodnia część miasta w rejonie ul. Miodowej i ul. Wałowskiej,
- Podstrefa Rawa Mazowiecka Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – w rejonie ul. Miodowej oraz w rejonie ulicy Reymonta i ul. Opoczyńskiej, w sąsiedztwie drogi ekspresowej S8.

Rysunek 7. Lokalizacja terenów przemysłowych „Mszczonowska” i „Skierniewicka”

Źródło: Fragment planu miasta.

Ogromną zaletą lokalizacji stref przemysłowych jest doskonała dostępność komunikacyjna (przez teren miasta lub w pobliżu jego granic przebiegają główne szlaki komunikacyjne północ - południe i wschód - zachód) oraz bliskość najważniejszych instytucji otoczenia biznesu, zlokalizowanych głównie w Warszawie i Łodzi. Temu celowi służył również zrealizowany w latach poprzednich, projekt budowy drogi obwodowej miasta finansowany, m.in. ze środków Programu Phare 2002.

Strefy przemysłowe oferują wolne tereny przeznaczone pod realizację inwestycji, budowę hal, biur czy magazynów. We wszystkich dostępna jest podstawowa infrastruktura techniczna, jednak ze względu na dostępność mediów oraz położenie bezpośrednio przy drodze krajowej Warszawa - Wrocław, bardziej atrakcyjna z punktu widzenia inwestorów wydaje się strefa „Mszczonowska”.

Tereny przemysłowe „Mszczonowska” o ogólnej powierzchni 45 ha zostały już w znacznej części zagospodarowane. Na ich obszarze działa między innymi zakład opakowań plastikowych do kosmetyków, firma oferująca usługi telesprzedaży, firma kurierska, firma zajmująca się międzynarodowym transportem samochodowym i ubojnia trzody chlewnej. Do zagospodarowania są natomiast jeszcze grunty miejskie o powierzchni około 1 ha. W porozumieniu z właścicielami istnieje także możliwość nabycia gruntów na cele przemysłowe.

Drugą strefą przemysłową jest „Skierniewicka” o powierzchni 33 ha. Dotychczas sprzedano grunty miejskie dla firmy prowadzącej produkcję i skład mebli oraz dla pralni przemysłowej (teren objęty ŁSSE o pow. ok. 2,40 ha). Do dyspozycji

potencjalnych inwestorów są grunty miejskie o powierzchni 10,50 ha oraz grunty prywatne do nabycia w drodze uzgodnień z obecnymi właścicielami.

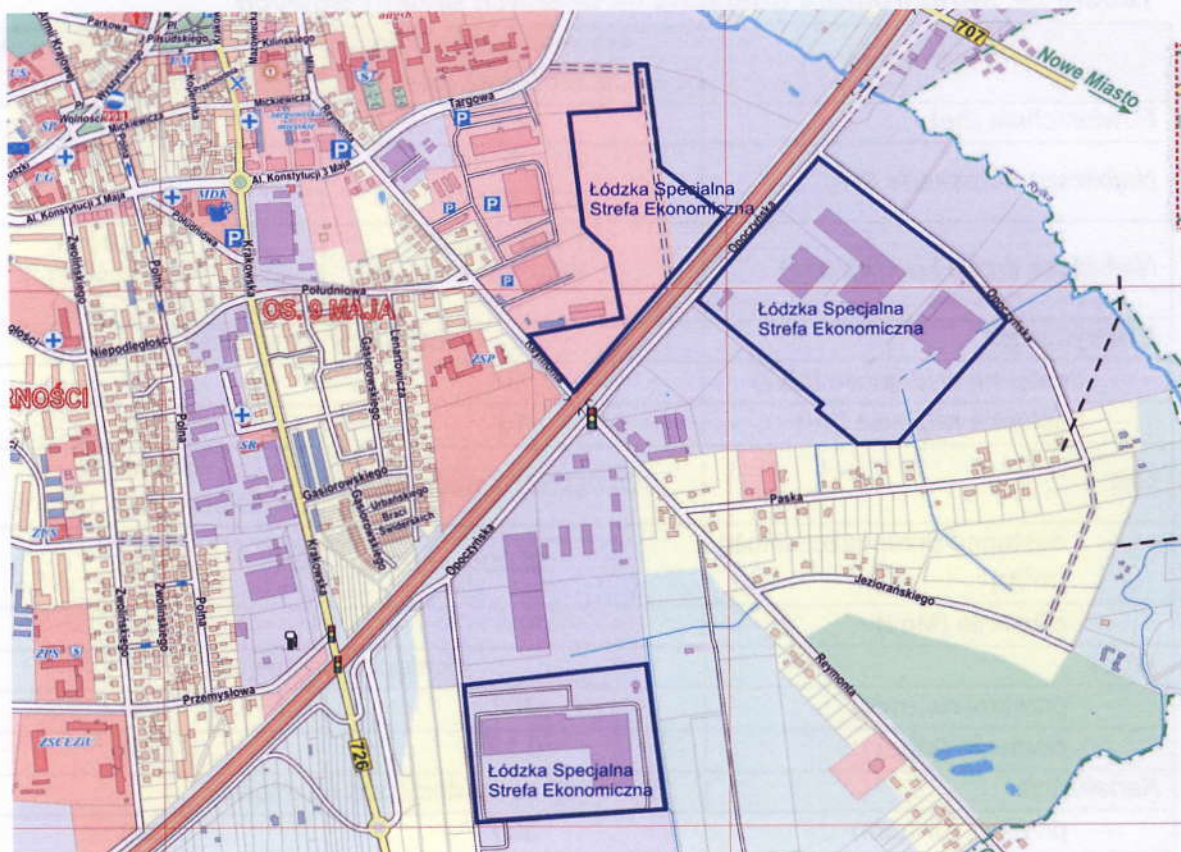
Tabela 24. Infrastruktura dostępna na terenach przemysłowych

Infrastruktura	Tereny przemysłowe „Mszczonowska”	Tereny przemysłowe „Skierniewicka”
Powierzchnia (ha)	45	33
Najbliższa autostrada (km)	A1 - 50 km, A2 - 35 km	A1 - 50 km, A2 - 35 km
Najbliższa droga krajowa (km)	nr 725 - 1 km, S8 - 1,8 km	nr 72 - 0,9 km, nr 707 - 0,4 km, S8 - 2,2 km
Elektryczność	dostępna na miejscu	
- dostępna wydajność (MW)	3	3
- dostępne napięcie (kV)	15	15
Gaz	dostępny na miejscu	odległość do przyłącza 1,5 km
- dostępna przepuszczalność (m ³ /h)	3000	600
- ciśnienie (Mpa)	0,4	0,4
Woda	dostępna na miejscu	
- przekrój rur (mm)	300	110
- ciśnienie (Mpa)	0,52	0,52
Kanalizacja	dostępna na miejscu	
- przekrój rur (mm)	300	200
Sieć telekomunikacyjna (telefon, ISDN, transmisja danych)	dostępna na miejscu	

Źródło: Opracowanie własne

W rejonie ul. Reymonta i ul. Opoczyńskiej utworzona została natomiast Podstrefa Rawa Mazowiecka Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Jej teren obejmuje łącznie powierzchnię 30 ha. Część gruntów o pow. prawie 21 ha została już sprzedana firmom produkującym materiały budowlane, regały sklepowe i magazynowe oraz firmie zajmującej się cynkowaniem ogniowym. Do zagospodarowania pozostały natomiast grunty Powiatu Rawskiego o pow. 9 ha.

Rysunek 8. Lokalizacja Podstrefy Rawa Mazowiecka ŁSSE w rejonie ul. Reymonta i ul. Opoczyńskiej

Źródło: Fragment planu miasta.

Dla zapewnienia pełnej infrastruktury na terenie ŁSSE:

- doprowadzono do granic strefy sieć wodociagową o przekrojach, pozwalających na zwiększenie poboru wody do celów socjalno-bytowych i produkcyjnych,
- doprowadzono do granic strefy sieć kanalizacji sanitarnej,
- wybudowano energetyczną stację podawczą i zainstalowano kable zasilające,
- należy rozprowadzić po terenie strefy - sieć rozdzielczą - gazociągi przesyłowe średniego ciśnienia.

Inwestorzy mogą korzystać z ulg inwestycyjnych, z obowiązujących tu preferencyjnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej, oraz uprawnieni są do korzystania z pomocy publicznej:

- na wspieranie nowych inwestycji,
- na tworzenie nowych miejsc pracy.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Inwestor ma pełną swobodę w wyborze pomocy publicznej, z której chce skorzystać. Uzyskuje zaś ją aż do wyczerpania pełnej kwoty należnej pomocy publicznej, jednak nie dłużej niż do końca funkcjonowania Strefy, czyli do 2026 r.

W województwie łódzkim poziom pomocy publicznej wynosi:

- 70% dla małych przedsiębiorstw,
- 60% dla średnich przedsiębiorstw,
- 50% dla dużych przedsiębiorstw.

Warunkiem otrzymania powyższych przywilejów jest zainwestowanie określonej kwoty minimalnej, utrzymanie inwestycji w regionie przez okres nie krótszy niż 5 lat oraz - w przypadku korzystania z pomocy na tworzenie nowych miejsc pracy - utrzymanie nowo utworzonych miejsc pracy przez okres przynajmniej 5 lat.

Powyższe zasady udzielania pomocy publicznej są zgodne z zasadami obowiązującymi w Unii Europejskiej.

Na terenie miasta funkcjonują także instytucje stanowiące zaplecze ekonomiczne. Do tej grupy instytucji zaliczane są m.in. banki, firmy ubezpieczeniowe, itp. Na obszarze miasta usytuowane są również siedziby władz samorządowych, oraz podległych im jednostek organizacyjnych.

Funkcjonowanie dobrze przygotowanych pod względem formalno – prawnym i infrastrukturalnym ww. stref przemysłowych, wraz z otaczającą infrastrukturą ekonomiczną stwarza korzystne warunki dla prowadzenia działalności gospodarczej na terenie miasta.

Wszelkie inwestycje prowadzone na terenie miasta Rawa Mazowiecka uwarunkowane są koniecznością ochrony najcenniejszych elementów środowiska naturalnego miasta. Ochrona ta dotyczy następujących elementów środowiska:

1. Rezerwatu wodnego rzeki Rawki - zakazy wykonywania prac związanych z regulacją koryta rzeczno, eksploatacji kruszyw z dna i brzegów, odprowadzania ścieków nie oczyszczonych w zmian stosunków wodnych, oraz zabudowy terenów wyznaczonego pasa przy wodnego.
2. Obszaru chronionego krajobrazu Górnej Rawki - utrzymanie właściwych proporcji terenów zurbanizowanych, uprzemysłowionych, rolniczych, leśnych, wód otwartych oraz terenów zielonych. Na terenie tym obowiązuje zakaz lokalizacji uciążliwych inwestycji, zmniejszania lesistości, nadmiernego obniżania wód gruntowych, oraz lokalizacji ośrodków turystyczno - wypoczynkowych na terenach leśnych i w odległości mniejszej niż 100 m od brzegów rzek i zbiorników wodnych.
3. Obszaru chronionego wód powierzchniowych zbiornika Dolna - zakaz wprowadzania obiektów i urządzeń uciążliwych, eliminacja emisji zanieczyszczeń, zwalczanie źródeł hałasu, odsunięcie zabudowy od linii brzegowej i wprowadzenie pasa zieleni izolacyjnej w pasie przywodnym.
4. Obszarów ochrony zieleni rekreacyjnej i ochronnej - obejmują one podstawowe ciągi ekologiczne zieleni miejskiej w pasmach dolin rzek Rawki i Rylki, gdzie dominującą formą zagospodarowania będą tereny zadrzewione i zakrzaczone,

ogrody działkowe i trwałe użytki zielone, parki miejskie i leśne, zbiorniki wodne, tereny wypoczynku i rekreacji.

Oprócz stref i instytucji zlokalizowanych na terenie miasta potencjalni inwestorzy mogą korzystać ze wsparcia instytucji funkcjonujących w innych miejscowościach. Województwo łódzkie charakteryzuje się dużym nasyceniem organizacji i instytucji wspierających rozwój gospodarczy. Ponad 60 % tych instytucji działa w miastach, z czego ponad połowa w Łodzi. Rawa Mazowiecka należy do grona miast średniej wielkości w regionie o wysokim potencjale rozwojowym. Charakteryzuje się:

- wysokim poziomem przedsiębiorczości mieszkańców,
- koncentracją podmiotów otoczenia przedsiębiorczości, co jest ważnym czynnikiem lokalizacji nowych inwestycji gospodarczych,
- stosunkowo wysokimi dochodami z podatku CIT.

4.6. Infrastruktura techniczna

4.6.1. Komunikacja, drogi

W granicach administracyjnych miasta istnieje sieć dróg publicznych wojewódzkich, powiatowych i gminnych o długości 58,73 km. Drogi zaliczone zostały do kategorii Z (drogi zbiorcze) -14,86 km, L (drogi lokalne) – 43,88 km.

Tabela 25. Długość ulic miasta Rawa Mazowiecka

Klasa drogi	Łączna długość [km]	Rodzaj nawierzchni – długość [km]						
		Twarda					gruntowa	
		bitumiczna	betonowa	kostka	brukowcowa	łuczniowa	Wzmocniona żwirem, żuzłem, itp	Naturalne (z gruntu rodzimego)
Z	14,85	14,85	0	0	0	0	0	0
L	43,878	32,901	0,325	1,745	0	0,17	5,14	3,597
D	58,728	47,751	0,325	1,745	0	0,17	5,14	3,597

Drogi w granicach miasta w przeważającej większości posiadają nawierzchnię ulepszoną, w tym głównie bitumiczną (ponad 81% łącznej długości dróg). Wśród dróg zaliczanych do klasy L drogi gruntowe stanowią 14,8%. Stan techniczny dróg klasy Z i L oceniono następująco:

- nawierzchnia bitumiczna
  - 5% stan zły
  - 15% stan dostateczny
  - 80% stan dobry
- nawierzchnia betonowa
  - 50 % stan zły
  - 50% stan dostateczny

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

- nawierzchnia z kostki
  - 100 % stan dobry
- nawierzchnia tłuczniowa
  - 90% stan zły
  - 10 % stan dostateczny

Uwarunkowania związane z infrastrukturą komunikacyjną wynikają głównie z położenia Rawy Mazowieckiej na głównych szlakach komunikacyjnych:

- Warszawa - Wrocław - Praga, oraz
- Warszawa – Łódź

Rysunek 9. Układ komunikacyjny miasta Rawa Mazowiecka

Źródło: Strona internetowa Urzędu Miasta

Położenie powoduje generowania na terenie miasta dużego ruchu tranzytowego. W kierunku Warszawa - Katowice ruch odbywa drogą ekspresową S8, otaczającą miasto od strony wschodniej. Istniejące na tej drodze węzły komunikacyjne kierują część ruchu w stronę Skierniewic, Grójca, oraz Nowego Miasta.

W celu rozwiązania problemu przeprowadzania ruchu zewnętrznego w kierunku Łodzi, zrealizowano obwodnicę łączącą drogę S8 Warszawa – Wrocław z drogą nr 72 w kierunku Łodzi. Pozwoliła ona na odciążenie ulic miejskich z ruchu tranzytowego w kierunku Łodzi, jej budowa współfinansowana była ze środków funduszu Phare.

Rysunek 10. Szlaki komunikacyjne przebiegające przez Rawę Mazowiecką

Źródło: materiały promocyjne miasta Rawa Mazowiecka

Na terenie miasta występują także 4 mosty stałe. Są to mosty w ciągu następujących ulic Łowicka, Faworna, Warszawska, obwodnica w kierunku Łodzi oraz 1 most kolejowy.

W zakresie uwarunkowań komunikacyjnych miasta można wymienić następujące potrzeby w zakresie układu komunikacyjnego:

- zapewnienie dogodnych połączeń dla ruchu wewnętrznego pomiędzy śródmieściem, północą i południem miasta,
- ukształtowanie nowej osi komunikacyjno - usługowej miasta,
- utworzenie strefy ruchu uspokojonego dla najcenniejszego kulturowo obszaru śródmieścia,
- realizację dodatkowych połączeń pomiędzy istniejącymi obszarami urbanistycznymi na kierunku wschód – zachód.

Ze względu na swoje centralne położenie, z miasta Rawa Mazowiecka można dojechać do wszystkich przejść granicznych z sąsiadującymi państwami, w czasie max 8 h. Oprócz własnych środków transportu, połączenia komunikacyjne obsługiwane są przez PKS. Dworzec PKS, na terenie miasta zlokalizowany jest przy ul. Kolejowej. Miasto Rawa Mazowiecka leży również na trasie linii Kolei Wąskotorowej Rogów-Rawa-Biała, o rozstawie toru 750 mm, która może prowadzić transport towarów (w tym kompletnych przesyłek wagonami normalnotorowymi na wąskotorowych transporterach) i przewóz osób. Właścicielem infrastruktury kolei jest

Powiat Rawski. Zarządcą infrastruktury oraz Przewoźnikiem Kolejowym w myśl zapisów Ustawy o transporcie kolejowym jest Fundacja Polskich Kolei Wąskotorowych z siedzibą w Rogowie. Linia kolejowa łączy trzy powiaty:

- brzeziński (Gmina Rogów i Gmina Jeżów)
- skierniewicki (Gmina Głuchów)
- rawski (Gmina Miasto Rawa Mazowiecka, Gmina Rawa Mazowiecka, Miasto i Gmina Biała Rawska oraz Gmina Regnów).

Na terenie miasta linia kolei wąskotorowej przebiega wzdłuż granicy stref przemysłowych. Obecnie linia jest czynna i prowadzi przewóz turystyczny (ogólnodostępny – w oparciu o publikowane rozkłady jazdy, oraz czarterowy – na zamówienie). Cała licząca 49 km linia jest utrzymywana w przejezdności i jest obecnie najdłuższą czynną linią wąskotorową w Polsce. Styczność z linią kolejową nr 1 (st. Rogów) umożliwia utworzenie spójnych, pasażerskich połączeń kolejowych z Łódzką Koleją Aglomeracyjną.

4.6.2. Gospodarka wodno – ściekowa

Na podstawie Uchwały nr XV/138/08 Rady Miasta Rawa Mazowiecka z dnia 22 stycznia 2008 r. został zlikwidowany Zakład Gospodarki Komunalnej w Rawie Mazowieckiej i od 1 maja 2008 r. działalność rozpoczęły Rawskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. w skrócie RAWiK Sp. z o.o.

Według danych Rawskich Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. za 2008 r. liczba osób korzystających z sieci wodociągowej wynosiła 16032, natomiast z sieci kanalizacyjnej korzystało 14 711 osób.

Zgodnie z danymi GUS na rok 2011 r. liczba osób korzystających z sieci wodociągowej wynosiła 16 333, liczba przyłączy wodociągowych 1502 szt. Natomiast z sieci kanalizacyjnej korzystało 15 118 osób, przyłączy 942 szt.

Miasto Rawa Mazowiecka posiada sieć wodociągową, zaopatrującą w wodę mieszkańców, oraz podmioty gospodarcze działające na terenie miasta. Ścieki odprowadzane są systemem kanalizacji do oczyszczalni zlokalizowanej na północ od miasta. Poziom wodociągowania wynosi 92 % wg RAWIK, zaś 91,5% wg GUS. Poziom skanalizowania natomiast wynosi 88,0% wg RAWIK, zaś 84,7% wg GUS. W poniższej tabeli przedstawiona została ilość osób, oraz podmiotów korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Tabela 26. Liczba dostawców ścieków podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej w 2011 r.

Liczba użytkowników	Sieć kanalizacyjna	Sieć wodociągowa	Udział odbiorców wody niepodłączonych do kanalizacji
<i>Liczba obecnie podłączonych podmiotów gospodarczych</i>	214	224	4,50%

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Liczba obecnie podłączonych instytucji	28	28	0
Liczba obecnie podłączonych gospodarstw domowych*	1651	1979	16,60%
Liczba obecnie podłączonych mieszkańców	15118	16333	7,50%

*jako przyłącze do pojedynczego gospodarstwa traktowane są również przyłącza do budynków wielorodzinnych

Miasto Rawa Mazowiecka zaopatrywane jest w wodę z dwóch ujęć wody:

- Boguszyce - zlokalizowane na lewym brzegu rzeki Rawki, obejmuje trzy studnie głębinowe, z których obecnie eksploatowane są dwie o głębokości 120 i 121m. Eksploatowane studnie pokrywają 70 % zapotrzebowania na wodę w mieście. Woda ujmowana jest z utworów górnego jurajskiego, z ujęcia tego woda dostarczana jest do Stacji Uzdatnienia Wody Kolejowa.

Dzięki inwestycji zrealizowanej w 2005 r. współfinansowanej z funduszu ERD w ramach ZPORR, polegających na modernizacji SUW, miasto pozyskało zwiększenie wydajności stacji o 200 m³/h, tj. do poziomu 400 m³/h oraz pełne wykorzystanie możliwości ujęcia, zabezpieczając w całości zapotrzebowanie na wodę zgłaszane przez mieszkańców, oraz rozwijający się przemysł, jak również możliwość dostarczania wody do odległych części miasta.

- Tatar - zlokalizowane na prawym brzegu rzeki Rawki, obejmuje jedną studnię głębinową 52 m, z której możliwy jest pobór wody o maksymalnej ilości $Q_{max} h = 102 \text{ m}^3/h$. Przy ujęciu Tatar zlokalizowana jest druga stacja uzdatniania wody o wydajności $max Q_{max} h = 102 \text{ m}^3/h$ i wydajności eksploatacyjnej 50 m³/h. Niska wydajność eksploatacyjna studni wynika ze zbyt małej średnicy magistrali przesyłowej. Magistrala jest przewidywana do przebudowy w przyszłości.

Na terenie miasta znajdują się jeszcze następujące ujęcia wody:

- na terenie byłych zakładów mięsnych LOGIS S.A. o zasobach eksploatacyjnych 100 m³/h, aktualnie wygaszone;
- firmy „Food Serwis Sp. z o.o. przy ul. Tatar 4 o gł. 62 m i zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych 25 m³/h;
- Szpitala św. Ducha w Rawie Mazowieckiej o głębokości 36m i zatwierdzonych zasobach 12 m³/h;
- ujęcie właściciela prywatnego zlokalizowane w północno-wschodniej części miasta Rawa Mazowiecka o głębokości 26,1m i zatwierdzonych zasobach 11m³/h

Tabela 27. Parametry sieci wodociągowej w Rawie Mazowieckiej roku 2011

Długość sieci wodociągowej ogółem (m)	50591
Poziom wodociągowania (%)	92 %
Istniejące sieci wodociągowe śr 90- 400 (ilość z podziałem na materiał –żeliwo, azbest, PCV)	<ul style="list-style-type: none"> – PCV - 24 885 – mPE - 111 – mPEHD - 12896 – mAzbesto- cementowa - 5 867 – mStalowe ocynkowane - 1 024 – mŻeliwo -5 808 m
Wiek istniejących sieci wodociągowych:	
– poniżej 10 lat	– 30%
– 11-20 lat	– 31%
– 21-30 lat	– 13%
– ponad 31 lat	– 26%

Źródło: Rawskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o.

Właściwości wody surowej (stężenie jonów żelaza, manganu, amoniaku, mętność barwa), charakteryzują się pewnymi wahaniami podstawowych parametrów fizykochemicznych. Wykazują to także wieloletnie zbiorcze analizy parametrów wody surowej. Woda surowa poddawana jest procesowi uzdatniania, dzięki czemu odpowiada wymaganym normom dla wody przeznaczonej do spożycia.

Ścieki z terenu Rawa Mazowiecka odbierane są od mieszkańców, oraz od przedsiębiorstw poprzez system kanalizacji sanitarnej. Podstawowe informacje dotyczące sieci kanalizacji sanitarnej w Rawie Mazowieckiej zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 28. Parametry sieci kanalizacyjnej w Rawie Mazowieckiej w roku 2011

Długość sieci kanalizacyjnej:	
– kanały grawitacyjne	– 43158 m
– kanały tłoczne	– 42200 m
– przepompownie	– 958 m
	– 5 szt.
Poziom skanalizowania	88%
Rezerwa przepustowości istniejącej sieci	250m ³ /h
Istniejące sieci kanalizacyjne Φ 100mm - 1000 mm (z podziałem na materiał: kamionka, PCV)	<ul style="list-style-type: none"> – beton 1 834 m – kamionka 14 391 m – PCV 26752 m – PEHD 181m
Wiek istniejących sieci kanalizacyjnych:	
– poniżej 10 lat	– 9,5 %
– 11-20 lat	– 43 %
– 21-30 lat	– 20 %
– ponad 31lat	– 27,5 %

Źródło: Rawskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o.

Ścieki z terenu miasta kierowane są na oczyszczalnię ścieków zlokalizowaną na terenie gminy Rawa Mazowiecka, na północ od miasta w Konopnicy- Żydomicach. Dostarczanie ścieków odbywa się w następujący sposób:

- poprzez przepompownię ścieków Psi zlokalizowaną przy ul. Jerozolimskiej,
- poprzez przepompownię przy ul. Tatar,
- poprzez przepompownię przy ul. Targowej,
- grawitacyjnie (przede wszystkim z osiedla mieszkaniowego Zamkowa Wola)

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Oczyszczalnia ścieków przyjmuje ścieki komunalne z terenów miasta oraz gminy Rawa Mazowiecka. Ogółem liczba ludności zamieszkującej te tereny wynosi 18493 mieszkańców (17750 miasto Rawa Mazowiecka oraz 743 gmina Rawa Mazowiecka (Konopnica, Żydomicze)). Do systemu kanalizacji podłączonych jest ogółem 85% mieszkańców zamieszkujących te tereny, natomiast w samym mieście Rawa Mazowiecka poziom skanalizowania wynosi 88%.

Ogółem oczyszczalnia ścieków obsługuje 24 tys. mieszkańców miasta i okolic. Część ścieków na oczyszczalnię dowożona jest beczkowozami. Przepustowość hydrauliczna oczyszczalni wykorzystywana jest obecnie w 40-50%.

Tabela 29. Parametry oczyszczalni ścieków wg pozwolenia wodno-prawnego z dnia 28.12.2012 r.

Przepływ	Ilość
Q śr.d.	3 643 m ³
Q max d.	5 919 m ³
Q max h.	665 m ³

Źródło: Rawskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o. o.

Parametry ścieków oczyszczonych zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 30. Parametry ścieków oczyszczonych w 2006 r.

Parametry	Ścieki oczyszczone	
	Wartości rzeczywiste na wylocie do Rawki (mg/dm ³)	Wartości dopuszczalne w/g pozwolenia wodno – prawnego (mg/dm ³)
BZT6	7,8	15
ChZT	39,4	100
N ogólny	9,6	30
P ogólny	0,5	1,5

Źródło: Operat wodno-prawny na wprowadzanie ścieków oczyszczonych z oczyszczalni ścieków w Żydomicach do rzeki Rawki

Tabela 31. Parametry ścieków oczyszczonych w 2012 r.

Parametry	Ścieki oczyszczone	
	Wartości rzeczywiste na wylocie do Rawki (mg/dm ³)	Wartości dopuszczalne w/g pozwolenia wodno – prawnego (mg/dm ³)
BZT6	2	15
ChZT	22,1	100
N ogólny	8,7	30
P ogólny	0,75	1,5

Źródło: RAWiK Sp. z o.o. w Rawie Mazowieckiej oraz Operat wodno-prawny na wprowadzanie ścieków oczyszczonych z oczyszczalni ścieków w Żydomicach do rzeki Rawki

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Celem poprawy istniejącego stanu rzeczy w kwestii gospodarki wodno-ściekowej miasta, Rawskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. wystąpiły o dofinansowanie ze środków funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013, projektu pn.: „**UPORZĄDKOWANIE GOSPODARKI WODNO ŚCIEKOWEJ W AGLOMERACJI RAWA MAZOWIECKA - FAZA I'**”. Zakres projektu został realizowany w latach 2008-2014. Objął on modernizację i rozbudowę 10 km sieci kanalizacji sanitarnej, 4 km kanalizacji deszczowej oraz 8 km sieci wodociągowej na terenie Rawy Mazowieckiej i modernizację oczyszczalni ścieków dla aglomeracji zlokalizowanej w Żydomicach.

W ramach zawartego kontraktu sieciowego (FIDIC) wykonano i zmodernizowano:

- **kanalizację sanitarną** w ulicach: Jeżowska, Willowa, Miodowa, Wyszyńskiego, Tomaszowska, 1-go Maja, Południowa, Jerozolimska, Mszczonowska, Katowicka, Zamkowa Wola, Aleksandrówka, Księżę Domki, Warszawska, Miła, Reymonta, Cmentarna, Słowackiego, Pl. Wolności, **oraz wybudowano nową przepompownię ścieków P4** przy ul. Targowej i **przebudowano przepompownię główną PG** przy ul. Jerozolimskiej;
- **kanalizację deszczową** w ulicach: Warszawska, Reymonta, Miła, Konstytucji 3-go Maja, Południowa, Lenartowicza, Gąsiorowskiego, Niepodległości, Zwolińskiego, Wyszyńskiego, Słowackiego, Nowa, Tomaszowska, Pl. Piłsudskiego, Mickiewicza, Kościuszki, Krakowska, Zatylna, Polna, Pl. Wolności, Armii Krajowej, **oraz wybudowano trzy podczyszczalnie wód opadowych** (tzw. seperatory) na wylotach do rzek Rawki i Rylki;
- **sieć wodociągową** w ulicach: Faworna, Słowackiego poprzez park do ul. Łowickiej, Niepodległości, Wodna, Księdza Skorupki, Jerozolimska, Zatylna, Południowa, Miła, Reymonta, Krakowska, Polna, Konstytucji 3-go Maja, Pl. Piłsudskiego, Aleksandrówka, Łowicka, Mszczonowska-Biała (wzdłuż torów kolejki), Zamkowa Wola/Opoczyńska, Południowa, Gąsiorowskiego, Lenartowicza, Warszawska.

Roboty trwały ponad 29 miesięcy. Dzięki przeprowadzonej inwestycji powstało ponad **350 przyłączy kanalizacyjnych** (o 50% więcej niż zakładał plan) do nieruchomości prywatnych i ponad **1120 mieszkańców** zyskało możliwość przyłączenia do sieci kanalizacyjnej.

Według danych ze stycznia 2014 r. ponad 70 nieruchomości zabudowanych wybudowało przyłącza kanalizacyjne do swoich posesji, co stanowi ponad 240 osób podłączonych. Świadomość mieszkańców w zakresie konieczności podłączenia również jest bardzo wysoka. Odczuwalne są korzyści wynikające z wzrostu efektywności działania systemu kanalizacji, wśród których można wymienić: zmniejszenie ilości interwencji wywołanych zatorami niedrożnej kanalizacji czy zalewania ściekami piwnic, wyeliminowanie przenikania ścieków do gruntu oraz infiltrację wód gruntowych do kanalizacji, skuteczne oczyszczanie wód opadowych przed ich odprowadzeniem do odbiornika. W wyniku realizacji Projektu powstał

pierścieniowy system zaopatrzenia w wodę, który zapewnił pewność zasilania odbiorców w wodę pitną. Dodatkowo podniesiona jakość wody pitnej zadowoliła oczekiwania mieszkańców min. poprzez wyeliminowanie wtórnych zanieczyszczeń wynikających ze złego stanu technicznego sieci wodociągowej. W wyniku przebudowy i budowy kanalizacji deszczowej w centrum nastąpiła już eliminacja podtapiania najstarszej części miasta – efektywność systemu znalazła potwierdzenie podczas ulewnego lata (czerwiec 2013 r.), kiedy nie odnotowano żadnych poważniejszych zgłoszeń dotyczących zalewania posesji.

W nawiązaniu do rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej, w projekcie uwzględniono modernizację urządzeń Oczyszczalni ścieków w Żydomicach i dostosowanie technologii oczyszczania do zwiększonego ładunku ścieków.

Modernizacja oczyszczalni w ramach Projektu objęła:

- część mechaniczną oczyszczalni łącznie z rozwiązaniem odbioru ścieków dowiezionych i osadów tłuszczowych,
- część biologiczną związaną z modernizacją urządzeń łącznie ze zmianą funkcji komór denitryfikacji na nitryfikacji, modernizacją starych złóż zraszanych i nową recyrkulacją zewnętrzną osadów,
- zmianę systemu odprowadzania ścieków do odbiornika w tym modernizację i zmianę funkcji istniejących komór bioutleniania,
- modernizację stawów stabilizacyjnych,
- kompleksowe rozwiązanie gospodarki osadowej łącznie z biogazem,
- gospodarkę osadami odwodnionymi,
- instalacje elektryczne i AKPiA i całego systemu automatyki,
- drogi, place, podjazdy, ogrodzenia dla całej oczyszczalni,
- instalacje sanitarne w budynkach wraz z nową kotłownią,
- przebudowę budynku administracyjno-socjalnego wraz z laboratorium.

Zmodernizowana oczyszczalnia umożliwiła zwiększenie poziomu redukcji zanieczyszczeń oraz sprawną gospodarkę osadową. Celem modernizacji było m.in. umożliwienie przyrodniczego zagospodarowania osadów.

Projekt dotyczący uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej na terenie aglomeracji Rawa Mazowiecka objął najpilniejszy do realizacji zakres.

Mając na uwadze pozostałe potrzeby w zakresie budowy sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz sieci wodociągowej planuje się kolejne inwestycje. Planowany do realizacji zakres został objęty w wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych dla przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego Rawskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. w Rawie Mazowieckiej na lata 2012 – 2016 i obejmuje:

- budowę kanalizacji deszczowej na terenie miasta Rawa Mazowiecka w ul. Dolna, Słowackiego, Łąkowa, Os. Skierniewicka, Paska, Krasickiego, Żeromskiego, Staffa, Dąbrowskiego, Fredry wraz z budową kilku oczyszczalni wód deszczowych;
- budowę kanalizacji sanitarnej na terenie miasta Rawa Mazowiecka

w ul. Asnyka, Dolnej, Zapolskiej, Paska, Staffa, Żeromskiego, Krasickiego, Dąbrowskiej i Fredry;

- budowę sieci wodociągowej na terenie miasta Rawa Mazowiecka w ul. Asnyka, Dolnej, Zapolskiej, Krasickiego, Staffa, Żeromskiego
- przejście urządzeń wodociagowych i kanalizacyjnych w ul. Katowickiej i na terenie Os. „Tatar”.

4.6.3. Energetyka

Główny punkt zasilania w energię elektryczną położony jest w północnej części miasta. Posiada on rezerwy mocy, umożliwiające rozbudowę sieci, oraz dalsze zwiększenie liczby odbiorców energii. Na obszarze miasta występuje sieć elektroenergetyczna średniego napięcia ze stacjami transformatorowymi w dostatecznej gęstości. Sieć jest sukcesywnie rozbudowywana w miarę postępującej zabudowy. Można zatem stwierdzić, że zaopatrzenie w energię elektryczną nie stanowi problemu o decydującym znaczeniu dla rozwoju miasta. W poniższej tabeli przedstawiono ilość gospodarstw domowych- odbiorców energii elektrycznej, oraz zużycie energii w gospodarstwach domowych.

Tabela 32. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w Rawie Mazowieckiej

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010
Ilość gospodarstw domowych odbiorców energii elektrycznej (szt)	6640	6774	6890	6987
Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych (MW*h)	11262	11495,7	11634,5	12030,4

Źródło: dane PGE Dystrybucja Spółka Akcyjna z siedzibą w Lublinie

4.6.4. Zaopatrzenie w gaz

Sieć gazownicza obejmuje większą część miasta. Długość sieci gazowej oraz liczba odbiorców została przedstawiona w poniższej tabeli. Miasto zaopatrywane jest z gazociągu wysokiego ciśnienia Warszawa-Katowice poprzez dwie stacje redukcyjne:

- jedna usytuowana przy ul Mszczonowskiej,
- druga przy ul. Osada Dolna.

Tabela 33. Odbiorcy gazu i długość sieci gazowej w Rawie Mazowieckiej

Wyszczególnienie	2004 r.	2008 r.	2010 r.
Sieć gazowa długość czynnej sieci rozdzielczej (m)	32211	35323	41139
Liczba odbiorców gazu (gospodarstwa domowe)	4174	4200	4300

Źródło: Dane GUS, Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o. o. Oddział w Warszawie Rejon Dystrybucji Gazu Skierniewice wraz z mieszkańcami bloków wraz z przyłączami

4.6.5. Energia ciepła

Na terenie miasta Rawa Mazowiecka znajdują się kotłownie: osiedlowe, przemysłowe i użyteczności publicznej oraz indywidualne. Kotłownie osiedlowe leżą w gestii Zakładu Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. Zakład posiada 2 kotłownie, zlokalizowane przy ul. Kazimierza Wielkiego 15 oraz przy ul. Solidarności 5.

Kotłownia przy ul. Kazimierza Wielkiego wyposażona jest w:

- kotły wodne szt. 3 Paromat Simplex o mocy 1,75 MW każdy,
- kotły wodne szt. 2 Vitocrossal o mocy 0,89 MW każdy,
Łączna moc kotłów - 7,04 MW,
- węzeł cieplny dostarczający energię ciepłą kupowaną od firmy BIOZEC w Konopnicy,
- stację pomp,
- stację uzdatniania wody,
- monitoring procesu technologicznego.

Kotłownia przy ul. Solidarności wyposażona jest w:

- kotły wodne szt. 4 Turbomat o mocy 2,6 MW każdy, o łącznej mocy 10,4 MW.
- stację pomp,
- stację uzdatniania wody,
- ekonomizery szt. 2 wykorzystujące ciepło ze spalin,
- monitoring procesu technologicznego.

Sprawność obydwu kotłowni - ok. 98 %. Stan techniczny kotłowni jest bardzo dobry. Wysoka ocena stanu technicznego wynika z przeprowadzonej w latach 1998 - 2001 modernizacji i wymiany 2 kotłów w 2004 r. oraz corocznych przeglądów i napraw serwisowych. Uzdatnianie wody obiegowej (zładu), dokonywane jest w stacjach uzdatniania wody znajdującej się w każdej kotłowni. Podstawowym paliwem w obydwu kotłowniach jest gaz ziemny wysoko metanowy Gz-50, jako paliwo rezerwowe lub w szczycie energetycznym, stosowany jest dodatkowo olej opałowy. Wielkość emisji jest wprost proporcjonalna do ilości zużytego paliwa.

Za 2013 r. wielkość emisji wyniosła:

- dwutlenek siarki - 40 kg
- tlenki azotu - 3.882 kg
- tlenki węgla - 633 kg
- dwutlenek węgla - 4.286.533 kg
- pył - 32kg

Zakład nie podlega Krajowemu Systemowi Alokacji Upwnień do emisji CO₂ ze względu na niską zainstalowaną moc kotłów.

Zakład posiada 2 sieci ciepłe. Sieć ciepła nr 1 jest siecią dwu-przewodową w całości preizolowaną zasilaną z kotłowni gazowo-olejowej na osiedlu Solidarności

5. Zbudowana została w ramach przeprowadzanych modernizacji w latach 1999 - 2011. Zlokalizowana jest na terenie miasta Rawa Mazowiecka, na osiedlach: Solidarności, Tomaszowska, Zwolińskiego i 9 Maja. Długość sieci ciepłej to 5.123 mb, zaś pojemność to 113m³. Sieć ta dostarcza energię do łącznie 55 węzłów ciepłych:

- węzłów ciepłych dwufunkcyjnych w ilości 30 szt. (os. Solidarności).
- węzłów ciepłych jednofunkcyjnych w ilości 10 szt. (os. Solidarności).
- węzłów ciepłych dwufunkcyjnych w ilości 5 szt. (os. Zwolińskiego).
- węzłów ciepłych dwufunkcyjnych w ilości 10 szt. (na osiedlu 9 Maja).

Parametry czynnika grzewczego przesyłane siecią w okresie zimy to:

- temperatury pracy sieci – 120/75
- ciśnienie dyspozycyjne - 250 kPa
- przepływ maksymalny – 240t/h

Parametry czynnika grzewczego przesyłane siecią w okresie lata to:

- temperatury obliczeniowe – 75/40
- ciśnienie dyspozycyjne - 200 kPa
- przepływ maksymalny – 40t/h

Sieć ciepła nr 2 jest siecią dwuprzewodową w całości preizolowaną zasilaną z kotłowni gazowo-olejowej na osiedlu Zamkowa Wola Nr 2 mieszczącej się przy ul. Kazimierza Wielkiego 15. Zbudowana została w ramach przeprowadzanych modernizacji w latach 1998 – 2012. Zlokalizowana jest na terenie miasta Rawa Mazowiecka, na osiedlu Zamkowa Wola. Długości sieci ciepłej to 3.138 mb, zaś pojemność to 100 m³. Sieć ta dostarcza energię do łącznie 41 węzłów ciepłych:

- węzłów ciepłych dwufunkcyjnych kompaktowych z podmieszaniem pompowym w ilości 38 szt.
- węzłów jednofunkcyjnych w ilości 3 szt.

Parametry czynnika grzewczego przesyłane siecią w okresie zimy to:

- temperatury pracy sieci – 95/75
- ciśnienie dyspozycyjne - 200 kPa
- przepływ maksymalny - 150t/h

Parametry czynnika grzewczego przesyłane siecią w okresie lata to:

- temperatury obliczeniowe – 75/40
- ciśnienie dyspozycyjne - 100 kPa
- przepływ maksymalny - 30t

Węzły ciepłe wyposażone są w pełną automatykę niezbędną do podawania żądanej przez odbiorców ilości energii ciepłej, jak również kontrolno-pomiarową, do pomiaru jakości i ilości zużytego ciepła, legalizowane okresowo zgodnie z obowiązującymi przepisami.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Straty ciepła kształtują się następująco:

- na osiedlu Zamkowa Wola w granicach 12 - 13%,
- na osiedlu Solidarności w granicach 9 -10%.

Straty wody - w skali rocznej przedstawiają się następująco:

- na osiedlu Zamkowa Wola w granicach 30 m³,
- na osiedlu Solidarności w granicach 50 m³.

Straty te wynikają z wykonywania niezbędnych prac konserwacyjnych i remontowych w węzłach, jak również odpowietrzania instalacji kotłowni. Ponadto, częściowo straty te były spowodowane przeglądami kotłów grzewczych przez Urząd Dozoru Technicznego.

Na najbliższe lata zakład planuje niżej wymienione inwestycje:

- kontynuowanie starań w zakresie utrzymania na możliwie najniższym poziomie cen energii ciepłej dla odbiorców poprzez:
  - maksymalne obniżanie kosztów eksploatacji - wykorzystanie tańszego ciepła odpadowego pochodzącego z kogeneracji w kotłowni Solidarności, wykorzystanie ciepła odpadowego z utylizacji odpadów;
- budowę przyłączy i montaż węzłów cieplnych do nowo przyłączanych odbiorców;
- budowę sieci cieplnej spinającej kotłownię Zamkowa Wola 2 i kotłownię Solidarności 5;
- dalszą współpracę z firmą BIOZEC Konopnica w zakresie dostawy energii ciepłej do kotłowni Zamkowa Wola 2;
- wykonanie monitoringu węzłów cieplnych w celu zoptymalizowania pracy sieci (zmniejszenie strat);
- w celu redukcji niskiej emisji, planowana jest budowa sieci wraz z przyłączami w ulicach: plac Wolności, plac Piłsudskiego, ul. Kościuszki, ul. Kopernika, ul. Mickiewicza, ul. Kilińskiego, ul. Mazowiecka, ul. Zatylna, ul. Słowackiego, Al. Konstytucji 3 Maja;
- wykonania kogeneracji w kotłowni Solidarności 5;
- utylizacji i wykorzystania odpadów do celów produkcji energii ciepłej i elektrycznej w kogeneracji, ocena tego przedsięwzięcia prowadzona jest we współpracy z ZGO Aquarium.

Wybór jednego z kierunków rozwoju(wykonania kogeneracji w kotłowni Solidarności 5 lub utylizacji i wykorzystania odpadów do celów produkcji energii ciepłej i elektrycznej w kogeneracji, ocena tego przedsięwzięcia prowadzona jest we współpracy z ZGO Aquarium) automatycznie oznacza wykluczenie drugiego. Realizacja wybranego kierunku rozwoju możliwa będzie po uruchomieniu programów pomocowych na realizację tych zadań, a w szczególności muszą być spełnione przesłanki ekonomiczne.

4.6.6. Gospodarka komunalna – gospodarka odpadami

W planie Gospodarki odpadami dla Województwa łódzkiego stwierdzono, że w zakresie podstawowym problemem na terenie województwa są odpady komunalne.

W zakresie gospodarki odpadami przemysłowymi sytuację panującą na terenie województwa uznano za niezłą. Jako ważny problem dla województwa, wymagający rozwiązania w najbliższych latach, uznana została obecność odpadów niebezpiecznych w odpadach komunalnych.

Według Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Łódzkiego wskaźnik wytwarzania odpadów dla powiatu rawskiego w latach:

- 2010/2011: 291 kg/M/rok,
- 2012: 295,5kg/M/rok

W 2012 r. zebrane zostało z terenu miasta 818,9 Mg odpadów, co daje w przeliczeniu na gospodarstwo domowe 0,455Mg.

100% mieszkańców objętych jest systemem selektywnej zbiórki odpadów, a korzysta z tej możliwości tylko 70,25% mieszkańców. Na terenie miasta, głównie przy zabudowie wielorodzinnej i przy szkołach rozstawione są zestawy do selektywnej zbiórki odpadów. Zestawy przystosowane są do gromadzenia szkła, makulatury i opakowań plastikowych typu PET. Selektywna zbiórka odpadów prowadzona jest od 2000 r. W roku 2012 zebrano łącznie 462,5Mg wysegregowanych odpadów, z czego 34,21% stanowiła makulatura, 24,71% tworzywa sztuczne, 38,83% szkło oraz 2,25% wielkogabarytowe i pozostałe.

Składowisko odpadów komunalnych w Pukininie, oprócz 17,8 tys. mieszkańców Rawy Mazowieckiej, obsługuje również mieszkańców gminy Rawa Mazowiecka oraz Regnów (w sumie 28 tys mieszkańców). Teren składowiska obejmuje 8,1 ha, w tym teren do składowania odpadów to 4,88 ha. Obecnie trwają prace nad rozbudową składowiska. Podzielono je na trzy kwatery o powierzchni: 0,54 ha; 0,58 ha i 1,94 ha.

Kwaterna pierwsza była eksploatowana od 1993 r. do kwietnia 1999 r. Od 1 maja 1999 r. do 30 czerwca 2006 r. eksploatowana druga kwaterna, trzecia kwaterna eksploatowana jest od 2006 r.

Na terenie Rawy Mazowieckiej nie ma zakładu, który wytwarzał by rocznie powyżej 5 tysięcy Mg odpadów innych niż niebezpieczne. Natomiast jest kilka podmiotów wytwarzających powyżej 1 Mg odpadów niebezpiecznych rocznie.

Należą do nich:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Przychodni Rejonowej przy ul. Niepodległości:

- Szpital p.w. Św. Ducha przy ul. Warszawskiej 14,
- ALAB Sp. z o. Warszawa – Laboratorium Analiz Lekarskich w Rawie Mazowieckiej,
- Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe Motoryzacji „SOMICAR” p. Mariusza Podwysockiego,
- Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej w Skierniewicach odpady powstające na terenie Placówki Terenowej w Rawie Mazowieckiej.

4.7. Infrastruktura społeczna

4.7.1. Zasoby mieszkaniowe

Według stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. na terenie miasta było 6280 mieszkań, co stanowi 38,82% liczby mieszkań na terenie powiatu rawskiego. Od roku 2007 na terenie miasta przybyło 246 mieszkań.

Powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę w przypadku miasta wynosi 23,2 m². Jest to wartość niższa od wskaźnika dla całego powiatu, wynoszącego 25,1 m².

Liczba osób przypadająca na jedno mieszkanie wynosiła 2,84 w Rawie Mazowieckiej oraz 3,07 w powiecie rawskim.

Wskaźnik liczby osób na 1 izbę w przypadku Rawy Mazowieckiej to 0,75, zaś dla powiatu rawskiego to 0,80.

Liczba mieszkań oddanych do użytku, w roku 2012, na terenie miasta wyniosła 65 i były to mieszkania w budynkach RTBS i RMSM.

Stan techniczny infrastruktury mieszkaniowej oceniony został jako ogólnie średni. Większość zasobów mieszkaniowych miasta powstawała od połowy lat siedemdziesiątych, zarówno w budownictwie jednorodzinny jak i wielorodzinny.

4.7.2 Dochody mieszkańców

Poziom życia mieszkańców w znacznej mierze kształtowany jest poprzez wysokość osiąganych dochodów. Struktura dochodów mieszkańców powiatu rawskiego wg skali podatkowej przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 34. Dochody do opodatkowania mieszkańców powiatu rawskiego

lata	2009	2010	2011	2012
łączna kwota dochodów w zł				
wg skali 18 %	270 239 007	287 558 446	306 172 973	319 848 419
wg skali 32%	32 166 404	36 049 233	37 835 410	44 286 608
liczba złożonych zeznań szt.				
wg skali 18 %	15 604	16 048	16 431	16 567
wg skali 32%	255	275	293	339
średni dochód na jednego podatnika w zł				
wg skali 18 %	17 318,57	17 918,65	18 633,86	19 306,36

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

wg skali 32%	126 142,76	131 088,12	129 141,33	130 638,96
---------------------	------------	------------	------------	------------

* mierzone wg liczby zeznań podatkowych

Źródło: Urząd Skarbowy w Rawie Mazowieckiej

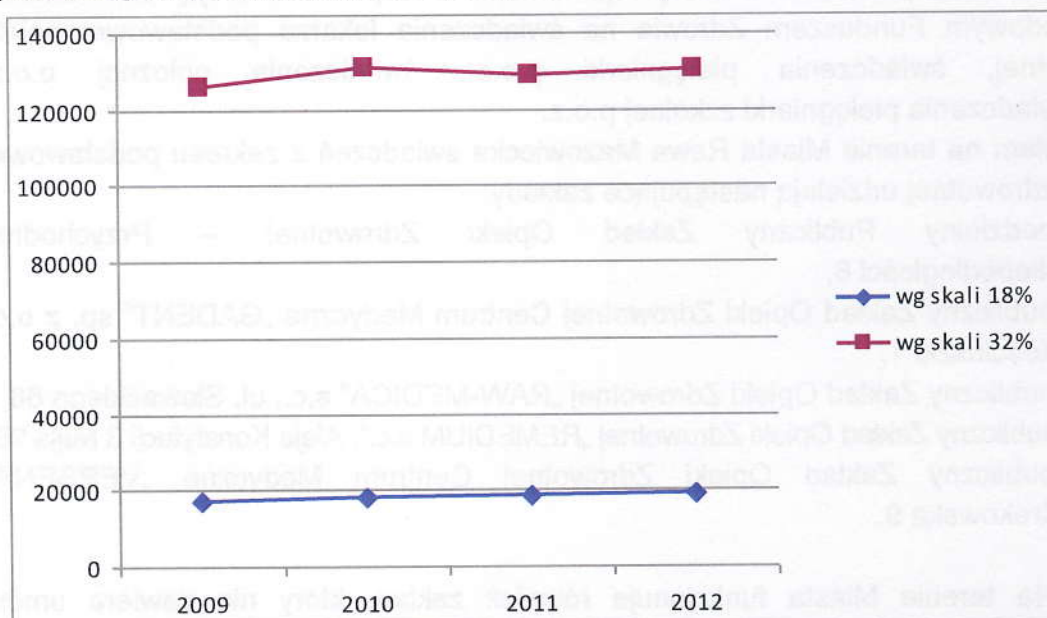
Z powyższych danych wynika, że od roku 2009 do roku 2012 wzrastała łączna kwota dochodów mieszkańców powiatu rawskiego w uzyskiwanych w obydwu skalach podatkowych. Liczba złożonych zeznań podatkowych wzrastała w każdym roku podatkowym w porównaniu do roku poprzedniego, w obydwu skalach podatkowych.

Największa część dochodów osiągana jest przez podatników zaliczanych do I przedziału skali podatkowej (18%). Zeznania podatkowe według wyższej skali (32%) stanowią tylko od 1,53 % – 2,0 % ilości zeznań z pierwszej (18%) skali podatkowej.

Z powyższego zestawienia wynika, że od 2009 roku corocznie wzrasta kwota średniego dochodu uzyskanego przez podatnika z pierwszej skali podatkowej. Średni dochód podatnika pierwszej skali podatkowej w 2012 roku wzrósł w porównaniu do roku 2009 o 11,48 %. Średni dochód na jednego podatnika w drugiej skali podatkowej (32%) wzrastał od 2009 roku do 2010 roku, a w 2011 roku uległ zmniejszeniu i stanowił 98,51 % dochodu roku poprzedniego. W 2012 roku dochód w tej grupie podatkowej wzrósł w porównaniu z 2009 rokiem o 3,56 %.

Zmiany średniego dochodu w przeliczeniu na jednego podatnika wg poszczególnych przedziałów skali podatkowej przedstawia poniższy wykres.

Wykres 14. Średni dochód w przeliczeniu na jednego podatnika według poszczególnych przedziałów skali podatkowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Skarbowego w Rawie Mazowieckiej

Z powyższego wykresu wynika, że największe zmiany dotyczą średnich dochodów osiąganych przez podatników rozliczających podatek wg 32% skali podatkowej. Dochody podatników z tej grupy rosły do roku 2010, po czym nieznacznie spadły w roku 2011, a następnie odnotowano niewielki wzrost dochodów w przeliczeniu na jednego podatnika. Średnie dochody podatników płacących podatek w wysokości 18% wzrastały systematycznie od roku 2009, kiedy to wyniosły 17318,57 zł, do roku 2012 i wyniosły wtedy 19308,75 zł.

W porównaniu ze średnią dla całego kraju oraz porównywalnymi miejscowościami, wysokość podatków PIT dla miasta Rawa Mazowiecka jest duża, co może świadczyć o wyższych niż przeciętne dochodach uzyskiwanych przez mieszkańców miasta.

4.7.3. Opieka zdrowotna

Warunki i jakość życia zależą od stopnia zaspokojenia potrzeb m.in. w zakresie mieszkalnictwa, przyjaznego środowiska i wiążącego się z nim zagospodarowania terenu, jak również dostępu do edukacji, kultury, obiektów sportowych i rekreacyjnych, dostępności do służby zdrowia.

Zgodnie z definicją Światowej Organizacji Zdrowia "zdrowie to nie tylko brak choroby czy niepełnosprawności, ale stan pełnego fizycznego, psychicznego i społecznego dobrostanu".

Zdrowie jest jednym z podstawowych praw człowieka. Zdrowiu służy również dobrze zorganizowana i dostępna dla wszystkich opieka medyczna. Ambulatoryjna opieka zdrowotna obejmuje świadczenia medyczne podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej udzielane pacjentom niewymagającym hospitalizacji.

Świadczenia z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej realizowane są przez publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej. Zawierają one umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia na świadczenia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, świadczenia pielęgniarki p.o.z., świadczenia położnej p.o.z. oraz świadczenia pielęgniarki szkolnej p.o.z.

Ogółem na terenie Miasta Rawa Mazowiecka świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej udzielają następujące zakłady:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Przychodnia ul. Niepodległości 8,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Medyczne „GADENT” sp. z o.o. ul. Kościuszki 1,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „RAW-MEDICA” s.c., ul. Słowackiego 68,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „REMEDIUM s.c.”, Aleja Konstytucji 3 Maja 9B,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Medyczne „VERBENA” ul. Krakowska 9.

Na terenie Miasta funkcjonuje również zakład, który nie zawiera umów z Narodowym Funduszem Zdrowia, zaś lekarze udzielają odpłatnie porad z zakresu specjalistycznej opieki zdrowotnej. Jest to Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

„BAMED” Przychodnia Lekarsko-Pielęgniarska Aleja Konstytucji 3-go Maja 2.

Pacjenci wymagający hospitalizacji z terenu naszego miasta najczęściej zgłaszają się do najbliższego szpitala - Św. Ducha. Jest to jedyna tego typu placówka, sprawująca opiekę stacjonarną na terenie Miasta Rawa Mazowiecka, dysponująca obecnie 166 łózkami szpitalnymi. W szpitalu funkcjonuje 5 podstawowych oddziałów: położniczo-ginekologiczno-noworodkowy, chorób wewnętrznych, chorób płuc, chirurgiczny, dziecięcy.

W celu zaspokojenia potrzeb zdrowotnych mieszkańców Rawy Mazowieckiej ważną rolę odgrywa również działalność aptek zapewniających dostępność do usług farmaceutycznych.

Wykaz aptek w Rawie Mazowieckiej:

- „Nad Rawką” ul. Słowackiego 68
- „Eskulap” ul. Aleja Konstytucji 3 Maja 18
- „Panaceum” ul. Kazimierza. Wielkiego 3 b
- „Verbena” ul. Krakowska 9
- Tanich Leków „OLMED” ul. Kościuszki 1
- „Św. Stanisława” ul. Aleja Konstytucji 3 Maja 2

Tabela 35. Ambulatoryjna Opieka Zdrowotna w 2012 r. Stan w dniu 31 XI

Wyszczególnienie	Przychodnie	Praktyki lekarskie ^a	Porady udzielone ^b			
			w tys.	na 1 miesz- kańca	lekarskie	Stomato- logiczne
Województwo	1523	222	20321,3	8,0	18090,1	2231,2
Podregion skierniewicki	183	50	2613,6	7,0	2357,1	256,5
Powiaty:						
– kutnowski	50	19	668,3	6,6	617,4	50,9
– łączycki	37	6	386,5	7,4	345,8	40,7
– łowicki	39	13	498,0	6,2	455,4	42,6
– rawski	19	3	372,1	7,5	325,7	46,4
– skierniewicki	13	6	132,1	3,5	113,9	18,3
Miasto na prawach powiatu:	25	3	556,6	11,4	499,0	57,6
– Skierniewice						

*a - dane obejmują podmioty, które podpisały kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia lub z przychodniami.

*b - w ciągu roku; łącznie z poradami opłacanymi przez pacjentów (środki niepubliczne); bez porad udzielonych w izbach przyjęć szpitali ogólnych - 345 381 porad.

Źródło: Materiały porównawcze na podstawie danych GUS za 2012 r. – Centrum Badań Regionalnych „Województwo Łódzkie 2013 – podregiony, powiaty, gminy”.

4.7.4. System oświaty – edukacja

W zakresie dostępu do ośrodków edukacyjnych w Rawie Mazowieckiej funkcjonują następujące szkoły:

- 3 szkoły podstawowe miejskie:
  - Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Tadeusza Kościuszki,
  - Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Marii Konopnickiej,
  - Szkoła Podstawowa Nr 4 im. Kornela Makuszyńskiego.
- Zespół Placówek Specjalnych w Rawie Mazowieckiej im. Marii Grzegorzewskiej
- 3 gimnazja:
  - Gimnazjum Nr 1 im. Polskich Noblistów,
  - Gimnazjum Nr 2 im. Haliny Konopackiej,
  - Publiczne Gimnazjum wchodzące w skład Zespołu Szkół Ogólnokształcących.
- 3 Przedszkola Miejskie:
  - Przedszkole Miejskie Nr 1 „Tęczowa Jedyneczka”,
  - Przedszkole Miejskie Nr 2 „Niezapominajka”,
  - Przedszkole Miejskie Nr 3 „Bajkowy Zakątek”,
- 5 Przedszkoli Niepublicznych:
  - Małe Niepubliczne Przedszkole "Słoneczny Domek", ul. Jana III Sobieskiego 47,
  - Niepubliczne Przedszkole „Wesoła Kraina” Agnieszka Koperska, ul. Reymonta 7a lok.15,
  - Niepubliczne Przedszkole „Miś” Katarzyna Sej ul. Faworna 1,
  - Dwujęzyczne Przedszkole Niepubliczne „Happy Kids” Urszula Nagórka, ul. Tomaszowska 69 D,
  - Niepubliczne Integrycyjne Przedszkole „EKOgroszki” ul. Wyzwolenia 10
- 1 Klub Malucha „Baśniowa Kraina” ul. Armii Krajowej 2.
- Żłobek Miejski, ul. Murarska - w trakcie budowy, otwarcie odbędzie się 1 września 2014 r. W żłobku będzie sprawowana opieka nad dziećmi od 20 tygodnia życia do 3 lat. Przestronne i nowoczesne sale z certyfikowanym wyposażeniem oraz profesjonalna kadra opiekuńcza zostaną przygotowane na przyjęcie 74 maluchów.
- 3 szkoły średnie, w tym:
  - Zespół Szkół – Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej im. Mikołaja Kopernika,
  - Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Władysława St. Reymonta,
  - Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej–Curie wchodzące w skład Zespołu Szkół Ogólnokształcących.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

- 6 szkół średnich niepublicznych, w tym:
  - Zaoczne Liceum Ogólnokształcące „FORUM” ul. Kościuszki 20,
  - Technikum Ekonomiczne „FORUM”,
  - Zaoczne Studium Rachunkowości „FORUM”,
  - Szkoła Policealna i Technikum Uzupełniające dla Dorosłych ul. Zwolińskiego 46,
  - Prywatny Zespół Szkół Zawodowych dla Dorosłych ul. Zwolińskiego 10,
  - Zasadnicza Szkoła Rzemiosła ul. Zwolińskiego 10a.

Szkoła Podstawowa Nr 1 w Rawie Mazowieckiej znajduje się w budynku z 1926 roku, przy ul. Kościuszki 19. Stan techniczny dobry. Budynek przeszedł generalny remont: wymieniono dach, okna, wykonano termomodernizację budynku. Wykonano wymianę podłóg i dokonano remontu głównej klatki schodowej. Powstała stołówka szkolna z nowoczesnym zapleczem. W ramach programu edukacji ekologicznej „Moja wymarzona ekopracownia” utworzono multimedialną, wyposażoną w sprzęt doświadczalny, pracownię przyrodniczą oraz realizowano następujące przedsięwzięcia:

- Program edukacji ekologicznej „Człowiek i przyroda jeden świat” 2008/2009,
- Program edukacji ekologicznej „Jesteśmy częścią przyrody” 2009/2010,
- Program rozwojowy szkoły „Moja szkoła jest dla mnie”,
- Program wspomagający uczniów klas I-III „Indywidualizacja nauczania w klasach I-III”,
- Program edukacji ekologicznej „Poznać, zrozumieć, pokochać przyrodę” – 2012/2013,
- Program edukacji ekologicznej „Wielkie życie w małej kropli wody” 2013/2014.

Tabela 36. Uczniowie Szkoły Podstawowej Nr 1

Lata szkolne	Lista uczniów i absolwentów w poszczególnych latach – SP 1							
	kl. „0”	kl. I	kl. II	kl. III	kl. IV	kl. V	kl. VI absolwenci	Razem
2002/03	0	93	98	110	119	111	106	637
2003/04	0	87	95	97	110	121	111	621
2004/05	0	84	84	94	98	111	121	592
2005/06	0	93	83	84	93	98	112	563
2006/07	0	81	91	83	85	92	97	529
2007/08	0	81	83	88	82	86	90	510
2008/09	0	69	81	84	86	82	85	487
2009/10	46	73	69	78	84	85	81	516
2010/2011	52	69	77	70	78	84	86	516
2011/2012	68	64	68	73	69	77	83	502
2012/2013	68	80	64	68	72	71	77	500
2013/2014	98	68	80	66	64	76	71	523

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Uwaga: od roku szkolnego 2009/2010 oddziały przedszkolne dla dzieci sześciolletnich (tzw. „0”) zorganizowane są przy szkołach podstawowych.

Źródło: *Urząd Miasta Rawa Mazowiecka.*

Potrzeby Szkoły Podstawowej nr 1:

- konieczność przeniesienia biblioteki szkolnej z terenu Gimnazjum nr 1,
- utworzenie świetlicy szkolnej, która na dzień dzisiejszy znajduje się w pomieszczeniu (20m²) przy wejściu do szkoły „przedsiionku szkoły”,
- zmiana miejsca pokoju nauczycielskiego i jego wyposażenia,
- zagospodarowanie pomieszczeń na II piętrze na potrzeby:
  - sal zajęć specjalistycznych (rewalidacyjnych, korekcyjno kompensacyjnych, logopedycznych, terapeutycznych);
  - archiwum szkolne;
  - magazyny na znajdujące się w szkole stroje, sprzęt szkolny.

Szkoła zatrudnia 52 nauczycieli (49,90 etatu) - według sprawozdania System Informacji Oświatowej na dzień 30 września 2013 r.

Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Marii Konopnickiej w Rawie Mazowieckiej przy ul. Miłej 2 powstała w lutym 1962 roku jako jedna ze szkół tzw. „tysiąclatek”. Prowadzi działalność statutową typowo oświatową. Szkoła od wielu lat realizuje programy „Owoce w szkole” oraz „Pij mleko” finansowane z ARiMR.

W latach 2010-2012 realizowano:

- Program rozwojowy „Moja Szkoła-Moje Miasto-Mój Wybór” dofinansowany ze funduszy unijnych EFS;
- Program „Rawka Żywa Rzeka” dofinansowany z WFOŚiGW;
- Program „Pływające Soboty”, „Moda na Pływanie”; „Zdobywając wiedzę poznajemy świat” dofinansowany z funduszy POKL w ramach podziałania: Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych w roku szkolnym 2012/13.
- Od 2004 r. placówka jest organizatorem powiatowego konkursu plastycznego „Moje miasto-mój powiat”.
- Od 13 lat organizowany jest Tydzień Kultury Chrześcijańskiej.
- Uczniowie uczestniczą w wielu akcjach charytatywnych, m.in. „Góra Grosza”, WOŚP.

Placówka uzyskała certyfikaty:

- „Szkoły Promującej Zdrowie”
- „Aktywnej Szkoły”
- „Szkoły Odkrywców Talentów”

Przy szkole działają dwa kluby sportowe: MLUKS „Dwójka” tenisa stołowego, którego uczniowie są w kadrze Polski i wojewódzkiej oraz MLUKS „Juwenia” piłki siatkowej.

W szkole w ostatnich latach wykonano remonty i niezbędne modernizacje polegające na:

- wymiana stolików i krzeseł uczniowskich, zgodnie z PN,

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

- dostosowanie budynku szkoły dla osób niepełnosprawnych (podjazdy oraz łazienka),
- modernizacja bazy sportowej,
- w ramach programu rządowego „Radosna Szkoła” wybudowano plac zabaw oraz wzbogacono wyposażenie pracowni „Gier i zabaw”;
- remont stołówki;
- remont bloku żywieniowego (kuchnia i magazyny);
- doposażenie pracowni: muzycznej (pianino cyfrowe), językowej (zestawy słuchawkowe, tablica interaktywna), języka polskiego i przyrodnicza (tablice interaktywne) oraz pracownia multimedialna dla I etapu edukacji;
- wymiana podłóg w 4 pracowniach oraz korytarz parter (wykładzina target);
- w ramach programu współfinansowanego przez BOŚ „Sklepiki szkolne zdrowa reaktywacja” modernizacja sklepiku szkolnego.

Najpilniejszymi potrzebami placówki w zakresie remontów i doposażenia jest:

- modernizacja szatni oraz zakup szafek dla uczniów,
- remont łazienek.

40-osobowa kadra nauczycielska Szkoły Podstawowej Nr 2 w Rawie Mazowieckiej, korzysta z ciągłego dokształcania się, częściowo finansowanego z budżetu placówki: studia podyplomowe (ponad 50% kadry), kursy doskonalące, warsztaty, które zwiększają ofertę edukacyjną w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych a także rozwijają zainteresowania uczniów.

Liczba uczniów i absolwentów Szkoły Podstawowej Nr 2 w poszczególnych latach została przedstawiona w poniższej tabeli:

Tabela 37. Uczniowie Szkoły Podstawowej Nr 2

Lata szkolne	Lista uczniów i absolwentów w poszczególnych latach							
	kl. „0”	kl. I	kl. II	kl. III	kl. IV	kl. V	kl. VI absolwenci	Razem
2002/03	0	73	65	72	87	87	77	461
2003/04	0	56	82	64	73	83	81	439
2004/05	0	61	55	82	64	73	84	419
2005/06	0	68	60	55	82	63	75	403
2006/07	0	56	68	59	54	81	63	381
2007/08	0	62	57	67	60	53	82	381
2008/09	0	59	60	56	64	61	55	355
2009/10	89	64	58	59	55	64	61	450
2010/11	79	71	63	59	58	55	65	450
2011/12	70	71	71	60	59	61	54	446
2012/13	62	74	71	73	58	56	60	457
2013/14	68	58	74	71	72	60	54	454

Źródło: Urząd Miasta Rawa Mazowiecka.

Szkoła Podstawowa Nr 4 im. Kornela Makuszyńskiego przy ul. Kazimierza Wielkiego 28 w Rawie Mazowieckiej został oddana do użytku w lutym 1995 r. W latach 2012 - 2013 dokonano termomodernizacji budynku wraz z wymianą okien. W ramach akcji "Szkoła dla rodziców" prowadzone były warsztaty profikatoryczno - wychowawcze dla rodziców. Realizowane były innowacje pedagogiczne "Co nam w duszy gra", "Viva la musica", "Muzykowanie ruchem". Od roku szkolnego 2012/2013 realizowany jest program autorski z muzyki i plastyki dla klas IV-VI - "W stronę pięknego człowieka".

Szkoła otrzymała następujące certyfikaty:

- Uczniowie z klasą,
- Nauczyciel z klasą,
- Szkoła Promująca Nauki Przyrodnicze,
- Wojewódzki Certyfikat Szkoły Promującej Zdrowie,
- Certyfikat udziału szkoły "REBA" - zbiórka zużytych baterii.

Realizowano następujące projekty edukacyjne:

- Dziedzictwo przyrodnicze naszej małej ojczyzny,
- Zaplątani w sieci,
- Poznajemy naszego patrona,
- Ja i inni,
- Zwiedzamy Afrykę,
- Szanujmy innych a inni będą szanowali nas,
- Projekt unijny "Jubileuszowy zawrót głowy".

Przy szkole działa Uczniowski Klub Sportowy "Sójcze" - sekcja piłki siatkowej.

Liczba nauczycieli wg sprawozdania System Informacji Oświatowej na dzień 30.09.2013 r. wyniosła - 37 osób/ 34,39 etatu.

Liczba uczniów i absolwentów Szkoły Podstawowej Nr 4 w poszczególnych latach została przedstawiona w poniższej tabeli:

Tabela 38. Uczniowie Szkoły Podstawowej Nr 4

Lata szkolne	Lista uczniów i absolwentów w poszczególnych latach							Razem
	kl. „0”	kl. I	kl. II	kl. III	kl. IV	kl. V	kl. VI absolwenci	
2002/03	0	44	72	70	74	105	103	444
2003/04	0	46	45	73	74	74	102	414
2004/05	0	42	47	46	75	70	74	354
2005/06	0	34	42	47	54	74	69	320
2006/07	0	43	34	42	50	53	75	297
2007/08	0	55	48	37	50	51	53	294
2008/09	0	44	54	47	37	50	50	282
2009/2010	46	38	45	55	49	38	50	321
2010/2011	43	40	38	47	55	49	37	309

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

2011/2012	47	42	41	38	45	56	50	319
2012/2013	55	44	42	41	39	47	55	323
2013/2014	58	55	44	40	42	37	46	322

Źródło: Urząd Miasta Rawa Mazowiecka.

Gimnazjum nr 1 w Rawie Mazowieckiej znajduje się w dobudowanym, w roku 1984, budynku do Szkoły Podstawowej nr 1 przy ul. Kościuszki 19. Budynek jest po generalnym remoncie: wymiana okien, wymiana dachu, termomodernizacja, wymiana podłóg, dostosowanie dla osób niepełnosprawnych – podjazdy, winda. Teren wokół szkoły jest bardzo dobrze zagospodarowany (boiska, bieżnia, patio, nowe nasadzenia roślin). Szkoła dysponuje dobrze wyposażonymi w pomoce dydaktyczne i sprzęt multimedialny salami lekcyjnymi. Nauczyciele gimnazjum stale podnoszą swoje kwalifikacje poprzez udział w różnych formach doskonalenia zawodowego, uzyskują wyższe stopnie awansu zawodowego.

Liczba nauczycieli wg sprawozdania System Informacji Oświatowej na dzień 30.09.2013 r. wyniosła 38 osób (34,50 etatu).

Oferta szkoły wzbogacana jest licznymi programami i projektami. Programy:

- Trzymaj formę
- Ortografitti
- Ekologiczne – współfinansowane przez WFOŚiGW
- Innowacje pedagogiczne z: matematyki, fizyki, języka angielskiego i niemieckiego, wychowania fizycznego.

Projekty:

- Poczytaj mi przyjacielu
- Studnia dla Południa
- E-kologia nuklearna – we współpracy z uczelniami wyższymi

Gimnazjum współpracuje z różnymi podmiotami np. Uniwersytetem Łódzkim, LOP, Stacją Sanitarno – Epidemiologiczną, Związkiem Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych.

Uczniowie realizują się poprzez udział w różnych akcjach charytatywnych np. WOŚP, Szlachetna Paczka, Rodacy Bohaterom – Paczka dla Kombatanta, Góra Grosza oraz pracując w Klubie Wolontariusza.

Szkoła znajduje się w Sieci Szkół Promujących Zdrowie w woj. łódzkim oraz Klubie Szkół UNICEF. Szkoła uzyskała certyfikaty: Bezpiecznej Szkoły, Szkoły bez Przemocy, Ortografitti, Szkoły Promującej Zdrowie.

Gimnazjum nr 2 im. Haliny Konopackiej w Rawie Mazowieckiej znajduje się przy ul. Kazimierza Wielkiego 28.. Budynek jest po wymianie okien i termomodernizacji. Posiada platformę wjazdową dla osób niepełnosprawnych. W 2013 roku ukończono realizację projektu „Biblioteka marzeń”, dzięki któremu powstało nowoczesne centrum multimedialne wyposażone w komputery, tablicę

interaktywną, telewizor, kino domowe i multimedialne, stanowisko pracy dla osoby niedowidzącej. Dzięki temu projektowi w bibliotece przybyło 2588 nowych woluminów w tym 26 audiobooków i 379 materiałów dydaktycznych na nośnikach elektronicznych oraz 64 map i plansz. Szkoła posiada podręczniki, dzięki czemu uczniowie nie muszą przynosić książek do szkoły.

Gimnazjum nr 2 posiada certyfikaty:

- „Szkoła Bez Przemocy i Narkotyków”,
- „Szkoła Promująca Zdrowie”.

Nauczyciele urozmaicają pracę z uczniem poprzez korzystanie z bogato wyposażonych pracowni oraz pracy na platformach edukacyjnych. W szkole pracuje wysoko wykwalifikowana kadra pedagogiczna, w większości są to nauczyciele, którzy posiadają, co najmniej ukończony jeden kierunek studiów podyplomowych.

Liczba nauczycieli wg sprawozdania System Informacji Oświatowej na dzień 30.09.2013 r. wyniosła 36 osób (32,78 etatu).

Uczniowie mają do dyspozycji pedagoga i psychologa szkolnego. W szkole działa świetlica od 7¹⁰ do 16²⁰. Uczniowie spoza Rawy Mazowieckiej korzystają z bezpłatnego dowozu do szkoły. Gimnazjum nawiązało współpracę z Centrum Nauki Kopernik w Warszawie, w ramach której uczniowie wyjeżdżają na lekcje i warsztaty prowadzone w CNK. Ponadto współpracujemy ze Związkiem Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych, Ligą Ochrony Przyrody, Muzeum Ziemi Rawskiej, Miejskim Domem Kultury, Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Komendą Powiatową Policji i Komendą Powiatową Straży Pożarnej.

Na terenie szkoły działają koła zainteresowań z każdego przedmiotu, a także koło teatralne, dziennikarskie, taneczne, szachowe, manualne oraz zespoły wyrównawcze ze wszystkich przedmiotów. Uczniowie redagują gazetkę szkolną w języku polskim i angielskim. Uczniowie biorą udział w licznych konkursach organizowanych przez Kuratorium Oświaty w Łodzi, wyższe uczelnie, szkołę i inne instytucje. Mamy duże sukcesy w Wojewódzkich Konkursach Przedmiotowych. W roku szkolnym 2012/2013 szkoła zajęła czwarte miejsce w województwie łódzkim wśród gimnazjów pod względem liczby laureatów i finalistów.

W szkole są organizowane liczne imprezy dla uczniów. Do cyklicznych imprez zalicza się: „Biwak Nocny”, „Bał Walentynowy”, „Międzyklasowy Konkurs Kolęd”, „Pokaz Talentów”, „Wieczorki Poetyckie”, „Dzień Patrona”, „Rajd Rowerowy”.

Oferta edukacyjna szkoły :

- Klasa z rozszerzonym programem z matematyki,
- Klasa z rozszerzonym programem z języka polskiego,
- Klasy ogólne,
- Naukę 2 języków obcych, do wyboru: język niemiecki, angielski i rosyjski,
- Zajęcia dodatkowe z wychowania fizycznego, ekologii,
- Korzystanie z basenu, lodowiska, bieżni tartanowej, hali sportowej (m.in. siłownia) białego i zielonego „Orlika”.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Gimnazjum Nr 1 i Nr 2 w Rawie Mazowieckiej – liczba uczniów i absolwentów w latach 2003 – 2014 (tabela poniżej).

Tabela 39. Uczniowie Gimnazjum Nr 1 i Nr 2

Lata szkolne	Liczba uczniów i absolwentów				
	kl. I	kl. II	kl. III	Razem	Absolwenci
G 1					
2002/03	143	128	181	452	180
2003/04	139	143	124	406	124
2004/05	130	137	138	405	137
2005/06	147	131	131	409	130
2006/07	134	139	127	400	126
2007/08	128	129	135	392	134
2008/09	129	125	131	385	128
2009/10	99	122	120	341	112
2010/11	99	101	119	319	117
2011/12	115	99	99	313	99
2012/13	74	115	97	286	97
2013/14	80	76	116	272	
G 2					
2002/03	232	223	171	626	168
2003/04	216	226	222	664	220
2004/05	197	211	223	631	222
2005/06	193	201	206	600	206
2006/07	159	188	196	543	193
2007/08	130	165	149	444	149
2008/09	145	131	157	433	157
2009/10	128	145	124	397	122
2010/11	124	117	138	379	137
2011/12	92	117	117	332	117
2012/13	106	97	113	316	113
2013/14	129	107	95	331	

Źródło: Urząd Miasta Rawa Mazowiecka

Tabela 40. Wyposażenie – izby lekcyjne, pracownie specjalistyczne na dzień 30.V.2014r.

jednostka	sale lekcyjne	pracownie			świetlice	gabinet lekarski lub pomocy przed lekarskiej	stołówka	biblioteka				
		I. ogółem	II. komputerowe	III. językowe				liczba pomieszczeń	woluminy	inne materiały dydaktyczne nagrane na kasety	materiały dydaktyczne nagrane na kasety video	materiały dydaktyczne na nośnikach elektronicznych
G1	10	2	1	1	1	0	0	1	3653	16	94	84
G2	17	2	2	0	1	0	0	1	7542	78	85	620
SP1	9	6	1	0	1	1	1	0	23123	35	117	110
SP2	14	6	2	1	1	1	1	7	22544	0	8	54
SP4	3	6	1	1	1	1	1	2	8016	29	71	79
Razem	53	22	7	3	5	3	3	11	64 878	158	375	947

Źródło: Urząd Miasta Rawa Mazowiecka

Tabela 41. Wyposażenie w sprzęt elektroniczny i pomoce dydaktyczne w roku 2014

jednostka	diaskopy (rzutniki przeźroczyste)	grafoskopy (rzutniki pisma)	kamery video	kserografy	magnetofony przenośne do nauki języków obcych z możliwością podłączenia kilku par słuchawek	magnetofony stereofoniczne do nagrań z mikrofonem stereofonicznym	magnetowidy	odtwarzacze DVD	prenumerowane tytuły dzienników i czasopism	projektory multimedialne	tablice interaktywne	telewizory z przekątną ekranu co najmniej 28"	Suma końcowa
G1	1	1	3	2	0	11	8	6	10	6	2	12	62
G2	2	2	2	2	4	0	5	6	10	5	3	6	47
SP1	0	3	2	3	0	23	12	16	14	11	2	16	102
SP2	4	1	1	3	0	22	4	8	4	7	4	5	63
SP4	0	3	1	2	0	0	5	4	14	4	1	0	34
Suma końcowa	7	10	9	12	4	56	34	40	52	33	12	39	308

Źródło: Urząd Miasta Rawa Mazowiecka

Tabela 42. Stopień komputeryzacji w roku 2014

jednostka	Dane	do użytku uczniów	do użytku uczniów - w bibliotece	do użytku uczniów - w pracowniach komputerowych	pozostałe	Ogółem
G1	liczba sztuk	23	4	13	10	33
	z dostępem do internetu	23	4	13	10	33
	z dostępem szerokopasmowym	23	4	13	10	33
G2	liczba sztuk	20	5	14	12	32
	z dostępem do internetu	20	5	14	12	32
	z dostępem szerokopasmowym	20	5	14	12	32
SP1	liczba sztuk	20	4	16	7	27
	z dostępem do internetu	20	4	16	7	27
	z dostępem szerokopasmowym	20	4	16	7	27
SP2	liczba sztuk	35	4	31	20	55
	z dostępem do internetu	35	4	31	20	55
	z dostępem szerokopasmowym	35	4	31	20	55
SP4	liczba sztuk	14	4	10	12	26
	z dostępem do internetu	14	4	10	6	16
	z dostępem szerokopasmowym	14	4	10	6	16
liczba sztuk, Razem		112	21	84	61	173
z dostępem do Internetu, Razem		112	21	84	55	167
z dostępem szerokopasmowym, Razem		112	21	84	55	167

Źródło: Urząd Miasta Rawa Mazowiecka

Analizując stopień komputeryzacji w Szkołach Podstawowych i Gimnazjach w Rawie Mazowieckiej, dane dotyczące sumarycznej liczby:

- komputerów,
- pracowni komputerowych,
- komputerów z dostępem do Internetu,
- komputerów przeznaczonych dla uczniów,
- komputerów z dostępem do Internetu i przeznaczonych dla uczniów,
- komputerów z dostępem szerokopasmowym dla uczniów,

zostały zestawione poniżej w porównaniu do powiatu.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Tabela 43. Stan komputeryzacji według wybranych kryteriów na tle powiatu

	2008	2009	2010	2011	2012
Komputery					
Rawa Mazowiecka	210	185	193	210	228
Powiat Rawski	672	612	647	645	684
Pracownie komputerowe					
Rawa Mazowiecka	9	9	9	9	10
Powiat Rawski	34	34	34	33	34
Komputery z dostępem do Internetu					
Rawa Mazowiecka	187	166	174	190	204
Powiat Rawski	616	565	605	605	649
Komputery przeznaczone dla uczniów					
Rawa Mazowiecka	163	137	141	151	150
Powiat Rawski	558	506	525	518	531
Komputery przeznaczone dla uczniów z dostępem do Internetu					
Rawa Mazowiecka	150	126	130	140	146
Powiat Rawski	524	478	503	501	520
Komputery z dostępem szerokopasmowym przeznaczone dla uczniów					
Rawa Mazowiecka	86	62	101	126	132
Powiat Rawski	251	269	295	372	389

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych

Tabela 44. Zaplecze sportowe – wyposażenie w roku 2014

	Zaplecze sportowe	Wyposażenie w sprzęt sportowy	Potrzeby
SP 1	boisko do piłki nożnej, boisko do koszykówki, boisko do piłki ręcznej, boisko do siatkówki sala gimnastyczna bieżnia, skocznia, plac zabaw dla uczniów klas 0 – III	dobry	Renowacja boiska do piłki nożnej
SP 2	sala gimnastyczna, boisko do piłki nożnej, bieżnia prosta, skocznia w dal boisko wielofunkcyjne (kort, siatkówka, piłka ręczna, koszykówka) plac zabaw dla klas 0–III	dobry	Pełnowymiarowa sala gimnastyczna,
SP 4	kompleks sportowy „Orlik 2012” boisko do siatkówki, boisko do piłki nożnej, boisko do koszykówki, bieżnia prosta	dobry	

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

	bieżnia okólna 200 m Hala Sportowa „Millenium” boisko do piłki ręcznej, boisko do koszykówki, boisko do siatkówki, plac zabaw dla uczniów klas 0 – III		
G1	boisko do piłki nożnej, boisko do koszykówki, boisko do piłki ręcznej, boisko do siatkówki, bieżnia, skocznia, wynajem hali sportowej od OSiR Rawa Mazowiecka	dobry	-
G2	kompleks sportowy „Orlik 2012” boisko do siatkówki, boisko do piłki nożnej, boisko do koszykówki, bieżnia prosta bieżnia okólna 200 m Hala Sportowa „Millenium” boisko do piłki ręcznej, boisko do koszykówki, boisko do siatkówki,	dobry	-

Źródło: Urząd Miasta Rawa Mazowiecka

Jako jeden ze wskaźników dostępności do ośrodków edukacji społeczności miasta Rawa Mazowiecka, może posłużyć średnia liczba uczniów przypadająca na jednego nauczyciela, przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela 45. Liczba uczniów przypadająca na 1 pełny etat nauczyciela w latach 2008 – 2013 (na dzień 31.12 danego roku)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	średnia
SP 1	10,50	9,92	9,98	8,89	9,34	9,47	9,68
SP 2	12,21	11,72	8,23	12,26	12,02	11,64	11,35
SP 4	11,02	11,38	11,39	9,97	10,19	9,18	10,52
	średnia SP						10,52
G 1	10,23	8,94	10,13	9,37	8,57	7,01	9,04
G 2	10,21	10,01	10,29	9,21	8,45	8,91	9,51
	średnia Gimn.						9,28

Źródło: Urząd Miasta Rawa Mazowiecka

Średnio dla Rawy Mazowieckiej wskaźnik ten wynosił odpowiednio w latach 2008 - 2013:

- 10,52 dla Szkół Podstawowych,
- 9,28 dla Gimnazjów.

Podstawową miarą powszechności nauczania są współczynniki skolaryzacji. Współczynnik skolaryzacji brutto, będący relacją liczby osób uczących się (stan na początek roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31.12) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania, dla szkół podstawowych i gimnazjów Rawy Mazowieckiej, został przedstawiony poniżej, na tle powiatu i województwa.

Tabela 46. Współczynnik skolaryzacji

	2008	2009	2010	2011	2012
Współczynnik skolaryzacji brutto SP (%)					
Rawa Mazowiecka	121,86	118,29	115,79	114,67	115,73
Powiat Rawski	100,54	100,42	100,61	100,82	100,76
Województwo Łódzkie	98,83	99,27	99,46	100,55	99,85
Współczynnik skolaryzacji brutto G (%)					
Rawa Mazowiecka	141,41	139,44	142,83	137,50	138,66
Powiat Rawski	103,58	104,11	102,35	100,83	100,24
Województwo Łódzkie	101,87	101,89	101,65	101,28	100,90

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych

Na terenie Rawy Mazowieckiej znajdują się trzy Przedszkola Miejskie. Jednym z nich, jednocześnie pierwszym powstałym w obrębie miasta jest **Przedszkole Miejskie Nr 1** (1946 – 1947).

Placówka posiada 7 oddziałów (w tym 1 oddział integracyjny- w roku 2012/2013 2 oddziały integracyjne), do których w roku szkolnym 2013/2014 uczęszcza 170 dzieci. Przedszkole może się poszczycić certyfikatami przedszkola promującego zdrowie na lata 2006 – 2011 i 2012-2017.

Przedszkole Miejskie Nr 1 od 11 maja 2011 roku nosi nazwę „Tęczowa Jedyneczka”. Mieści się w dwukondygnacyjnym budynku położonym w centrum miasta. Posiada duży, dobrze wyposażony plac zabaw. W latach 2008-2013:

- wykonano wjazd do budynku przedszkola i położono kostkę brukową,
- wymieniono stolarkę drzwiową na parterze i piętrze budynku,
- wykonano prace remontowo- malarskie w 2 salach zajęć,
- położono terakotę w łazienkach i sanitariatach a także w 1 pomieszczeniu kuchni,
- położono wykładzinę PCV tarkettsupreme na korytarzu (na posadzki wykonane z lastrika),
- zakupiono nowe szafki ubraniowe dla dzieci do szatni,
- wykonano częściowe malowanie sal zajęć i pomieszczeń gospodarczych,
- umieszczono 7 rzeźb postaci bajkowych na skwerze przy wejściu do przedszkola nawiązujących do nazwy przedszkola,
- we wszystkich siedmiu salach lekcyjnych zostały wymienione meble i wykładziny,

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

- zakupiono nowe urządzenia do kuchni: obieraczkę ziemniaków, szafę chłodniczą, piec konwekcyjno –parowy, patelnię elektryczną, taboret gazowy, szatkownicę do warzyw,
- systematycznie uzupełniane są pomoce dydaktyczne i sprzęt specjalistyczny do zajęć z dziećmi w tym w grupie integracyjnej.

Najpilniejszymi potrzebami przedszkola w zakresie remontów i doposażenia jest w ramach inwestycji Miasta Rawa Mazowiecka dobudowa sali gimnastycznej dla dzieci, rozbudowa i modernizacja kuchni i zaplecza kuchennego, przebudowa sal z uwzględnieniem sanitariatów i łazienek przy salach zajęć, wykonanie windy, wymiana instalacji mediów i wykonania nagłośnienia w salach zajęć. W roku 2013-2014 przygotowywana jest dokumentacja techniczna tego przedsięwzięcia.

Kadra przedszkola to 19 nauczycieli (16,34 etatu) oraz 17 osób (15,33 etatu) zatrudnionych na stanowiskach administracji i obsługi.

Nauczyciele ustawicznie doksztalcają się podnosząc swoje kwalifikacje zawodowe i stopnie awansu zawodowego. Każdego roku planowane są środki na powyższy cel, a szczególnie:

- dopłaty do czesnego dla studiującej kadry,
- finansowanie szkoleniowych rad pedagogicznych,
- dofinansowanie kursów i warsztatów pedagogicznych.

Od października 2013 r. wszystkie dzieci uczęszczające do przedszkola korzystają z bezpłatnych zajęć dodatkowych z języka angielskiego i rytmiki.

Prowadzone są również bezpłatne zajęcia z gimnastyki korekcyjnej dla dzieci z wadami postawy a także w ramach udzielania dzieciom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zajęcia logopedyczne, terapii pedagogicznej z elementami logopedii, terapii integracji sensorycznej i rewalidacji. Dwa razy w miesiącu w przedszkolu dyżuruje psycholog. W przedszkolu są wspierane i rozwijane zainteresowania i uzdolnienia dzieci.

Podczas realizacji podstawy programowej a także w czasie poza jej realizacją nauczyciele wszystkich grup wiekowych prowadzą indywidualne i w małych grupach zajęcia plastyczne, teatralne, umuzykalniające, taneczne i sportowe. Dzieci przygotowywane są do udziału w uroczystościach, konkursach, festiwalach, wystawach, przeglądach artystycznych zajmując czołowe miejsca i otrzymując wyróżnienia.

Drugim z przedszkoli funkcjonujących na terenie Rawy Mazowieckiej jest **Przedszkole Miejskie Nr 2** znajdujące się przy ul. Zamkowa Wola 5. Mieści się ono w dwóch budynkach: parterowym z poddaszem użytkowym (oznaczonym literką „A”) i parterowym (oznaczonym literką „B”).

Oba budynki wykonane w technologii tradycyjnej tj. ściany murowane. Stropy żelbetowe poddano termomodernizacji – wymieniono okna i drzwi zewnętrzne, docieplono ściany i stropy, wymieniono pokrycie dachowe budynku „B”, wymieniono

obróbki blacharskie, wybudowano nowe ogrodzenie od frontu budynku, wykonano utwardzenia (chodniki i drogę dojazdową od zaplecza przedszkola).

Budynek Przedszkola Miejskiego nr 2 został wyremontowany w roku 2012. Wykonana inwestycja zarówno w budynku „A” jak i „B” polegała na: wewnętrznych pracach remontowych – roboty posadzkarskie, malarskie, glazurnicze, wymiana wewnętrznej stolarki, wymiana wewnętrznej instalacji elektrycznej, wymiana instalacji centralnego ogrzewania oraz wykonanie wentylacji w budynku. Zadbano też o funkcjonalne zagospodarowanie działki wokół przedszkola. Z jednej strony wytyczono miejsca parkingowe, położono chodniki, a z drugiej-wolną przestrzeń wykorzystano na tereny zielone z ciekawą aranżacją nasadzeń. Dodatkowo, dla stworzenia ciepłego, radosnego wrażenia wykonano i ustawiono uśmiechnięte postacie Bolka i Lolka oraz figurki ptaków.

Przedszkole składa się z 7 sal zajęć. Ogólna liczba dzieci w roku szkolnym 2009/2010 to 157 osób, które uczęszczają do 7 oddziałów. Kadra pedagogiczna przedszkola to 17 osób (16,12 etatów), poza tym 16 osób (14,66 etatów) zatrudnionych jest na stanowiskach administracji oraz obsługi. W roku szkolnym 2013/2014 do przedszkola uczęszcza 170 wychowanków.

Trzecia z placówek, tzn. **Przedszkole Miejskie Nr 3 „Bajkowy Zakątek”**, zlokalizowane jest w Rawie Mazowieckiej przy ul. Solidarności 3b, w samym środku osiedla mieszkaniowego.

W latach 2008-2010 dokonano gruntownej rozbudowy i przebudowy budynku przedszkolnego, która odbywała się w dwóch etapach. Oddana do użytku po przebudowie w roku 2010 placówka przedszkola to obiekt parterowy, wybudowany w technologii tradycyjnej – murowany. Składa się z ośmiu sal zajęć, nowoczesnej kuchni, zaplecza kuchennego, które zlokalizowane zostało w piwnicy wraz z węzłem CO, salki gimnastycznej i pomieszczeń administracyjnych.

Salę zajęć dla dzieci ulokowano od najbardziej uprzywilejowanych stron świata – południowej, zachodniej i wschodniej. W części wschodniej znajduje się sala zajęciowa oraz część administracyjna i gastronomiczna. W części południowej zlokalizowano salę zajęciową, a w części zachodniej salę wielofunkcyjną, która została przeznaczona do zajęć ruchowych, np. rytmiki i gimnastyki korekcyjnej. Wewnętrzny układ budynku pozwala na bezpośredni dostęp do pomieszczeń, korytarzy. W nowo wybudowanym obiekcie znajdują się również 2 duże i przestronne szatnie dla dzieci.

Budynek Przedszkola to również obiekt przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Przed budynkiem zlikwidowano schody zewnętrzne, co umożliwia bezkolizyjny dostęp osób niepełnosprawnych. Obiekt wyposażono w sanitariat dla osób niepełnosprawnych.

Ta nowoczesna placówka dla dzieci posiada również funkcjonalnie zagospodarowany teren, na którym zlokalizowano dwa place zabaw i scenę letnią dla dzieci. Dodatkowo teren ten został wzbogacony o nowe nasadzenia drzew i krzewów oraz nawodnienie terenu.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

W przedszkolu pracuje 19 nauczycieli (17,58 etatu) oraz 18 pracowników administracji i obsługi (16,67 etatu).

Kadra pedagogiczna doskonali się systematycznie – koszty pokrywane są ze środków zaplanowanych w budżecie przedszkola na dany rok.

Przedszkole Miejskie Nr 3 jest placówką opiekuńczo – wychowawczą, do której uczęszcza obecnie 200 dzieci w wieku 3 - 5 lat – 8 oddziałów.

Praca dydaktyczno – wychowawcza w przedszkolu przebiega w oparciu o Program wychowania przedszkolnego „Od przedszkolaka do pierwszaka”. Dzieci z naszego przedszkola biorą udział w:

- uroczystościach,
- akcjach charytatywnych,
- konkursach o charakterze lokalnym i miejskim.

Prowadzone są również zajęcia dodatkowe:

- rytmika,
- nauka j. angielskiego.

Tabela 47. Liczba dzieci i grup w latach 2008 – 2014

r.szcz.	2008/2009		2009/2010		2010/2011		2011/2012		2012/2013		2013/2014	
	liczba uczniów	liczba oddziałów	liczba uczniów	liczba oddziałów	liczba uczniów	liczba oddziałów	liczba uczniów	liczba oddziałów	liczba uczniów	liczba oddziałów	liczba uczniów	liczba oddziałów
P1	242	10	170	7	170	7	170	7	165	7	170	7
P2	225	9	171	7	167	7	168	7	170	7	170	7
P3	125	5	122	5	200	8	200	8	200	8	200	8
RA-ZEM	592	24	463	19	537	22	538	22	535	22	540	22

Źródło: Urząd Miasta Rawa Mazowiecka

W roku szkolnym 2008/2009 liczba dzieci uczęszczających do wszystkich trzech Przedszkoli Miejskich wynosiła 592 w 24 oddziałach. Natomiast w ciągu następnych kolejnych 5 lat szkolnych stopniowo spadała, przy czym największy spadek miał miejsce w roku szkolnym 2009/2010, gdzie liczba dzieci w przedszkolach wyniosła 463 w 19 oddziałach. Spadek o 129 osób, a liczba oddziałów o 5, był związany z podjęciem decyzji o przekazaniu od dnia 1 września 2009 r. oddziałów przedszkolnych dla dzieci sześciolletnich rawskim szkołom podstawowym (rok wcześniej część dzieci sześciolletnich również uczęszczała do szkół podstawowych, ale oddziały te organizacyjnie dalej podlegały pod przedszkola miejskie). Decyzja o przekazaniu nauki i wychowania dzieci sześciolletnich do szkół podstawowych podyktowana została wzrostem zapotrzebowania na miejsca w przedszkolach dla najmłodszych dzieci, tj. w wieku 3-5 lat. Analizując powyższą tabelę widać, że już w roku szkolnym 2010/2011 liczba dzieci w przedszkolach znów zaczęła wzrastać (wzrost o 74 osoby, a oddziałów o 3), przy czym w związku z ogólną trudną sytuacją demograficzną nie udało się osiągnąć stanu z roku szkolnego 2008/2009 i obecnie liczba dzieci w przedszkolach wynosi 540, a oddziałów 22. Jednocześnie spośród 611 dzieci w wieku przedszkolnym (wiek od 3

do 5 lat), którzy są zameldowani w Rawie Mazowieckiej na pobyt stały, 533 osoby uczęszczają do przedszkoli miejskich. Oznacza to, że 87,23% dzieci z terenu Rawy Mazowieckiej objętych jest wychowaniem przedszkolnym, co należy uznać za bardzo dobry wynik, gdyż według danych GUS w 2013 r. 81,33% dzieci w wieku 3-5 lat w skali kraju uczęszcza do przedszkoli.

4.7.5. Instytucje kultury

W zakresie instytucji kulturalnych, w Rawie Mazowieckiej funkcjonują następujące ośrodki:

- Muzeum Ziemi Rawskiej,
- trzy biblioteki:
  - Miejska Biblioteka Publiczna im. Jana Pawła II, zlokalizowana przy ul. Kard. Stefana Wyszyńskiego 7, posiadająca Oddział dla Dzieci – Pl. Piłsudskiego 9.
  - Powiatowa Biblioteka Publiczna ul. Niepodległości 8,
  - oraz Biblioteka Pedagogiczna ul. Zwolińskiego 8d.
- Miejski Dom Kultury.

Muzeum Ziemi Rawskiej stanowi placówkę kultury, która istnieje i czynnie działa na terenie Rawy Mazowieckiej od 1966 roku. Obejmuje:

- Muzeum Ziemi Rawskiej – ul. Łowicka 26
- Oddział Muzeum – Baszta Zamku Książąt Mazowieckich, ul. Zamkowa
- Biblioteka Muzeum – Pl. Piłsudskiego 10.

Siedzibą Muzeum jest zabytkowa willa z 1930 roku (wybudowana dla dyrektora Rawskiego Syndykatu Rolniczego).

Działania statutowe Muzeum to:

- gromadzenie, badanie i udostępnianie dóbr kultury z zakresu: etnografii, historii, archeologii, numizmatyki i sztuki,
- ochrona i konserwacja eksponatów oraz przechowywanie i zabezpieczanie ich dla przyszłych pokoleń.

Poza działalnością statutową Muzeum Ziemi Rawskiej prowadzi działania oświatowe, stale współpracuje ze szkołami z terenu powiatu rawskiego oraz instytucjami i stowarzyszeniami o podobnym charakterze.

Oddział Muzeum - Baszta Zamku Książąt Mazowieckich. Jej zasoby są wykorzystywane w następujący sposób:

- pomieszczenia baszty – prezentacja wystaw historycznych związanych z budowlą, udostępnianie zwiedzającym w miesiącach czerwiec – wrzesień każdego roku,
- dziedziniec zamkowy i tereny wokół murów – miejsce organizowanych licznych imprez: Rawska Majówka „W to mi graj”, Turnieje Rycerskie Braci Herbowej Ziemi Rawskiej, Noce Muzeów, Imprezy rozrywkowe np. Lato z Radiem i wiele innych.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

W Bibliotece Muzealnej zgromadzone są zbiory z zakresu poszczególnych działów merytorycznych placówki liczące obecnie 11001 pozycji.

W latach 2008 – 2013 przeprowadzone zostały w muzeum w budynku przy ul. Łowickiej następujące prace remontowe:

- adaptowano pomieszczenie piwnicy na kotłownię i podłączono ogrzewanie gazowe,
- dokonano remontu stolarki okiennej i wymiany drzwi wejściowych,
- wykonano pełny remont ogrodzenia budynku wraz z fundamentami od ulicy Łowickiej.

W najbliższych latach konieczne jest wykonanie następujących prac remontowych:

- remont elewacji zewnętrznej wraz z orynnowaniem budynku – lata 2014 – 2020,
- odnowienie i malowanie elewacji zewnętrznej oraz ścian pomieszczeń wewnętrznych – j.w.

Na Baszcie Zamku Książąt Mazowieckich – Oddziale Muzeum w latach 2010 – 2011 dokonano generalnego remontu dachu wieży oraz wymiany instalacji odgromowej.

W najbliższych latach niezbędna jest:

- wymiana gontu na dachu krużganków, ze względu na przecieki przy znacznych opadach deszczu,
- zakup co najmniej 4 nowych gablot podświetlanych do prezentacji eksponatów archeologicznych w salach baszty dla zwiedzających obiekt,
- poprawa instalacji elektrycznej w całym obiekcie baszty.

Niezmiennie od kilku lat zatrudnienie w placówce przedstawia się następująco:

- Pełny etat – 4 osoby: dyrektor i 3 pracowników merytorycznych /etnograf, historyk, dokumentalista/
- ½ etatu – 1 osoba – pomoc muzealna
- 1/3 etatu – 2 osoby – główna księgową, pracownik gospodarczy.

Łącznie: 5,1 etatu

Tabela 48. Muzea według wybranych wskaźników

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Muzea łącznie z oddziałami	1	1	1	1	1	1
Zwiedzający /liczba osób/	5529	4967	4941	5645	4175	5155
Obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	1 tylko muzeum	1 tylko muzeum	1 tylko muzeum	1 tylko muzeum	1 tylko muzeum	1 tylko muzeum

Miejska Biblioteka Publiczna w Rawie Mazowieckiej mieści się w budynku przy ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego 7. Bibliotekarstwo w Rawie ma bogatą tradycję. W okresie staropolskim (do końca XVIII w) istniały w Rawie dwie biblioteki:

- przy kolegium jezuickim,
- przy klasztorze augustianów.

W okresie zaborów biblioteki funkcjonowały nieoficjalnie, potajemnie, np. w 1892 r. działała prywatna biblioteka pani Żylewicz. W 1902 roku Rawskie Towarzystwo Kultury zebrało ok. 2000 książek i udostępniło je czytelnikom gmachu Syndykatu Rolniczego. Był to początek Miejskiej Biblioteki w Rawie Mazowieckiej.

W okresie międzywojennym istniały w mieście dwie biblioteki:

- Biblioteka Urzędnicza, posiadająca ok. 4000 książek,
- oraz przy Polskiej Macierzy Szkolnej.

10 listopada 1945 r. otwarto Powiatową Bibliotekę a w 1948 r. Miejską Bibliotekę. W roku 1955 połączono je w jedną i utworzono Powiatową i Miejską Bibliotekę Publiczną. W roku 1965 wydzielono Oddział dla Dzieci Miejskiej Biblioteki Publicznej. Po reformie administracyjnej i likwidacji powiatu biblioteka prowadzi swą działalność jako Miejska Biblioteka Publiczna w Rawie Mazowieckiej.

Miejska Biblioteka Publiczna posiada następujące działy:

- Dział Udostępniania Zbiorów i Informacji, Wypożyczalnia i Czytelnia dla Dorosłych,
- Dział Gromadzenia i Opracowania Zbiorów,
- Oddział dla Dzieci.

Miejska Biblioteka Publiczna w Rawie Mazowieckiej gromadzi, opracowuje i udostępnia zbiory o charakterze regionalnym.

W bibliotece istnieją katalogi:

- alfabetyczny,
- rzeczowy (UKD),
- tytułowy.

Oprócz tego prowadzone są na bieżąco kartoteki:

- osobowa,
- zagadnieniowa,
- wycinków prasowych.

Od 2006 r. biblioteka posiada swoją stronę internetową: www.rawamaz.e-bp.pl oraz udostępnia swoje katalogi zbiorów elektronicznie. Od 2008 roku na stronie Biblioteki włączono funkcję rezerwacji i zamówień pozycji oraz sprawdzenia swojego konta i przedłużenia wypożyczonych pozycji. Od 2009 r. Wypożyczalnia dla Dorosłych rozpoczęła gromadzenie i udostępnianie audiobooków, których stan na 31.12.2013 r. wynosi 826 szt. i sukcesywnie dąży do powiększania tej oferty. Biblioteka opracowuje kartotekę regionalną. Konieczne jest jednak zwiększenie nakładów – budżetu na zakup nowości wydawniczych. Potrzebne jest również rozszerzenie oferty księgozbioru o filmy.

Biblioteka organizuje liczne imprezy mające na celu popularyzację czytelnictwa. Organizowane są:

- kiermasze książek,

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

- lekcje biblioteczne,
  - spotkania autorskie,
  - konkursy czytelnicze i plastyczne,
  - wystawy,
  - zajęcia dla dzieci i młodzieży w czasie ferii i wakacji,
- Biblioteka bierze udział w „Bernardynkach Rawskich” - festynie rodzinnym zorganizowanym przez SHK „Zawisza” FSE.

Przy Miejskiej Bibliotece Publicznej działa Dyskusyjny Klub Książki oraz Klub Przyjaciół Misia Uszatka. Oddział dla Dzieci w Rawie Mazowieckiej współpracuje z miejscowymi szkołami i przedszkolami oraz ze szkołami powiatu rawskiego, Domem Dziecka w Rawie Mazowieckiej, Stowarzyszeniem Harcerstwa Katolickiego „Zawisza” FSE, Świetlicą Środowiskową Stowarzyszenia „Przymierze Rodzin”.

Tabela 49. Charakterystyka Miejskiej Biblioteki Publicznej

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Biblioteki	1	1	1	1	1	1
Filie	-	-	-	-	-	-
Oddziały	1	1	1	1	1	1
Punkty biblioteczne	-	-	-	-	-	-
Liczba pracowników działalności podstawowej	7	7	7	7	7	7
Pracownicy działalności podstawowej (etaty przeliczeniowe)	7	7	7	7	7	7
Książki w wol. ogółem	67 893	64 536	63 062	64 641	65 181	67 317
Książki na 100 mieszkańców	376,74	358,93	359,65	369,20	365,16	378,41
Wpływy książek ogółem w wol.	1 771	1 676	1 873	2 129	2 647	2 717
Zakup książek w wol.	1 626	1 518	1 744	1 880	2 431	2 440
Zakup książek w zł	33 600	33 673	36 134	41 591	52 053	52 846
Wskaźnik zakupu książek na 100 mieszkańców	9,02	8,44	9,94	10,73	13,61	13,71
Zbiory specjalne w jedn. inw	-	70	203	351	247	230
Czytelnicy	4 147	4 384	4 335	4 385	4 179	4 053
Czytelnicy na 100 mieszkańców	23,03	24,38	24,72	25,04	23,41	22,78
Odwiedziny	57 630	58 657	58 369	61 515	60 852	56 458
Odwiedziny na 100 mieszkańców			332,89	351,35	340,90	317,37
Wypożyczenia książek na zewnątrz	66 196	73 351	71 867	72 985	74 357	74 605
Wypożyczenia książek na zewnątrz na 100 mieszkańców	367,32	407,95	409,87	416,86	416,56	419,38
Wypożyczenia książek na miejscu	9 635	13 142	12 580	10 457	10 428	9 766
Wypożyczenia i udostępnienia czasopism ogółem	28 214	29 979	31 912	29 797	28 946	28 501
Wypożyczenia i udostępnienia zbiorów specjalnych	-	196	728	975	1 350	1 399

Źródło: opracowanie Miejska Biblioteka Publiczna w Rawie Mazowieckiej

Miejska Biblioteka Publiczna dysponuje 17 komputerami. 8 komputerów

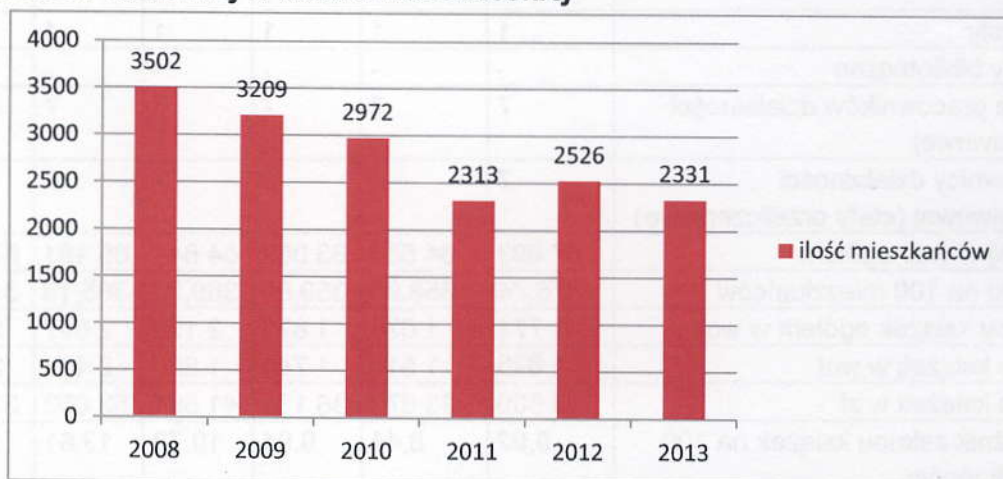
dostępnych dla czytelników 2 jako terminale katalogowe dla czytelników, 6 podłączone do Internetu dla mieszkańców Rawy Mazowieckiej. Do prac biblioteczno-bibliograficznych wykorzystywanych jest obecnie 9 komputerów w tym:

- 2 do prac w zakresie gromadzenia i opracowania zbiorów,
- 3 do ewidencji czytelników i udostępniania,
- 2 do obsługi czytelników i opracowania kartoteki regionalnej
- 2 jako terminale katalogowe dla czytelników.

W 2006 roku pozyskano darmowy program komputerowy do obsługi Wypożyczalni i czytelników pod nazwą „Mateusz”. Na 4 stanowiskach komputerowych zlokalizowanych w czytelniku ogólnej, istnieje dostęp do Internetu dla czytelników, z którego, spośród 18 000 ludności, w latach 2008 – 2013 skorzystało odpowiednio:

- 2008 - 3.502 mieszkańców
- 2009 - 3.209 mieszkańców
- 2010 - 2.972 mieszkańców
- 2011 - 2.313 mieszkańców
- 2012 - 2.526 mieszkańców
- 2013 - 2.331 mieszkańców

Wykres 15. Ilość mieszkańców korzystających z Internetu w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Rawie Mazowieckiej

Źródło: Wyliczenia własne na podstawie danych z Miejskiej Biblioteki Publicznej

Wypożyczalnia i Czytelnia dla Dorosłych, zlokalizowana przy ul. Wyszyńskiego 7 mieści się w budynku, który wymagał gruntownego remontu i taki remont rozpoczęto w 2014 roku.

Miejska Biblioteka Publiczna im. Jana Pawła II w Rawie Mazowieckiej otrzymała dofinansowanie w ramach programu wieloletniego Kultura + priorytet Biblioteka + Infrastruktura bibliotek na zadanie „Przebudowa z termomodernizacją oraz wyposażenie budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rawie Mazowieckiej”. Operatorem programu z ramienia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego jest Instytut Książki w Krakowie. Umowę na realizację zadania o łącznej wartości 1.417.866 zł podpisano 1 października 2013 r. W tej kwocie dofinansowanie wynosi 1.063.400 zł, a wkład własny jako środki z dotacji Urzędu Miasta Rawa Mazowiecka - 354.466 zł. Zadanie będzie realizowane do 31 października 2014 r. Zakres prac budowlanych przewiduje:

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

- remont elewacji budynku,
- wymianę stolarki okiennej i drzwiowej zewnętrznej,
- wymianę obróbek blacharskich dachu,
- montaż klimatyzacji budynku,
- wymianę wykładzin na posadzkach,
- montaż windy dla niepełnosprawnych,
- remont klatki schodowej,
- oraz inne prace budowlane.

Miejska Biblioteka Publiczna im. Jana Pawła II w Rawie Mazowieckiej otrzymała także w 2013 roku dofinansowanie w ramach programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Rozwój infrastruktury kultury/ Infrastruktura Kultury” na zadanie: „Wymiana wyposażenia w Czytelni dla Dzieci i w Czytelni dla Dorosłych Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rawie Mazowieckiej”. Umowę z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego podpisano 13 maja 2013 r. Całkowity koszt zadania wyniósł 67.000 zł, z czego 50.000 zł dofinansowało Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego a 17.000 zł stanowi dotacja celowa Urzędu Miasta Rawa Mazowiecka. Realizacja zadania trwała od 20 maja do 20 grudnia 2013 r. Pozyskane środki zostały przeznaczone na zakup wyposażenia w Czytelni dla Dzieci i w Czytelni dla Dorosłych.

Miejska Biblioteka Publiczna im. Jana Pawła II w Rawie Mazowieckiej po raz kolejny realizuje zadanie Biblioteki Narodowej „Zakup nowości wydawniczych dla bibliotek”. Celem projektu jest odnowienie księgozbiorów bibliotek oraz popularyzacja czytelnictwa. W ramach projektu Biblioteka wzbogaci się o nowości wydawnicze. W 2013 roku otrzymano dofinansowanie w kwocie 12.800 zł na zakup książek popularnonaukowych i beletrystyki, a 1/3 dotacji została przeznaczona na zakup książek dla dzieci i młodzieży.

Miejska Biblioteka Publiczna im. Jana Pawła II w Rawie Mazowieckiej uczestniczy po raz kolejny w programie Orange dla bibliotek. Celem programu jest edukacja oraz popularyzacja wykorzystania Internetu przez użytkowników Biblioteki, a w szczególności na zapewnieniu dostępu do szerokopasmowych łączy internetowych w placówkach: Wypożyczalni i Czytelni dla Dorosłych oraz w Oddziale dla Dzieci. Fundacja Orange przyznała Bibliotece w 2013 r. dotację w kwocie: 3 569,13 zł. Miejska Biblioteka Publiczna dąży do wzbogacenia oferty czytelniczo – informacyjnej, rozszerzenia grona użytkowników oraz do poprawy warunków lokalowych.

Tabela 34. Wskaźnik „czytelnicy na 100 mieszkańców” w bibliotekach publicznych woj. łódzkiego w wybranych gminach miejskich i miejsko-wiejskich w roku 2010- zestawienie od wskaźnika największego do najmniejszego

Powiat	Jednostka Administr.	Liczba mieszkańców (30.06.2010)	Liczba czytelników	Czytelnicy na 100 mieszk.	Stan księgozbioru	Książki na 100 mieszk.	Wypożycz. książek ogółem	Wypożycz. na 100 mieszk.
radom-szczański	Miasto Radomsko MBP	48 416	16 371	33,8	220 348	455,1	298 133	615,8
Łódź	Łódź – Śródmieście MBP	74 163	21 056	28,4	213 378	287,7	514 332	693,5
sieradzki	Miasto i Gmina Złoczew	7 401	2 080	28,1	43 234	584,2	34 217	462,3
rawski	Miasto Rawa Mazowiecka	17 534	4 335	24,7	63 062	359,7	84 447	481,6
skierniewicki	Miasto Skierniewice MBP	48 976	8 789	17,9	199 077	406,3	207 589	423,9
tomaszowski	Miasto Tomaszów Mazowiecki MBP	65 375	8 904	13,6	216 636	331,4	195 957	299,7
rawski	Miasto i Gmina Biała Rawska	11 359	1 340	11,8	29 229	257,3	31 315	275,7
łowicki	Miasto Łowicz	29 595	2 938	9,9	65 457	221,2	69 354	234,3
zgierski	Miasto Głowno	14 991	1 300	8,7	22 965	153,2	38 717	258,3

Źródło: Diagnoza stan czytelnictwa w woj. łódzkim przygotowany przez Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną im. marsz. Józefa Piłsudskiego w Łodzi

Miejski Dom Kultury w Rawie Mazowieckiej zlokalizowany jest przy ul.Krakowskiej 6c. Uroczyste otwarcie jednostki powołanej do życia w dniu 1 stycznia 1984 roku przez Miejską Radę Narodową w Rawie Mazowieckiej odbyło się 17 stycznia 1985 roku.

Charakterystyka budynku – siedziby Miejskiego Domu Kultury:

- budynek jednopiętrowy zlokalizowany w centrum miasta Rawa Mazowiecka, otoczony zielenią o łącznej powierzchni 1 500 m²;
- parter budynku:

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

- sala widowiskowa, kinowa na 300 miejsc – uruchomiona po remoncie w czerwcu 2007 roku
- dwie garderoby,
- hol wejściowy z szatnią,
- kawiarnia,
- pomieszczenia biurowe,
- piętro I:
  - hol wystawowy,
  - kabina projekcyjna,
  - kabina oświetleniowa,
  - sala konferencyjna,
  - sala zajęć,
  - pomieszczenia biurowe,
- piwnica:
  - pracownia plastyczna,
  - sala tańca,
  - sala zajęć dla różnych grup działających w MDK.

Od sierpnia 2005 r. do maja 2007 r. budynek Miejskiego Domu Kultury po 20 latach funkcjonowania został poddany generalnemu remontowi. W jego wyniku został doposażony w nowy sprzęt do projekcji kinowej oraz oświetlenie sceniczne.

Cel i przedmiot działania placówki reguluje statut Miejskiego Domu Kultury z dnia 25 października 1991 roku. Celem nadrzędnym jest „upowszechnianie kultury a w szczególności pozyskiwanie i przygotowywanie środowiska do aktywnego uczestnictwa w kulturze, oraz współtworzenie jej wartości”. Do podstawowych zadań placówki należy:

- upowszechnianie amatorskich form działalności artystycznej poprzez wystawiennictwo prac plastycznych, fotograficznych, rękodzielniczych, itp.,
- rozpowszechnianie i utrwalanie tradycji kulturowych w społeczeństwie,
- poszanowanie pamięci i tożsamości narodowej,
- rozpowszechnianie amatorskiej i profesjonalnej twórczości muzycznej,
- rozpowszechnianie muzykowania wśród dzieci i młodzieży,
- upowszechnianie amatorskiego i profesjonalnego ruchu teatralno – literackiego,
- rozwijanie zainteresowań, wyszukiwanie talentów,
- współpraca z jednostkami oświatowymi, kulturalnymi,
- zabezpieczenie technicznej obsługi imprez na terenie miasta.

Miejski Dom Kultury w Rawie Mazowieckiej (finansowany z dotacji budżetu miasta):

- prowadzi działalność skierowaną do dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców miasta, którzy według założeń programowych instytucji są potencjalnymi odbiorcami owej działalności;

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

- organizuje szereg imprez o zasięgu miejskim, powiatowym, oraz ogólnopolskim: konkursy, przeglądy, warsztaty, wystawy, koncerty, spektakle teatralne, imprezy amatorskie i profesjonalne.

Program swojej działalności Miejski Dom Kultury opracowuje samodzielnie w oparciu o rozeznanie potrzeb kulturalnych środowiska, jak również możliwości finansowe placówki. Opracowany został następujący „KALENDARZ IMPREZ ARTYSTYCZNYCH”:

1. Imprezy cykliczne – rozrywkowe organizator - MDK

- WOŚP – styczeń
- KONCERT KARNAWAŁOWY – operetka - styczeń, luty
- KONCERT WALENTYNKOWY - luty
- KONCERT NA DZIEŃ KOBIET – marzec
- RAWSKA SZCZYPTA BLUESA – kwiecień
- RAWSKA MAJÓWKA - maj
- NOC ŚWIĘTOJAŃSKA – czerwiec
- LETNIA OFENSYWA KULTURALNA –lipiec – sierpień
- DNI MUZYKI KLASYCZNEJ – wrzesień
- JAZZOWY LISTOPAD – listopad
- KONCERT ŚWIĄTECZNY – grudzień
- oraz organizacja: koncertów, spektakli teatralnych, programów kabaretowych itd.- cały rok wg potrzeb.

2. Imprezy cykliczne – organizator - MDK

- Międzynarodowe Spotkania Artystyczne – koniec sierpnia. W spotkaniach biorą udział artyści amatorzy (plastycy, zespoły wokalne, taneczne) z zaprzyjaźnionych miast partnerskich z Rawą Mazowiecką,
- Dni Muzyki Klasycznej- wrzesień. Impreza cykliczna, prezentująca różne dziedziny muzyki poważnej z różnych epok w wykonaniu solistów oraz zespołów instrumentalnych, oraz wokalnych,
- Rawski Mityng Wokalny – maj. Impreza organizowana cyklicznie, o zasięgu międzynarodowym z udziałem miast partnerskich, skierowana do wokalistów w grupach wiekowych od 6 do 20 lat. Celem imprezy jest konfrontacja dorobku wokalnego ośrodków kultury.

3. Imprezy całoroczne:

- konkursy – cały rok - wg planu
  - plastyczne,
  - wokalne: Konkurs Piosenki Dziecięcej, Konkurs Kolęd, Pastorałek i Piosenek Świątecznych, Rawski Mityng Wokalny, Festiwal Pieśni Patriotycznej „Biało –Czerwone Nuty”,
- organizacja wystaw autorskich i pokonkursowych,
- organizacja warsztatów artystycznych: plastycznych, wokalnych, teatralnych, tanecznych, instrumentalnych,
- organizacja czasu wolnego – ferie, wakacje.

4.7.6. Sport i rekreacja.

W zakresie sportu i rekreacji w Rawie Mazowieckiej funkcjonują:

1 .Ośrodek Sportu i Rekreacji im. Haliny Konopackiej, umożliwiającą mieszkańcom dostęp do:

- hali sportowej Tatar z boiskiem do piłki siatkowej i koszykowej, sauny, siłowni, stołów do tenisa,
- korty tenisowe,
- w sezonie letnim przystani wodnej, oferującej dostęp do łodzi wiosłowych, kajaków, rowerów wodnych, oraz łodzi żaglowych;
- Kręgu Myśliwskiego,
- Boiska do piłki siatkowej plażowej,
- Hali Sportowej „Millenium”, z boiskiem pełnowymiarowym o nawierzchni mondoflex, boiskiem do tenisa ziemnego, siłowni, sali fitness, aparatów do masażu mechanicznego, salki korekcyjnej, oraz stołów do tenisa. Hala przystosowana jest dla osób niepełnosprawnych i pozbawiona jest barier architektonicznych;
- Stadionu sportowego RKS „Mazovia” z boiskiem do piłki nożnej, bieżnią, trybunami i zapleczem szatniowo - sanitarnym.
- Siłowni zewnętrznej „Herkules” wzdłuż ul. Tatar, oddana do użytku w 2012 r.

2. Oddane do użytku w 2012 r. „**Aquarium**” **Centrum Fit Rawa**. Na terenie centrum znajdują się: kryta pływalnia podzielona na część sportową i rekreacyjną oraz sztuczne lodowisko. Część sportowa to 6 torowa niecka pływacka o dł. 25m, przystosowana do organizacji zawodów sportowych. Część rekreacyjną stanowią: tzw. brodzik o głębokości 60 cm, dwie zjeżdżalnie, urządzenia do masażu wodnego oraz kompleks saun. Centrum dysponuje również siłownią i salą do ćwiczeń fitness.

Miasto dysponuje niżej wymienionymi obiektami sportowymi:

Tabela 51. Obiekty sportowe w Rawie Mazowieckiej

wymiary	widownia (ilość miejsc)	stan techniczny	rok budowy	zaplecze użytkowe: sanitarne; socjalne; szatniowe (jest lub brak)
hala sportowa "Millenium"				
36 m x 48 m	rozkładana (500)	dobry	2000	szatnie, zaplecze sanitarne i socjalne
hala sportowa OSiR				
46 m x 12 m	stała (100)	dobry	1984	szatnie, zaplecze sanitarne i socjalne
sala gimnastyczna przy SP 1				
20 m x 11 m	brak	dobry	1926	brak
sala gimnastyczna przy SP 2				
8,86 m x 17,98 m	brak	wymaga drobnych napraw	1966	szatnie, natryski
stadion piłkarski				
100 m x 60 m	stała (500)	dobry		szatnie, natryski, sanitariaty

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

boisko do piłki nożnej przy SP 1 (nawierzchnia sztuczna)			
64 m x 32 m		dobry	2008
boisko wielofunkcyjne przy SP 1 (nawierzchnia poliuretanowa)			
30 m x 18 m		dobry	2008
bieżnia lekkoatletyczna przy SP 1			
2 x 75 m		dobry	2012
boisko do piłki nożnej przy SP 2 (nawierzchnia sztuczna)			
35x21 m		dobry	2007
boisko wielofunkcyjne przy SP 2 (nawierzchnia poliuretanowa)			
44 m x 22 m		dobry	2007
bieżnia lekkoatletyczna przy SP 2			
4,2 m x 75 m		dobry	2007
boisko do piłki nożnej "Orlik" przy SP 4			
30 m x 62 m		dobry	2008
boisko wielofunkcyjne przy SP 4 (nawierzchnia poliuretanowa)			
32,1 m x 19,1 m		dobry	2008
200 m	bieżnia lekkoatletyczna okólna (dokoła Orlika)		2013

Źródło: Urząd Miasta Rawa Mazowiecka

Na terenie Miasta Rawa Mazowiecka odbywa się szereg imprez sportowo – rekreacyjnych, w których bierze udział młodzież szkolna i dorośli mieszkańcy aglomeracji, oraz zaproszone zespoły z terenu całego kraju i miast partnerskich z Czech i Węgier.

Młodzież szkolna bierze udział w cyklu zawodów sportowych zgodnych z kalendarzem Szkolnego Związku Sportowego w takich dyscyplinach jak: piłka siatkowa, piłka nożna, lekka atletyka, koszykówka, unihokej, tenis stołowy.

Najważniejsze imprezy sportowo - rekreacyjne w Rawie Mazowieckiej to:

- Maraton rowerowy z cyklu Merida Mazovia MTB Marathon (około 1000 uczestników),
- Organizowany od trzech lat Puchar Polski w Triathlonie (300 uczestników),
- Mistrzostwa Polski SZS w tenisie stołowym,
- Wyścig kolarski z cyklu ŻTC BIKE RACE,
- Organizowany od 13 lat Rawski Rodzinny Rajd Rowerowy (ponad 1000 uczestników),
- Akcja Cała Polska Biega (650 uczestników).

Rysunek 11. Rawski Rodzinny Rajd Rowerowy

Źródło: Materiały promocyjne miasta Rawa Mazowiecka

Organizowane są również turnieje w grach zespołowych skierowane do osób dorosłych i młodzieży. Zawody te mają zasięg lokalny i ogólnopolski. W czasie ferii zimowych i wakacji organizowane są imprezy sportowe dla dzieci i młodzieży: Rawska Feriada i Wakacje ze Sportem.

Mierzalnym wskaźnikiem dostępności mieszkańców do ośrodków sportowo – rekreacyjnych miasta jest średnia liczba osób z nich korzystających. Spośród 17 750 osobowej populacji Rawy Mazowieckiej, z hal sportowych i sal gimnastycznych skorzystało odpowiednio w 2010 roku:

- Hala „Millenium” – 56 912 osób
- Hala OSiR „Tatar” – 49 280 osób,
- Sala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej Nr 1 – 54 432 osoby,
- Sala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej Nr 2 – 40 672 osoby.

Na terenie Miasta działa aktualnie 15 organizacji sportowych.

- Najstarszą jest klub sportowy RKS „Mazovia”, działający nieprzerwanie od 1930 roku. Mazovia jest klubem piłkarskim zrzeszającym w 7 młodzieżowych klasach rozgrywkowych 200 zawodników. W 2013 r. powstała w klubie sekcja piłki nożnej dziewcząt.

- Rawski Klub Karate Kiokushin – 2 grupy młodzieży liczące 45 osób,
- UKS „Judo Rawa” – 2 grupy liczące 30 osób,
- MLUKS „Dwójka” (tenis stołowy, piłka siatkowa dziewcząt) – 50 osób,
- MUKS „Juwenia” (piłka siatkowa dziewcząt i chłopców) – 70 osób,
- UKS „Jedynka” (mini siatkówka dziewcząt i chłopców) – 30 osób,
- UKS „Sójcze” (mini siatkówka dziewcząt) – 20 osób,
- UKS „Rawa GOL” (piłka nożna dziewcząt) – 20 osób,

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

- Rawskie Towarzystwo Tenisa Ziemnego – 20 osób,
- Klub Sportowy „Triathlon Rawa” – 40 osób,
- Sekcja Pływacka - powstała w 2013 r. przy rawskim oddziale WOPR w Rawie Mazowieckiej,
- Sekcja Strzelectwa Sportowego (broń pneumatyczna) - działająca przy rawskim oddziale LOK – 37 osób (młodzież 22 osoby, seniorzy 13 osób),
- MLUKS „Rawa” (lekka atletyka) – 30 osób,
- Klub „Wędkarstwa” sportowego Rawa – 50 osób,
- Klub Szachowy Caisa.

Miasto corocznie ogłasza konkursy na dotacje dla organizacji sportowych. W latach 2013 – 2014 na dotacje przeznaczono po 530.000 zł w każdym roku.

Miasto posiada od 3 października 2006 ścieżkę rowerową. Pierwszy oddany etap ścieżki o długości 0,83 km łączy zalew Tatar z parkiem miejskim. Docelowo ścieżka ma połączyć Osiedle Zamkowa Wola z zalewem Tatar i ułatwić uprawianie turystyki rowerowej w mieście. Inwestycja była współfinansowana z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (216.700,89 zł) i budżetu państwa (39.400,16 zł), w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Łączny koszt inwestycji wyniósł 402.301,18 zł.

Zdecydowanie największą atrakcją turystyczną Rawy Mazowieckiej są ruiny Zamku Książąt Mazowieckich wybudowany w latach 1355 - 1370 jako gród obronny oraz siedziba Książąt Mazowieckich. Obecnie w ośmiobocznej wieży prezentowane są ekspozycje o tematyce historyczno – archeologicznej, a na dziedzińcu zamku i w jego sąsiedztwie odbywają się liczne imprezy o charakterze kulturalnym i sportowym.

Rysunek 12. Zamek Książąt Mazowieckich w Rawie Mazowieckiej

Źródło: Urząd Miasta – strony internetowe

Kolejną atrakcją Rawy jest kompleks rekreacyjny wokół zalewów Tatar i Dolna. Utworzone na rzece Rawce zbiorniki zachęcają do aktywnego spędzania czasu, zarówno mieszkańców miasta jak i gości odwiedzających nasze miasto. W ramach zbiornika Dolna turyści mogą korzystać z kąpieliska dla dorosłych i dla dzieci, przystani wodnej ze sprzętem pływającym, boiska do piłki siatkowej plażowej, ścieżki wokół zalewu do spacerów i jazdy rowerem. W pobliżu zalewu mieści się kryta pływalnia wraz (zimą ze sztucznym lodowiskiem, a latem ze skateparkiem), hala sportowa, korty tenisowe, siłownia zewnętrzna, obiekt hotelowy Tatar z blisko 200 miejscami noclegowymi oraz liczne bary i puby.

Zalew Tatar natomiast zachęca amatorów dzikiej przyrody do podziwiania w ciszy różnych gatunków ptaków i łowienia ryb.

Od zalewu Dolna ścieżką rowerową wzdłuż rzeki Rawki można przejść do zabytkowego parku miejskiego. Park w stylu angielskim z I połowy XIX wieku, który uznany był za jeden z najpiękniejszych parków na terenie Księstwa Warszawskiego.

Rysunek 13. Zalew Tatar oraz Ośrodek Sportu i Rekreacji - widok z lotu ptaka

Źródło: Materiały promocyjne miasta Rawka Mazowiecka

Oprócz atrakcji związanych z walorami przyrodniczymi, w Rawie Mazowieckiej znajduje się również wiele obiektów o charakterze zabytkowym, które stanowią atrakcję dla turystów. Jest to, m.in.

- zabytkową willę z 1930 roku przy ul. Łowickiej – siedziba Muzeum Ziemi Rawskiej,
- grodzisko wczesnośredniowieczne z XIII wieku zwane „Anielską Górą”,
- neoklasycystyczny ratusz z I połowy XIX wieku – dziś siedziba władz miasta,
- późnobarokowy kościół z I połowy XVII wieku wraz z budynkiem dawnego kolegium jezuickiego,
- Kościół oo. Pasjonistów z końca XVIII wieku wraz z klasztorem,
- Kościół ewangelicko – augsburski i szpital Św. Ducha z I połowy XIX wieku

4.8. Pomoc społeczna

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej jako jednostka organizacyjna miasta Rawa Mazowiecka działa od 1990 roku i realizuje zadania określone w:

- ustawie z 12.03.2004 r. o pomocy społecznej
- ustawie z 28.11.2003 r. o świadczeniach rodzinnych
- ustawie z 07.09.2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów
- ustawie z 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
- ustawie z 09.06.2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
- ustawie z 24.08.2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej obejmuje nie tylko zadania wyłącznie wynikające z ustawy o pomocy społecznej. Dotyczą one osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Są to zadania z szerokiej sfery zabezpieczenia społecznego i świadczeń. Ponadto obok działalności utożsamianej wyłącznie z pieniężnymi formami wsparcia, działalność MOPS to usługi społeczne na rzecz mieszkańców miasta takie jak usługi opiekuńcze, poradnictwo specjalistyczne, a przede wszystkim praca socjalna obejmująca pomoc doraźną w sytuacjach kryzysowych oraz pomoc wspierającą indywidualnie jak i środowiskowo.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których dochód nie przekracza określonego kryterium dochodowego, przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednej z następujących okoliczności: sieroctwo, bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych), alkoholizm, narkomania, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, klęska żywiołowa lub ekologiczna, przemoc w rodzinie, brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa.

Najczęściej występujące przyczyny przyznawania pomocy w latach 2006-2012, wraz z liczbą korzystających z pomocy przedstawiono w tabeli poniżej.

W roku 2012 po 6 latach zweryfikowano kryterium dochodowe, od którego zależy prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej i od 1 października 2012 r. wynosi:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej 542 zł (poprzednio 477 zł),
- w przypadku rodziny, dochód na osobę kwoty 456 zł (poprzednio 351 zł).

Tabela 52. Najczęściej występujące przyczyny przyznania pomocy w latach 2006- 2012

Przyczyny	Liczba rodzin w latach						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ubóstwo	431	343	316	325	323	308	299
Bezrobocie	351	275	238	262	259	271	253
Niepełnosprawność	214	221	206	220	205	206	216
Długotrwała choroba	171	199	249	285	259	265	267
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w tym:	106	112	107	91	88	80	78
– rodziny niepełne	72	79	77	71	72	65	63
– rodziny wielodzietne	34	33	30	20	16	15	15
Problem alkoholowy	126	54	69	91	83	84	79
Ochrona macierzyństwa	37	40	59	66	72	56	50
Bezdomność	9	11	11	17	18	25	18
Zdarzenie losowe	0	2	6	1	0	9	8
Przemoc w rodzinie	1	2	1	4	6	3	2
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	4	8	7	18	0	9	16

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej

Brak dochodu lub dochód osób czy rodzin na bardzo niskim poziomie wraz z bezrobociem, niepełnosprawnością i długotrwałą chorobą stanowią najczęstsze przyczyny korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

Najczęściej udzielane formy pomocy społecznej przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 53. Najczęstsze formy udzielanej pomocy w latach 2006-2012

Formy pomocy	Liczba osób w latach						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zasiłki stałe	92	90	79	93	92	86	90
Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające zasiłek	65	63	59	72	59	75	77

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

stały							
Specjalistyczne usługi opiekuńcze	8	7	7	8	7	5	5
Usługi opiekuńcze	53	58	60	69	52	53	55
Zasiłki okresowe	234	228	131	78	50	47	30
Zasiłki celowe	507	412	358	404	322	377	326
Zasiłki celowe w wyniku zdarzenia losowego	0	1	6	1	0	9	8
Zasiłki celowe specjalne	60	54	61	79	39	51	51
Opłacenie posiłku dla dzieci przedszkolnych, uczniów i osób dorosłych	416	568	205	493	308	315	368
Program „Lek”	222	120	97	102	95	78	79
Dopłata do kosztów pobytu w Domu Pomocy Społecznej	7	10	12	8	8	14	13
Praca socjalna	566	307	400	338	424	367	388

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej

Podstawową formą działania pomocy społecznej jest praca socjalna, którą należy rozumieć jako działalność zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

Spośród świadczeń o charakterze pieniężnym do najczęściej udzielanych należą zasiłki celowe oraz zasiłki stałe.

Z perspektywy pomocy społecznej należy podkreślić, iż pomoc społeczna stanowi w większości przypadków ostatnie ogniwo wsparcia publicznego. Po wyczerpaniu możliwości uzyskania pomocy z tytułu utraty zatrudnienia z urzędu pracy bądź systemu ubezpieczeń społecznych, po wystąpieniu niepełnosprawności, w znaczny sposób ograniczającej możliwości jednostki do samodzielnego rozwiązywania trudnej sytuacji bytowej czy też z powodu długotrwałej choroby w bardzo szybkim okresie czasu rodzina może popaść w stan głębokiego ubóstwa.

Świadczenia, dostępne w systemie pomocy społecznej mają za cel przede wszystkim udzielenie pomocy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji, która powinna być stanem przejściowym. Niestety, część z beneficjentów pomocy społecznej popada w stan bierności często przybierającej charakter roszczeń do nieograniczonej pomocy publicznej ograniczając tym samym własną aktywność do minimum. Stąd też budowanie aktywnej społeczności lokalnej powinno opierać się na monitorowaniu

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

potrzeb, profilaktyce i edukacji społecznej oraz rozwoju usług, szczególnie tych które zaktywizują i umożliwią usamodzielnienie.

Świadczenia rodzinne przyznawane są na okres zasiłkowy od 01 listopada do 31 października następnego roku i mają na celu częściowe pokrycie wydatków związanych z utrzymaniem dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku po spełnieniu warunku dochodowego przysługuje: rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka, opiekunowi faktycznemu dziecka, osobie uczącej się do ukończenia przez dziecko 18 roku życia lub – nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności. Zasiłek rodzinny przysługuje osobie uczącej się w szkole lub szkole wyższej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia.

Podstawą ustalenia dochodu rodziny ubiegającej się o świadczenia rodzinne jest dochód z roku poprzedzającego okres zasiłkowy i po przeliczeniu nie może być wyższy niż 539 zł lub 623 zł, gdy członkiem rodziny jest dziecko z orzeczoną niepełnosprawnością.

Tabela 54. Katalog świadczeń rodzinnych w latach 2006-2012

Rodzaj świadczenia	Liczba świadczeń w latach						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zasiłek rodzinny	21241	24092	20516	17095	14930	13754	1120
Dodatek z tyt. urodzenia dziecka	97	106	100	91	97	73	80
Dodatek z tyt. opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	944	908	1022	1021	789	681	541
Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka	1129	11110	924	708	675	570	560
Dodatek z tyt. kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	829	897	951	934	880	847	808
Dodatek z tyt. wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	2812	2358	2123	1961	1776	1647	1511
Dodatek z tyt. rozpoczęcia roku szkolnego	1502	1329	1010	1039	868	818	700
Dodatek z tyt. rozpoczęcia nauki poza miejscem zamieszkania	375	332	204	87	141	187	186
Jednorazowa zapomoga z tyt. urodzenia dziecka	198	183	180	203	209	195	191

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Świadczenie pielęgnacyjne	397	386	396	353	510	649	861
Zasiłek pielęgnacyjny	2528	3106	3447	3832	4166	4304	4431

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej

W przypadku świadczeń rodzinnych w roku 2012 zweryfikowano kryterium dochodowe, od którego uzależnione jest uzyskanie prawa do świadczeń rodzinnych. Od 1 listopada 2012 r. do 31 października 2014 r. zasiłek rodzinny przysługuje, gdy dochód w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 539 zł (dotychczas 504 zł), a w przypadku gdy w rodzinie jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności, dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 623 zł (dotychczas 583 zł). Od 01.11.2012 r. zwiększono także wysokość zasiłku rodzinnego, a mianowicie:

- 77,00 zł na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia (dotychczas 68 zł),
- 106,00 zł na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 18 roku życia (dotychczas 91 zł),
- 115,00 zł na dziecko w wieku powyżej 18 roku życia do ukończenia 24 roku życia (dotychczas 98 zł).

Wysokość dodatków do zasiłku rodzinnego i pozostałych świadczeń nie uległa w 2012 r. zmianie i wynoszą one odpowiednio

- dodatek z tytułu urodzenia dziecka 1000 zł,
- dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego 400 zł,
- dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka 170 zł,
- dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego 60 zł lub 80 zł,
- dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej 80 zł,
- dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego jednorazowo 100 zł,
- dodatek z tytułu rozpoczęcia nauki poza miejscem zamieszkania 80 zł,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka tzw. becikowe 1000 zł.

Świadczeniami opiekuńczymi wymienionymi w ustawie o świadczeniach rodzinnych są: świadczenie pielęgnacyjne i zasiłek pielęgnacyjny.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje osobie, która rezygnuje z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym lub osobą wobec której zgodnie z kodeksem rodzinnym i opiekuńczym ciąży obowiązek alimentacyjny.

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje dziecku niepełnosprawnemu (z orzeczoną niepełnosprawnością), osobie niepełnosprawnej w stopniu znacznym, osobie niepełnosprawnej w stopniu umiarkowanym, jeśli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia, osobie, która ukończyła 75 lat.

Świadczenie pielęgnacyjne i zasiłek pielęgnacyjny są formą wsparcia, o którą mogą ubiegać się osoby bez względu na sytuację dochodową.

Obecnie funkcjonująca ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów gwarantuje pomoc finansową osobom uprawnionym do alimentów, których egzekucja stała się bezskuteczna. Świadczenie to w 2008 r. zastąpiło zaliczkę alimentacyjną. Warunkiem przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego jest bezskuteczność egzekucji i spełnienie kryterium dochodowego określonego w ustawie tj. 725 zł na osobę w rodzinie. Bezskuteczność egzekucji oznacza egzekucję, w wyniku której w okresie ostatnich dwóch miesięcy nie wyegzekwowano pełnej należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych w kwocie aktualnie zasądzonych alimentów.

Tabela 55. Świadczenia alimentacyjne w latach 2006-2012

Rodzaj świadczenia	Liczba świadczeń w latach						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zaliczka alimentacyjna	1651	1595	1244	xxx	xxx	xxx	xxx
Fundusz alimentacyjny	xxx	xxx	311	1947	1904	2089	2006

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej

W roku 2011 powołano Zespół Interdyscyplinarny, którego zadaniem jest realizacja działań określonych w znowelizowanej ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Bezpośrednią obsługę funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego zgodnie ze wskazaniem ustawowym prowadzi Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele MOPS, Policji, zespołu kuratorskiej służby sądowej, oświaty oraz Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i prokuratury rejonowej. Posiedzenia Zespołu odbywają się w zależności od potrzeb nie rzadziej jednak niż raz na kwartał. Ponadto w bieżącej pracy Zespołu Interdyscyplinarnego powoływane są grupy robocze na potrzeby pracy z indywidualnymi przypadkami w ramach procedury „Niebieska Karta”. W okresie od X do XII 2011 do Przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 14 Niebieskich Kart – część A, sporządzonych przez Komendę Powiatową Policji w Rawie Mazowieckiej. W roku 2012 do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło ogółem 40 Niebieskich Kart dotyczących 36 rodzin.

Od 1 stycznia 2012 r. weszły w życie przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Uregulowania prawne dotyczące pieczy zastępczej zostały wyłączone z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej i zawarte w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa ta określa w jednym akcie prawnym zarówno zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, jak i zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej, traktując je jako dopełniające się i wzajemnie powiązane. Szeroko rozumianą profilaktykę, a więc pomoc rodzinie w opiece i wychowaniu dziecka oraz pracę z rodziną zdefiniowano jako zadanie gminy, a rodzinną i instytucjonalną pieczę zastępczą jako zadanie powiatu. W myśl powołanej ustawy piecza zastępcza jest sprawowana w formie

rodzinnej (w rodzinie zastępczej) i instytucjonalnej (w placówce opiekuńczo-wychowawczej). Również w nowy sposób zdefiniowano formy rodzinnej pieczy zastępczej. Rodzinna piecza zastępcza jest formą zapewnienia opieki dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej. Jest to przejściowa – okresowa forma opieki nad dzieckiem. W rodzinach zastępczych umieszcza się dzieci, których rodzice zostali trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub gdy władza ta została im ograniczona. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu i po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych. Wraz z nową regulacją ustawową na samorzady na poziomie gminnym nałożono nowe obowiązki oraz zadania wiążące się z zabezpieczeniem środków finansowych.

W roku 2012 - według danych pochodzących z rejonów pracy socjalnej MOPS-pomocą społeczną objętych było 145 rodzin, z co najmniej jednym dzieckiem do 18 roku życia (286 dzieci). W ogólnej liczbie 145 rodzin z dziećmi 107 rodzin (w których było 191 dzieci) stanowiły rodziny dotknięte bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Wspieranie i praca z rodzinami obejmowała:

- prowadzenie pracy socjalnej w środowisku (102 rodziny) polegającej na sprawowaniu nadzoru nad rodziną, diagnozie rodziny, opracowywaniu planu pomocy i współpracy,
- poradnictwo psychologiczne (21 rodzin),
- poradnictwo specjalistyczne (39 rodzin) w tym kierowanie do placówek i instytucji specjalistycznych,
- pomoc prawna (15 rodzin).

W związku z wypełnianiem zadań Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi, związkami i stowarzyszeniami, a także parafiami i przedsiębiorcami lokalnymi.

Potrzeby w zakresie pomocy społecznej obejmują:

- zabezpieczenie środków finansowych na realizowane zadania,
- wzmocnienie zasobów lokalowych Ośrodka umożliwiających sprawną obsługę klienta,
- rozwijanie inicjatyw na rzecz osób i rodzin zagrożonych utratą lokalu mieszkalnego,
- tworzenie warunków sprzyjających dostępności osób niepełnosprawnych do pełnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, a w szczególności w zakresie zabezpieczenia potrzeb osób wymagających pomocy osób drugich bądź całodobowej opieki,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społeczno-ekonomicznemu w ramach programu rewitalizacji.

4.9. Bezpieczeństwo

Jakość życia mieszkańców uzależniona jest również od poziomu

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

bezpieczeństwa na terenie miasta. Według danych statystycznych Komendy Powiatowej Policji w Rawie Mazowieckiej w latach 2008-2013 na terenie powiatu rawskiego stwierdzonych zostało łącznie **7614** przestępstw w tym **4792** przestępstw o charakterze kryminalnym. Największą liczbę przestępstw zanotowano w 2010 roku – **1376**, najmniejszą natomiast w 2013 roku – **1129**. Odnotowano także spadek czynów popełnionych przez osoby nieletnie – ze **106** w 2012 roku do **35** w 2013 roku. Wynika to ze zmian w systemie statystycznym wprowadzonych do 2013 roku.

Tabela 56. Wykrywalność w przestępstwach w latach 2008-2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wykrywalność ogólna	74,0	81,1	77,9	75,5	73,8	74,6
Wykrywalność kryminalna	66,1	71,9	66,9	66,5	61,7	60,5

Tabela 57. Liczba przestępstw popełnionych i wykrytych w latach 2008-2013

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba przestępstw stwierdzonych ogółem	1172	1321	1376	1329	1287	1129
Dynamika przestępstw ogółem w porównaniu do roku poprzedniego	102,8	112,7	104,2	96,6	96,2	88,34
Podjeźrzani	581	854	775	831	724	649
Czyny karalne	85	169	100	164	106	35
Osoby nieletnie - sprawcy czynów karalnych	55	101	79	82	79	27
Przestępstwo o charakterze kryminalnym	563	860	896	947	833	693
- w tym czyny nieletnich	83	167	95	156	106	32
Dynamika przestępstw kryminalnych w porównaniu do roku poprzedniego	93,8	108,2	104,2	105,7	88,0	83,19
Zabójstwa	1	2	1	1	0	0
- w tym czyny nieletnich	0	0	0	0	0	0
Bójki i pobicia	28	34	27	27	22	16
- w tym czyny nieletnich	2	2	6	8	4	2
Rozboje, kradzieże rozbójnicze i wymuszenia	16	25	20	32	14	14
- w tym czyny nieletnich	4	13	5	16	6	4
Kradzieże	145	183	222	244	211	202
- w tym czyny nieletnich	13	11	6	4	4	3
Kradzieże samochodów	11	18	14	9	9	12
- w tym czyny nieletnich	1	0	0	0	0	0
Kradzieże z włamaniem	44	87	102	118	158	105
- w tym czyny nieletnich	5	7	4	4	8	0
Przestępstwa z Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	9	86	167	77	41	20
- w tym czyny nieletnich	0	65	29	12	12	1
Przestępstwa drogowe	202	246	258	243	276	253
- w tym czyny nieletnich	2	1	2	3	0	0
Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości	183	217	234	227	250	238
- w tym czyny nieletnich	2	1	2	3	0	0

Należy zwrócić uwagę na finansowanie przez Urząd Miasta w Rawie Mazowieckiej służb ponadnormatywnych na terenie miasta. Są to głównie patrole piesze, dyslokowane w zależności od potrzeb w miejsca szczególnie zagrożone – okolice Zalewu Tatar czy osiedla mieszkaniowe. Skierowanie patroli pieszych w te rejony ma istotny wpływ na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców naszego miasta.

Tabela 58. Ilość zdarzeń drogowych na terenie miasta Rawa Mazowiecka

Lata	Ilość zdarzeń	Wypadek	Zabity	Ranny	Kolizja drogowa
2008	247	23	2	21	224
2009	260	36	1	42	224
2010	290	28	1	50	272
2011	226	33	5	38	191
2012	246	20	1	29	226
2013	203	21	2	22	182

W analizowanym okresie czasu na terenie miasta Rawa Mazowiecka doszło do 161 wypadków drogowych, w których śmierć poniosło 12 osób i 202 osoby zostały ranne. Doszło również do 1319 kolizji drogowych. Głównymi przyczynami wypadków drogowych było nieudzielenie pierwszeństwa przejazdu oraz niedostosowanie prędkości do warunków panujących na drodze.

Najbardziej zagrożone miejsca na terenie miasta Rawa Mazowiecka to:

- ulica Tomaszowska
- Aleja Konstytucji 3-go Maja
- ulica Kościuszki
- Plac Piłsudskiego
- ciągi dróg krajowych S-8 i K-72

Tabela 59. Ilość kierujących znajdujących się pod działaniem alkoholu zatrzymanych na terenie miasta Rawa Mazowiecka

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ilość zatrzymanych kierujących	82	75	90	102	86	64

Niepokoici również liczba zatrzymanych nietrzeźwych lub po użyciu alkoholu kierujących pojazdami. Na przestrzeni analizowanych lat średnia takich kierujących wynosi 83 rocznie.

Średnia liczba sprawców zdarzeń drogowych na przestrzeni analizowanego okresu czasu na terenie miasta Rawa Mazowiecka – 4 a na terenie całego powiatu rawskiego – 26 na rok.

Oprócz Policji ochroną spokoju i porządku w miejscach publicznych zajmuje się również Straż Miejska, która podejmuje wiele interwencji z zakresu porządku i bezpieczeństwa publicznego, jak i współdziała z Komendą Powiatową Policji

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

w wielu przedsięwzięciach realizowanych na terenie miasta Rawa Mazowiecka, jak chociażby zabezpieczenie imprez masowych, działania związane ze świętem 1 i 11 listopada. Ponadto Straż Miejska indywidualnie, ale także w patrolach mieszanych z policjantami patroluje miejsca szczególnie zagrożone i te, w których najczęściej dochodzi do zakłóceń ładu i porządku publicznego, jak również przepisów Prawa o Ruchu Drogowym. Wysoki poziom współpracy utrzymywany jest już od wielu lat, co niewątpliwie ma wpływ na podniesienie bezpieczeństwa w mieście. Wpływa to pozytywnie na wzrost ilości oraz jakość podejmowanych interwencji z zakresu porządku i bezpieczeństwa publicznego.

Straż Miejska w Rawie Mazowieckiej funkcjonuje w oparciu o przepisy Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych (miejskich). Z chwilą utworzenia w 1995 roku organizacyjnie usytuowana jest jako jeden z wydziałów w strukturze Urzędu Miejskiego. Odrębność zachowuje jedynie w sferze bezpośredniego planowania działań dla realizacji ustawowych zadań ukierunkowanych przede wszystkim na egzekwowanie przepisów regulujących spójność i porządek publiczny w granicach administracyjnych miasta. Według danych statystycznych Straży Miejskiej w Rawie Mazowieckiej w latach 2008 - 2013 na terenie miasta ujawnionych zastało łącznie **19587** wykroczeń, których sprawcy swoim działaniem lub zaniechaniem popełnili wykroczenia. Strażnicy pouczyli **16508** osób, ukarali mandatami **2471** osób oraz skierowali do Sądu Rejonowego **698** wnioski o ukaranie.

Tabela 350. Ilość ujawnionych wykroczeń na terenie miasta Rawa Mazowiecka

Lata	Ilość wykroczeń	Ilość nałożonych mandatów karnych	Ilość pouczeń lub zastosowanie innego środka oddziaływania wychowawczego	Ilość sporządzonych wniosków o ukaranie do sądu
2008	2577	562	1741	274
2009	3059	393	2535	131
2010	3235	424	2810	91
2011	3467	410	2971	86
2012	3565	360	3123	82
2013	3684	322	3328	34

Jak wynika ze statystyk Straż prowadzi elastyczną politykę represyjną wobec sprawców ujawnianych wykroczeń. Niepokoi wzrastająca liczba ujawnianych wykroczeń.

W ramach ochrony spokoju i porządku w miejscach publicznych, patrole rawskiej Straży Miejskiej podejmują wiele interwencji, z zakresu porządku i bezpieczeństwa publicznego. Dużą uwagę przywiązuje się do prewencyjnego oddziaływania patroli pieszych w rejonach miasta i miejscach zdiagnozowanych do ochrony przed występami chuligańskimi, aktami wandalizmu i innych przejawów zachowań nieakceptowanych społecznie. Sam fakt obecności strażników w wielu miejscach jest wystarczający, aby nie dochodziło do zakłóceń porządku i spokoju publicznego. W tym celu funkcjonariusze patrolują przede wszystkim miejsca, gdzie

najczęściej dochodzi do zakłóceń porządku i spokoju publicznego tj. na terenach osiedli mieszkaniowych, terenach zielonych (park miejski, OSIR) i okolice Zalewu Tatar. Straż Miejska włącza się do wszelkich możliwych akcji profilaktycznych i programów propagujących systemowe rozwiązania w sferze porządku i spokoju publicznego i działań poprawiających oraz zwiększających stan i społeczne poczucie bezpieczeństwa. Działania prewencyjne mają również na celu eliminowanie przypadków zachowań związanych z alkoholem w miejscach publicznych, zagrażających bezpieczeństwu publicznemu, życiu i zdrowiu, jak też będących demoralizującymi w odbiorze społecznym.

Bezpieczeństwo dzieci jest przez Straż Miejską traktowane priorytetowo w ramach programu „Bezpieczna droga do szkoły”, który ma na celu podniesienie poziomu bezpieczeństwa komunikacyjnego uczniów szkół podstawowych i gimnazjów na terenie miasta Rawa Mazowiecka. Wzrost natężenia ruchu pojazdów kołowych w okolicach placówek oświatowych spowodowany zwiększającą się liczbą pojazdów w znaczący sposób wpłynął na obniżenie poczucia bezpieczeństwa wśród uczniów i ich rodziców, zwłaszcza klas pierwszych szkół podstawowych. W odpowiedzi na postulaty kierowane przez dyrektorów szkół oraz rodziców, Straż Miejska wyszła naprzeciw oczekiwaniom społecznym i zaangażowała znaczne siły i środki w celu realizacji wyżej wymienionego programu.

W trakcie roku szkolnego funkcjonariusze Straży Miejskiej nadzorują przejścia dla pieszych w rejonach placówek oświatowych - przy szkołach podstawowych nr 1 i nr 2 oraz przeprowadzają codziennie kontrole okolic szkół. Podczas prowadzonych czynności strażnicy reagują na wszelkie przejawy wykroczeń drogowych popełnianych zarówno przez kierowców jak i pieszych.

Sukcesem jest to, że w ani jednej szkole objętej programem nie doszło do wypadku drogowego z udziałem uczniów. Strażnicy zabezpieczają również imprezy szkolne-dyskoteki, uprzednio zgłoszone przez dyrektorów lub organizatorów.

W ramach utrzymania czystości i porządku w mieście w okresie zimowym funkcjonariusze Straży Miejskiej prowadzili wzmożone kontrole pod względem przestrzegania obowiązku nałożonego na właścicieli nieruchomości w kontekście odśnieżania chodników położonych wzdłuż ich posesji. Kontrole stanu chodników przeprowadzane są na bieżąco podczas wykonywania patroli terenu miasta. Działania strażników w znacznej mierze zdyscyplinowały właścicieli i zarządców nieruchomości.

W okresie jesiennym strażnicy miejscy działając w zakresie utrzymania czystości i porządku w mieście oraz ochrony środowiska przeprowadzali kontrole nieruchomości niezamieszkałych sprawdzają przede wszystkim, czy właściciele posesji zawarli umowy ze specjalistyczną firmą na wywóz odpadów zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami ustawy i uchwały Rady Miasta.

Strażnicy Miejscy dbając o czystość i porządek w mieście przeprowadzają na bieżąco kontrolę stanu utrzymania czystości na terenach miejskich objętych

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

kontraktami. W wyniku kontroli stwierdzone uchybienia i stosowne uwagi przekazane są do Naczelnika Wydziału Gospodarki Komunalnej.

W ramach czuwania nad porządkiem i kontrolą ruchu drogowego funkcjonariusze Straży Miejskiej interweniują na bieżąco w przypadku łamania przepisów prawa o ruchu drogowym. Działania strażników mają ograniczyć uciążliwości będące wynikiem niedostatecznej ilości miejsc parkingowych w mieście i popełnianych w związku z tym wykroczeń, ze skutkami dla innych kierujących, stosujących się do obowiązujących przepisów prawa, a także niszczeniem infrastruktury oraz w głównej mierze zagrożeniami w postaci utrudnień dla pieszych, ograniczaniem widoczności w obrębie przejść i skrzyżowań. Do najczęstszych wykroczeń zaliczyć możemy nie respektowanie znaków B 36- zakaz zatrzymywania, B1 - zakaz wjazdu, a także parkowanie pojazdów na przejściach dla pieszych, chodnikach nie pozostawiając 1.5 metra przejścia dla pieszych oraz naruszanie zakazu postoju na obszarze zabudowanym pojazdu lub zespołu pojazdów o dmc przekraczającej 16 ton lub o długości przekraczającej 12 m. Ważnym elementem kontroli ruchu drogowego są kontrole miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych oraz prawidłowość oznakowania miejsc wykonywania prac budowlanych w pasach drogowych. Od września 2007 r. do czerwca 2008 r. prowadzona była przez Straż Miejską akcja pod nazwą "Fotoradar". Był to dodatkowy element działań prewencyjnych w zakresie bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Głównym jego celem było ograniczenie prędkości pojazdów poruszających się po terenie naszego miasta, a co za tym idzie zmniejszenie ilości wypadków i kolizji drogowych. Kolejnym działaniem na rzecz poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym w okresie styczeń - czerwiec 2010 r. było użytkowanie system 'Via Secura' - Bezpieczna Droga. System ten został zainstalowany w Rawie Mazowieckiej na skrzyżowaniu ulic Kościuszki -Faworna - Konstytucji 3- go. Istotą systemu 'Via Secura' Bezpieczna Droga było zwiększenie bezpieczeństwa wszystkich użytkowników dróg, a w szczególności pieszych – poprzez ograniczenie nieuprawnionego przejazdu na czerwonym świetle.

W dalszym ciągu istotnym elementem działalności Straży Miejskiej jest stała współpraca z Komendą Powiatową Policji w Rawie Mazowieckiej. W dniu 1 marca 2007 r. Burmistrz Miasta Rawa Mazowiecka podpisał porozumienie z Komendantem Powiatowym Policji w sprawie szczegółowych form i sposobów współpracy Policji ze Strażą Miejską. Współpraca ta polega głównie na następujących działaniach:

- bieżących spotkaniach przedstawicieli obydwu jednostek celem wymiany informacji o zagrożeniach w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego,
- koordynacji działań prewencyjnych,
- telefonicznym informowaniu się przez Dyżurnych KPP i SM o bieżących wydarzeniach mających wpływ na stan bezpieczeństwa i porządku publicznego i w razie potrzeby koordynowali wspólne działania,
- wspólnym podejmowaniu działań o charakterze akcyjnym na rzecz bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz przeciwdziałania przypadkom naruszania prawa, w tym m.in.: bezpiecznej drogi do szkoły,

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

- osadzaniu osób nietrzeźwych w policyjnych pomieszczeniach dla osób zatrzymanych do wytrzeźwienia,
- wspólnym uczestniczeniu w zabezpieczeniu porządku publicznego podczas trwania imprez sportowych, kulturalnych, rozrywkowych, zgromadzeń i uroczystości, w tym imprez masowych,
- wspólnym podejmowaniu skoordynowanych działań w akcjach: „Bezpieczne ferie na terenie powiatu Rawskiego”, „Dzień wagarowicza”, „Zakończenie roku szkolnego” na terenie powiatu, „Wakacje” organizowanych przez KPP w Rawie Mazowieckiej.

Uwzględniając charakter i zakres wykonywanych zadań przez obydwie formacje, współpraca ta przebiega bardzo dobrze i nie napotyka na utrudnienia mogące mieć negatywny wpływ na stan bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie miasta.

Burmistrz Miasta Rawa Mazowiecka, wyznaczył Urząd Miasta w Rawie Mazowieckiej jako zakład pracy dający możliwość odpracowania kary ograniczenia wolności oraz nieściągalnej grzywny poprzez świadczenie pracy społecznie użytecznej. W ten sposób swoją szansę na resocjalizację w drodze ergoterapii otrzymują osoby, których sytuacja materialna uniemożliwia lub w znacznym stopniu ogranicza możliwość uiszczenia grzywny nałożonej w drodze wyroku sądu, a odpracowanie kary uchroni je przed aresztem.

Burmistrz Miasta organizację oraz nadzór i kontrolę nad pracą skazanych powierzył Straży Miejskiej. Osoby z zasądzonymi wyrokami pracowały przy porządkowaniu terenów miejskich i bieżącym utrzymaniu czystości dróg. Skazani biorą udział w pracach porządkowych na terenie miasta oraz w placówkach oświatowych. W ramach tych prac porządkowych na terenie miasta osoby te sprzątały pasy zieleni, place zielone oraz ręcznie odchwaszczali chodniki a w okresie zimowym usuwali przyzmy śniegu przy przejściach dla pieszych.

Tabela 61. Ilość przepracowanych godzin przez osoby skierowanych przez Sąd do świadczenia prac społecznie użytecznych do Urzędu Miasta Rawa Mazowiecka

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ilość przepracowanych godzin	1276	619	978.5	529.5	1056.5	694.5

W ramach współpracy z instytucjami i wydziałami UM funkcjonariusze Straży Miejskiej: doręczają wezwania do stawienia się na MKRPA, pełnią służbę pod telefonem w trakcie kontroli punktów sprzedaży alkoholu przez MKRPA. Straż Miejska w zakresie konwojowania wartości pieniężnych wykonuje konwoje dla potrzeb gminy. Informuje również określone służby o występujących nieprawidłowościach uciążliwych dla mieszkańców naszego miasta, takich jak: dziury w jezdniach i chodnikach, zalegający piach przy krawężnikach, uszkodzone bądź brakujące znaki drogowe, niezabezpieczone studzienki kanalizacyjne i telekomunikacyjne, uszkodzone budki telefoniczne itp.

5. ANALIZA SWOT

Celem analizy SWOT jest wskazanie istotnych słabych i mocnych stron miasta, jakie wynikają z istniejącego stanu jego zagospodarowania i z dotychczas osiągniętego poziomu rozwoju, z cech środowiska przyrodniczego oraz ze struktury społeczno - demograficznej. Słabe strony są cechami niekorzystnymi dla dalszego rozwoju miasta, natomiast mocne strony są czynnikami w różnym stopniu sprzyjającymi rozwojowi.

Wynikiem analizy SWOT jest kwalifikacja znaczenia słabych i mocnych stron Rawy Mazowieckiej, jako zagrożeń i szans na pobudzenie dalszego jego rozwoju i doprowadzenie do uruchomienia samoczynnych mechanizmów rozwojowych, to znaczy mechanizmów pozostających poza aktywnym oddziaływaniem władz samorządowych miasta. Zagrożenia wynikają z wielu słabych stron i z negatywnych uwarunkowań zewnętrznych, często połączonych między sobą. Szanse są oparte na mocnych stronach, ich połączonym działaniu w przyszłości oraz na współdziałaniu z nimi wielu korzystnych uwarunkowań zewnętrznych.

Ocenie miasta w kategoriach słabych i mocnych stron oraz zagrożeń i szans poddano wszystkie dziedziny i kwestie opracowane w diagnozie stanu istniejącego a mające największe znaczenie dla rozwoju Rawy Mazowieckiej. W poniższym zestawieniu umieszczono najważniejsze z nich

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Centralne położenie na tle kraju oraz dobra dostępność komunikacyjna w oparciu o istniejący i planowany układ komunikacyjny (drogi ekspresowe, autostrady). - Dobry stan środowiska naturalnego – czyste rzeki i zalew rekreacyjny. - Rosnący poziom bezpieczeństwa cywilnego w wyniku malejącej przestępczości wśród nieletnich - Korzystna struktura wiekowa ludności – duży odsetek ludności w wieku produkcyjnym. - Istniejąca infrastruktura edukacyjna. - Dodatni przyrost naturalny. - Miasto powiatowe, pełniące ważne funkcje dla swoich mieszkańców i powiatu. - Tradycje związane z sektorem przetwórstwa rolno-spożywczego. - Dobrze przygotowane tereny inwestycyjne – strefy przemysłowe. - Oferta terenów pod rozwój aktywności gospodarczej. - Zabezpieczone podstawowe potrzeby 	<ul style="list-style-type: none"> - Niższy niż w innych gminach miejskich województwa odsetek osób z wyższym wykształceniem. - Starzenie się społeczeństwa (wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym). - Niski poziom zamożności mieszkańców. - Niedostateczna ilość nowych obszarów aktywizacji zawodowej. - Trudne warunki startu dla młodych. - Niekorzystna struktura usług (przewaga usług nierynkowych). - Umiarkowane tempo rozwoju średniej i drobnej przedsiębiorczości. - Niedostatecznie wykorzystane Tereny Ośrodka Sportu i Rekreacji, zwłaszcza w okresie letnim. - Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna. - Niedoinwestowana infrastruktura służby zdrowia. - Degradacja tkanki urbanistycznej centrum miasta.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWY MAZOWIECKA

<p>bieżące oraz rezerwa w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, dostaw gazu oraz energii elektrycznej.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gospodarka komunalna – wszyscy mieszkańcy objęci selektywną zbiórką odpadów. - Posiadanie Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK). - Unikatowa wartość historyczna wybranych obiektów (barokowe kościoły, zamek, park miejski). - Cykliczne imprezy kulturalne odbywające się na terenie miasta. - Unikatowa pod względem historycznym i turystycznym linia kolei wąskotorowej, umożliwiająca rozwój turystyki i utworzenie stałego połączenia kolejowego z innymi ważnymi ośrodkami miejskimi województwa i makroregionu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Słabo rozwinięta infrastruktura dla osób niepełnosprawnych. - Niska aktywność społeczna mieszkańców. - Średni stan techniczny infrastruktury kolei wąskotorowej i brak programu zapewniającego jej utrzymanie.
---	--

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Bliskość Łodzi i Warszawy (rynków zbytu, ośrodków dyfuzji wiedzy i nowych technologii). - Planowana lokalizacja lotniska (transportowego i osobowego) w sąsiedztwie Rawy Mazowieckiej. - Utrzymanie trendu spadku bezrobocia. - Nowe inwestycje (m.in. w strefach przemysłowych). - Podniesienie atrakcyjności turystycznej w oparciu o istniejące walory naturalne (zalew), obiekty zabytkowe i kulturowe. - Dobre warunki rozwoju sportów popularnych i rekreacji dla mieszkańców i turystów. - Zróżnicowanie oferty mieszkaniowej i stopniowa poprawa warunków mieszkaniowych. - Wzmocnienie tendencji do samozatrudnienia w sektorze usług oraz handlu. - Postępowanie procesu decentralizacji państwa (zwiększenie dochodów własnych samorządu miasta). - Dostęp do środków zewnętrznych (fundusze strukturalne, środki budżetu państwa). - Poprawa połączeń z aglomeracją 	<ul style="list-style-type: none"> - Drenaż ludności do większych ośrodków (w tym Warszawy i Łodzi). - Negatywne procesy demograficzne (starzenie się społeczeństwa, malejący przyrost naturalny i rzeczywisty). - Postępujące ubożenie społeczeństwa w wyniku braku wzrostu dochodów i zwiększenie liczby osób zagrożonych patologiami społecznymi. - Niedostosowanie kwalifikacji zawodowych do wymagań rynku pracy. - Brak rozwoju zaplecza usługowego dla sfery gospodarczej. - Pogorszenie stanu bezpieczeństwa cywilnego w wyniku narastania przestępczości. - Brak kapitału hamujący rozwój infrastruktury turystycznej. - Brak działań z zakresu kumulowania kapitału z kilku źródeł (w tym PPP*). - Niska absorpcja funduszy UE. - Narastanie pasywnych i roszczeniowych postaw społecznych. - Brak uwarunkowań prawnych w kwestii

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

<p>warszawską i łódzką w wyniku budowy autostrad i drogi ekspresowej S8.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Przyspieszenie procesu rewitalizacji centrum miasta. - Dalsza rozbudowa infrastruktury technicznej w tym kanalizacyjnej oraz drogowej w celu stworzenia warunków rozwoju przedsiębiorczości. - Rozbudowa bazy noclegowej i podniesienie standardów. - Możliwość wykorzystania obiektów zabytkowych i zalewu dla rozwoju usług. - Rozwój rozrywki i imprez opartych na możliwościach regionu – przyroda, kultura, rzemiosło, folklor, sport, przedstawienia, tańce i śpiew, koncerty, prelekcje. - Możliwość utworzenia ekologicznego połączenia Rawy Mazowieckiej z innymi ważnymi ośrodkami województwa za pośrednictwem kolei wąskotorowej i Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej 	<p>zwiększenia priorytetu dla rozwoju turystycznej gałęzi gospodarki lokalnej w oparciu o miejscowe zasoby.</p>
--	---

* PPP – partnerstwo publiczno-prywatne

6. PROJEKCJA PRZYSZŁOŚCI

6.7. Założenia wejściowe

Na podstawie uwarunkowań zewnętrznych, diagnozy stanu oraz prognoz społeczno-gospodarczych można określić najważniejsze wyzwania poprawiające konkurencyjność Rawy Mazowieckiej do 2020 r. Do głównych wyzwań rozwojowych należą:

1. **Restrukturyzacja technologiczna gospodarki**
  - wykorzystanie potencjału posiadanych zasobów i warunków do rozwoju energetyki niskoemisyjnej.
2. **Kreatywny kapitał ludzki**
  - działania ukierunkowane na zahamowanie i odwrócenie niekorzystnych trendów demograficznych, w tym szczególnie na zahamowanie odpływu młodych ludzi z miasta,
  - zwiększenie wysokiej jakości, kreatywnego kapitału ludzkiego, aktywnego zawodowo we wszystkich kategoriach wiekowych,
  - uruchomienie niewykorzystanych zasobów pracy.
3. **Rozwój miasta jako ośrodka wielofunkcyjnego**
  - lepsze wykorzystanie potencjału rozwojowego do wzrostu zatrudnienia,
  - kształtowanie i poprawa ładu przestrzennego oraz intensyfikacja procesów rewitalizacji.
4. **Sprawne powiązania transportowe**
  - zapewnienie sprawnych powiązań transportowych z głównymi ośrodkami gospodarczymi w województwie, gwarantujących spójność terytorialną.
5. **Dostęp do dobrej jakości usług publicznych**
  - zapewnienie mieszkańcom dostępu do dobrej jakości usług: edukacji, zdrowia, kultury i rekreacji oraz infrastruktury teleinformatycznej i technicznej.
6. **Zmniejszenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego**
  - zmniejszenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego dla pobudzenia rozwoju gospodarczego,
  - działania ukierunkowane na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji.
7. **Ochrona zasobów przyrodniczych**
  - ochrona stanu i poprawa jakości środowiska przyrodniczego oraz racjonalne wykorzystanie jego zasobów jako potencjału rozwojowego dla turystyki.

Przyszłość gospodarcza i społeczna miasta będzie w znacznym stopniu uwarunkowana zasadniczymi czynnikami obiektywnymi, jakie warto uwzględnić w podstawach projekcji przyszłości.

Po pierwsze rozwój aglomeracji warszawskiej i łódzkiej wywoła większe zainteresowanie inwestycyjne ich strefami wpływów na zapleczu, zwłaszcza na terenach wspólnych wpływów. W ich obrębie jest położona Rawa Mazowiecka. Jest to założenie dotyczące spójności gospodarczej miasta z jego zurbanizowanym otoczeniem.

Po drugie lokalna administracja samorządowa w Rawie Mazowieckiej (miejska i powiatowa) będzie aktywnie wykorzystywać pomoc z funduszy strukturalnych

w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego. Miasto i jego najbliższe otoczenie będzie uwzględniane także w przedsięwzięciach objętych sektorowymi programami operacyjnymi.

Po trzecie w skali makroekonomicznej wzrośnie znaczenie turystyki i rekreacji, zarówno w sferze konsumpcji, jak i w sferze dochodów sektora rynkowego, a także w podaży miejsc pracy.

Po czwarte wzrośnie zainteresowanie wykształconej młodzieży, zwłaszcza Warszawy i Łodzi wyborem miejsca zamieszkania we wspólnej strefie wpływów tych miast. Poprawi to ogólny poziom wykształcenia społeczeństwa tej strefy, co może objąć w istotnym stopniu także Rawę Mazowiecką. Coraz lepiej wykształcone społeczeństwo miasta jest warunkiem poprawy spójności społecznej.

Po piąte aktywnymi czynnikami rozwojowymi staną się drogi krajowe i wojewódzkie przebiegające przez Rawę Mazowiecką. Z tymi drogami zostanie powiązany i rozbudowany system dróg lokalnych. Jest to założenie poprawiające spójność przestrzenną miasta.

Negatywny lub pozytywny układ nowych uwarunkowań obiektywnych wobec rozwoju miasta wyznacza dwa zasadnicze scenariusze przyszłego rozwoju. Są to odpowiednio scenariusze zagrożeń i szans. Wszystkie inne światowe i krajowe trendy gospodarcze, instytucjonalne i prawne, polityczne, cywilizacyjne będą oddziaływały na przyszłość miasta poprzez wymienione tu zakładane uwarunkowania. Będzie to miało wpływ głównie na oblicze gospodarcze, społeczne i przestrzenne Rawy Mazowieckiej. Zespolone oddziaływanie wymienionych uwarunkowań może mieć różną siłę i skuteczność. Stąd też dla przyszłości miasta można przewidzieć dwa skrajnie odmienne (brzegowe) scenariusze przyszłości to znaczy, scenariusz zagrożeń i szans. W ich obrębie wydzielono trzy zasadnicze fazy dotyczące kolejno:

- przygotowania warunków rozwoju,
- skutecznego wspomaganie rozwoju bazy ekonomicznej i podstawowych standardów infrastrukturalnych,
- osiągnięcia wyższych standardów dobrobytu w mieście.

Obydwa scenariusze tworzą podstawy konstruowania wizji przyszłości miasta.

6.8. Scenariusz zagrożeń

Faza I. Niska skuteczność działań w polityce wspomaganie rozwoju

Tempo wzrostu ekonomicznego i szerzej, rozwoju gospodarczego w skali kraju nie będzie na tyle wysokie, aby tworzyć dogodne warunki pomnażania kapitału w mieście. Ciągłe zmiany w prawodawstwie nie poprawią klimatu przedsiębiorczości. Sektorowe programy operacyjne nie będą realizowane na tyle rozległe, aby mogły dać odczuwalne rezultaty bezpośrednio i pozytywne oddziaływania pośrednie dla rozwoju miasta Rawa Mazowiecka. Działania wspomagające rozwój obszarów metropolitalnych będą koncentrowały się w istotnej mierze na rozwoju Warszawy i Łodzi, a nie na chaotycznie zurbanizowanym ich zapleczu. Pomoc strukturalna Unii Europejskiej, realizowana poprzez regionalny program operacyjny, będzie jedynie

hamowała pogarszanie się sytuacji ekonomicznej i społecznej miasta. Nie będzie więc widocznej poprawy sytuacji na lokalnym rynku inwestycyjnym, zarówno w sektorze prywatnym, jak i publicznym.

Zmiany demograficzne będą coraz bardziej niekorzystne, co może być spowodowane przewagą emigracji nad imigracją i przewagą zgonów nad urodzeniami. W strukturze wieku mieszkańców Rawy Mazowieckiej wzrośnie udział wieku poprodukcyjnego „kosztem wieku przedprodukcyjnego i produkcyjnego”. Wzrosną więc zobowiązania socjalne i zubożeje struktura popytu na rynku lokalnym. Warunki przedsiębiorczości obsługującej ten rynek pogorszą się.

Faza II. Brak istotnego postępu w rozwoju bazy ekonomicznej i rynku pracy.

Niski popyt na lokalnym rynku konsumpcyjnym wywołany niekorzystnymi zmianami demograficznymi nie będzie tworzył korzystnego klimatu inwestycyjnego w mieście w całej sferze przedsiębiorczości. Nie będzie więc wiary w sens rozwoju lokalnej inkubacji przedsiębiorczości. Wpływy do budżetu lokalnego z tzw. źródeł własnych nie będą istotnie powiększane. W konsekwencji przedsięwzięcia inwestycyjne w sferze komunalnej nie będą na tyle duże, aby zauważalnie dla mieszkańców miasta poprawiać standardy infrastruktury komunalnej, w tym technicznej i społecznej. Stagnacja w gospodarce komunalnej będzie kolejnym hamulcem ruchu inwestycyjnego w sferze przedsiębiorczości i w budownictwie mieszkaniowym. Dekoniunktura lokalna w budownictwie umocni kryzys w usługach budowlanych. Społeczność lokalna nie będzie istotnie poprawiała swoich warunków ekonomicznych. Brak rozwoju przedsiębiorczości będzie ściśle związany ze stagnacją, a nawet recesją na lokalnym rynku pracy. W konsekwencji mogą być kontynuowane niekorzystne zmiany demograficzne w mieście. Mogą także narastać zjawiska patologiczne, zwłaszcza wśród sfrustrowanej warunkami życia młodzieży. Ciężar działań samorządowych i inicjatywy lokalne przesuną się więc na sferę działań socjalnych, zapobiegających narastającym zagrożeniom w tej sferze.

Faza III. Brak istotnej poprawy wizerunku miasta

Stagnacja w sferze rynkowej i niekorzystne zmiany demograficzne wpłyną nie tylko na hamowanie rozwoju, lecz również na brak postępu w sferze sprawnego funkcjonowania miasta, głównie w standardach infrastrukturalnych. Ta okoliczność wywołuje zwykle chaos w zagospodarowaniu przestrzennym, powodowany głównie przez drobnych prywatnych inwestorów. Wizerunek miasta pod względem funkcjonalnym może pogarszać się. Wszystkie dotychczas opisane w tym scenariuszu sekwencje zdarzeń mogą tworzyć niekorzystny klimat dla rozwoju funkcji wyższego rzędu (ponadlokalnych), głównie dla obsługi ruchu turystycznego i rozwoju infrastruktury w tej dziedzinie. Zabraknie elementów prestiżu przyciągających inwestorów. Klimat wybierania Rawy Mazowieckiej jako miejsca zamieszkania, pracy i przyszłej kariery dla młodzieży może być także niekorzystny. W konsekwencji pasma niekorzystnych zdarzeń i procesów społeczno-ekonomicznych Rawa Mazowiecka może stać się miejscem trudnej do zlikwidowania depresji gospodarczej i marginalizacji społecznej.

6.9. Scenariusz szans

Podstawą tego scenariusza jest założenie maksymalnie pozytywnego przebiegu zdarzeń, w tym w pięciu najważniejszych grupach uwarunkowań rozwoju miasta. Polityka rozwoju obszarów metropolitalnych będzie prowadziła do zauważalnej poprawy ładu przestrzennego obejmującego również Rawę Mazowiecką. Będzie poprawiała wizerunek miasta. Czynniki zewnętrzne tej poprawy będą, między innymi:

- skuteczność wykorzystywania pomocy finansowej Unii Europejskiej,
- rozwój turystyki i rekreacji w Rawie Mazowieckiej w oparciu o zbiornik wodny „Tatar”, wyróżniającą spośród innych regionów zabytkową linię kolei wąskotorowej oraz inne istniejące dobra kultury materialnej i walory przyrodniczo-krajobrazowe,
- wzrost zainteresowania wyborem Rawy Mazowieckiej, jako miejsca pracy i zamieszkania,
- dostęp do szlaków komunikacyjnych, łączących miasto z resztą kraju.

Wymienione uwarunkowania mogą tworzyć mechanizm wzrostu skuteczności inicjatyw samorządu miejskiego, miejscowych przedsiębiorców i mieszkańców miasta. W korzystnym klimacie społecznym każda inicjatywa rozwojowa będzie zauważalna.

Faza I. Przygotowanie organizacyjne i planistyczne wspomaganie rozwoju lokalnego

Punkt wyjścia do skutecznego wspomaganie rozwoju miasta jest dogodny. Samorząd tworzy swoją długofalową politykę wspomaganie rozwoju (strategia). Przygotowuje lokalne programy i projekty, w tym program rozwoju lokalnego. Porządkuje ład przestrzenny poprzez zaktualizowane studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący cały obszar miasta. Korzystne byłyby lokalne inicjatywy samoorganizacji przedsiębiorców, zwłaszcza wspomagające zakładanie nowych firm i instruujące o możliwościach korzystania z funduszy unijnych.

Kolejnym elementem natury organizacyjnej jest celowość budowania lokalnego systemu marketingu miasta. Marketing-mix powinien objąć następujące elementy:

- wizję korzyści dla wszelkich inwestorów niezależnych od samorządu miejskiego, w tym prywatnych (firmy, gospodarstwa domowe) i publicznych (instytucje i organizacje pozarządowe);
- system informacji o finansowych warunkach inwestowania i funkcjonowania w mieście (ceny, taryfy opłat i podatków lokalnych, koszty siły roboczej, inne);

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

- długofalowa strategia promocji miasta, wykorzystująca m.in. aktualne dokumenty planowania przestrzennego i programowania rozwoju, poprzez;
  - stworzenie systemu identyfikacji w oparciu o posiadane zasoby turystyczne, historyczne i kulturowo-przyrodnicze,
  - stworzenie marki miasta,
  - stworzenie długofalowego programu promocji wewnątrz i na zewnątrz (mieszkańcy miasta, powiatu, województwa, kraju) pozytywnych zmian w mieście (np. rewitalizacja i przywrócenie do użytkowania kolejnych obiektów, tworzenia nowych obiektów),
  - stworzenie charakterystycznych pamiątek związanych z Rawą Mazowiecką, które będą „reklamowały” miasto na zewnątrz i budziły pozytywne wspomnienia/emocje z odwiedzin miasta,
  - stworzenie kalendarza kilku dużych imprez cyklicznych odbywających się każdego roku i ukierunkowanych na turystów z zewnątrz,
- organizację sprawnej obsługi inwestorów, zachęcającą do inwestowania w mieście i skracającą cykle inwestycyjne.

Rozwój lokalnego systemu marketingowego jest jednym z najważniejszych przedsięwzięć tej fazy rozwoju miasta.

Faza II. Rozwój bazy ekonomicznej i poprawa lokalnych standardów infrastrukturalnych.

W tej fazie można przewidywać, że:

- Będzie rozwijała się drobna i średnia przedsiębiorczość w różnych działach, gałęziach i branżach aktywizując lokalny rynek pracy i poprawiając zamożność mieszkańców. Powstająca przedsiębiorczość będzie wspomagana różnymi funkcjami inkubacyjnymi, w tym prowadzeniem początkujących przedsiębiorców przez pierwsze lata działalności;
- W konsekwencji będzie wzrastał popyt na budownictwo mieszkaniowe a więc i ożywienie sektora usług budowlanych, jak też sektora rynkowych usług lokalnych;
- Trzeba będzie stopniowo dostosowywać miasto do współczesnych standardów europejskich pod względem wspomagania rozwoju gospodarki rynkowej. Ze względu na niewielką odległość Rawy Mazowieckiej od dwóch dużych (Warszawa i Łódź) oraz trzech średnich miast (Skierniewice, Tomaszów Mazowiecki, Piotrków Trybunalski) możliwe będzie tworzenie wspólnego zaplecza organizacyjno – instytucjonalnego infrastruktury ekonomicznej. Przedsiębiorcy rozwijający działalność gospodarczą na terenie gminy będą w większości korzystali z instytucji wspomagających i obsługujących firmy. Niektóre urzędy, na przykład inkubacja przedsiębiorczości będzie mogła tworzyć swoje miejscowe zaplecze w Rawie Mazowieckiej;
- Budżet miasta powiększy dochody własne, głównie z sektora przedsiębiorczości i rozwijającego się indywidualnego budownictwa

mieszkańcowego. Ogólnie budżet miejski będzie wzrastał do tego stopnia, aby można korzystać w większym stopniu z pomocy unijnej na rozbudowę infrastruktury technicznej i społecznej;

- Będzie możliwe budowanie brakujących w standardach miasta urządzeń infrastruktury technicznej, głównie brakujących odcinków dróg lokalnych, rozwoju sieci kanalizacyjnej, usprawnienia gospodarki odpadami, budowy urządzeń sportowych oraz dalszej modernizacji oczyszczalni ścieków i innych elementów brakującej infrastruktury;
- Będzie możliwe kompleksowe zarządzanie terenów przeznaczonych dla budownictwa mieszkaniowego, turystyki, biznesu.

W fazie II można spodziewać się trzech zasadniczych osiągnięć w mieście, w tym:

- Umocnienia bazy ekonomicznej i poprawy budżetu samorządowego,
- Sytuacji na lokalnym rynku pracy doprowadzającej stopę bezrobocia do poziomu 5 – 7% (poziom tzw. bezrobocia higienicznego),
- Przygotowania infrastrukturalnego terenu miasta do rozwoju przedsiębiorczości, budownictwa mieszkaniowego i funkcji ponad-lokalnych.

Faza III. Budowanie korzystnego wizerunku miasta

O korzystnym wizerunku miasta będzie stanowił jego wygląd (ład estetyczny), struktura funkcji (w tym znaczenie funkcji wyższego rzędu), relacje przestrzenne tych funkcji (ład funkcjonalny), efektywność przedsięwzięć gospodarczych w sferze rynkowej i publicznej (ład ekonomiczny), standardy określające poziom życia (ład społeczny) i jakość środowiska przyrodniczego (ład ekologiczny).

W szczególności w tej fazie rozwoju należy oczekiwać, że:

- Stopniowo może być aktywizowany ruch turystyczno-rekreacyjny, początkowo mający wymiar lokalny i subregionalny, oparty na wypoczynku codziennym i weekendowym, głównie mieszkańców Rawy Mazowieckiej i powiatu, a następnie przyjezdnych z dużych i średnich miast (np. z wymienionych wcześniej sąsiednich ośrodków);
- Stopniowo może rozwijać się baza dóbr turystycznych i obsługi turystów.
- Stopniowo mogą też powstawać nowe formy atrakcyjności turystycznej, nawiązujące w oparciu o potencjał do istniejącego zbiornika wodnego i kolei wąskotorowej. Rawa Mazowiecka będzie mogła stopniowo zyskiwać renomę regionalnego centrum ruchu turystycznego;
- Standardy ochrony środowiska mogą być wydatnie podniesione poprzez wdrażanie proekologicznego postępu technicznego w urządzeniach komunalnych infrastruktury technicznej w urządzeniach zabezpieczających źródła emisji zanieczyszczeń, w skutecznej poprawie gospodarki odpadami komunalnymi i przemysłowymi;

- Powierzchnia terenów użytkowanych rolniczo prawdopodobnie spadnie. Jednakże może być potrzebne powiększenie i atrakcyjne urządzenie zielonych terenów otwartych, poprawiających mikroklimat;
- Większego znaczenia nabierze ochrona dóbr dziedzictwa kulturowego. Nie tylko ochrona istniejących obiektów zabytkowych lecz również nawiązanie do tradycji w architekturze budowanych obiektów w przyszłości umocni tożsamość kulturową miasta.

Połączenie miasta z dwiema drogami krajowymi, w tym S8 z Warszawy do Katowic i z drogą nr 72 do Łodzi pozwoli tym bardziej na dostrzeganie wszelkiego produktu miejskiego, składającego się na ogólny wizerunek Rawy Mazowieckiej.

6.10. Zarys wizji przyszłości

Przeciwdziałanie zagrożeniom i aktywizowanie szans w działaniach strategicznych powinno prowadzić do:

- 1) rozbudowy i modernizacji systemu komunikacji lokalnej i tworzenia warunków dostępności do dróg zewnętrznych miasta;
- 2) wyprzedzającego osiągnięcia wysokich standardów jakości środowiska przyrodniczego poprzez racjonalną i nowoczesną gospodarkę odpadami komunalnymi i przemysłowymi, pełne wyposażenie w kanalizację sanitarną i deszczową obszaru miasta, a także ochronę Rawki przed inwazją budownictwa, oraz wdrożenie programu porządkowania już powstałych ingerencji i zabudowań, zwłaszcza w dolinie tej rzeki;
- 3) tworzenia kompleksowych systemów rozwoju przedsiębiorczości w mieście w ścisłej współpracy z samorządem województwa łódzkiego, jak też z instytucjami infrastruktury ekonomicznej, takimi jak: agencje i fundacje, izby gospodarcze, banki i fundusze oraz z innymi powstającymi instytucjami i organizacjami;
- 4) zmniejszania się liczby bezrobotnych zarejestrowanych na terenie miasta do poziomu maksimum 5-7%;
- 5) wzrostu zamożności społeczności lokalnej, tworzącej większy niż obecnie popyt na rynku lokalnym na dobra i usługi komercyjne;
- 6) wzrostu dochodów budżetu miasta ze źródeł własnych, pozwalającego na finansowanie niezbędnych przedsięwzięć inwestycyjnych;
- 7) kompleksowego przygotowania terenów do rozwoju budownictwa mieszkaniowego o wysokich standardach, głównie dla indywidualnych inwestorów;
- 8) przygotowania infrastrukturalnego Rawy Mazowieckiej do rozwoju turystyki i sportu;
- 9) utworzenia i sukcesywnego doskonalenia systemu marketingu turystycznego dla turystów i dla inwestorów w tej sferze.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Wymienione efekty mogą tworzyć wiele innych efektów, w tym zwłaszcza w sferze społeczno-demograficznej. Rawa Mazowiecka może przyciągać wykształconą młodzież i koncentrować inicjatywy na rzecz społeczeństwa obywatelskiego w nikłym stopniu obciążonego socjalnie i opartego na wiedzy oraz znaczących dla miasta inicjatywach gospodarczych.

7. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

7.1 Misja strategii - cele nadrzędne

Misja strategii jest odpowiedzią na pytanie o zasadniczym znaczeniu, po co jest opracowana i wdrażana strategia wspomagająca rozwój miasta. Misja wyraża główny motyw działań na rzecz rozwoju, określonych w strategii. Wszystkie inne cele są podporządkowane misji. Stąd też nazywa się je celami strategicznymi. Uwzględniając motywy mieszkańców, uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne a także specyfikę naszych czasów - przynależność Polski do Unii Europejskiej a zatem możliwość korzystania z funduszy strukturalnych tej organizacji, cel nadrzędny wyraża się następującym hasłem:

Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez prowadzenie polityki zrównoważonego rozwoju cywilizacyjnego miasta, budowanie więzi społecznych oraz wzrost znaczenia Rawy Mazowieckiej na arenie regionalnej i krajowej.

Misja została oparta na zasadniczej wartości, jaką jest dobrobyt mieszkańców w sferze życia materialnego i duchowego. Stąd też w misji zaznaczony jest rozwój cywilizacyjny implikujący między innymi, umacnianie wartości kulturowych, rozwijający społeczeństwo informacyjne, bezpieczeństwo i inne wartości ludzkie. Misja akcentuje także wielostronnie zrównoważony rozwój, a głównie ekologicznie. Bezpieczeństwo ekologiczne jest warunkiem sprawności i bezpieczeństwa w sferach społecznej i gospodarczej.

Misja wywołuje układ jej podporządkowanych celów strategicznych, w tym cel generalny, priorytetowe kierunki działań i podporządkowane im cele szczegółowe.

7.2 Cel generalny

Generalny cel strategiczny wytycza główny kierunek wyboru drogi wspomagania rozwoju miasta. Ma bezpośrednio lub pośrednio wywoływać rozwój wszystkich oczekiwanych w mieście funkcji zewnętrznych i lokalnych. Jako generalny cel strategiczny wskazuje się:

Rawa Mazowiecka miastem atrakcyjnym do inwestowania i przyjaznym dla jego mieszkańców.

Jest to cel oparty na motywach marketingu miejskiego prowadzącego do wzrostu atrakcyjności życia i inwestowania w mieście. Wybrane priorytety i cele operacyjne mają być czynnikami atrakcyjności dla wszelkich użytkowników miasta, w tym dla inwestorów, mieszkańców i przyjezdnych. Wspomaganie rozwoju ma tworzyć realnie korzystną wizję dla inwestorów prywatnych i publicznych,

funkcjonujących w mieście i zewnętrznych. Atrakcyjność miasta ma być oparta na dwu głównych czynnikach, to znaczy na funkcjach zewnętrznych (znaczących na zewnątrz) i na standardach życia w mieście, w tym na standardach technicznych (infrastruktura techniczna), ekonomicznych (przedsiębiorczość i infrastruktura ekonomiczna), społecznych (infrastruktura społeczna, ład przestrzenny, bezpieczeństwo). Obydwie składowe powinny mieć swoje odzwierciedlenie w doborze priorytetowych dziedzin działań strategicznych i operacyjnych.

Warunkiem wzrostu rangi miasta jest jego położenie między dwiema największymi aglomeracjami miejskimi: warszawską i łódzką, oraz otwarcie komunikacyjne, rozwój bazy ekonomicznej i funkcji wyższego rzędu. Jest nim także poprawa standardów funkcjonowania miasta i jego wizerunku jako atrakcyjnego ośrodka zamieszkania i inwestowania. Z tych oczekiwań wprost wynikają priorytety rozwojowe. Jedną z funkcji strategii jest doprowadzenie miasta do daleko idącej samoczynności rozwojowej, polegającej na zmniejszaniu potrzeb działań interwencyjnych głównie na rzecz sprawnej gospodarki rynkowej.

7.3 Priorytety rozwojowe

Priorytety rozwojowe są wypadkową uwarunkowań wewnętrznych rozwoju, wskazanych w analizie SWOT i uwarunkowań zewnętrznych określonych w celach strategicznych dokumentów wyższego rzędu, w tym: Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2010 - 2020 i w koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Uwzględniono także priorytety w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju: Polska 2030 – trzecia fala nowoczesności opracowanej przez Ministerstwo Gospodarki. Są to następujące priorytety rozwoju miasta:

1. *Rozwój bazy ekonomicznej miasta;*
2. *Rozwój kapitału ludzkiego i aktywizacja rynku pracy;*
3. *Poprawa standardów infrastrukturalnych;*
4. *Rozwój funkcji wyższego rzędu;*
5. *Stać poprawa struktury funkcjonalno-przestrzennej (ładu przestrzennego).*

Priorytety zostały wybrane zgodnie z zasadą selektywności, obowiązującą w planowaniu strategicznym i operacyjnym. Wybrano je jako dziedziny:

- 1) *problemowe: rynek pracy, struktura funkcjonalno-przestrzenna;*
- 2) *strategiczne: standardy infrastrukturalne, otoczenie biznesu oraz wizerunek miasta;*
- 3) *wysokiej szansy: przedsiębiorczość, rozwój kapitału ludzkiego i funkcje wyższego rzędu.*

W dziedzinach problemowych działania mają zmniejszać ładunek ograniczeń i barier przeszkadzających sprawnemu funkcjonowaniu i rozwojowi „organizmu miejskiego”. W dziedzinach strategicznych działania mają stworzyć warunki sprawnego funkcjonowania i rozwoju miasta. Natomiast rozwój dziedzin wysokiej szansy powinien uruchomić mechanizmy samo-pomnażające rozwój miasta, głównie

w sferze ekonomicznej a w konsekwencji w sferach: funkcjonalnej i przestrzennej. Wszystkie priorytety mają w tej strategii równorzędne znaczenie.

Baza ekonomiczna miasta stanowi konieczny warunek jego egzystencji. Jest głównym źródłem pomnażania kapitału na rzecz wszystkich sfer życia. Jej trzonem jest przedsiębiorczość pomnażająca kapitał poprzez zysk (korzyści wewnętrzne) firm. Tworząc korzyści wewnętrzne podmioty gospodarcze tworzą jednocześnie różnorodne korzyści zewnętrzne, w tym lokalne na rzecz miasta. Są to miejsca pracy i dochody ludności, podatki i opłaty lokalne, koniunktura dla przedsiębiorstw komunalnych, kooperacja lokalna i wiele innych. Tworzą wreszcie wiedzę praktyczną i doświadczenie zatrudnionych kadr. Tworzą też zaopatrzenie rynku lokalnego w dobra konsumpcyjne i gospodarcze.

Baza ekonomiczna jest dziedziną nie podlegającą bezpośrednio planowaniu strategicznemu i operacyjnemu. Poprzez strategię można tworzyć warunki rozwoju owego trzonu bazy ekonomicznej, którym jest przedsiębiorczość. Większość tych warunków skupia się w urzędzeniu w mieście kompleksowego systemu infrastruktury technicznej i ekonomicznej.

Drugim priorytetem jest rozwój kapitału ludzkiego i aktywizacja rynku pracy, który w przeważającej mierze zależy od rozwoju przedsiębiorczości. Polityka rozwoju kapitału ludzkiego opiera się na wielostronnych działaniach oświatowych, szkoleniowych i działaniach praktycznych kadr, oraz działaczy społecznych we wszystkich dziedzinach życia w mieście. Obecnie wszelkiego rodzaju nabywanie wiedzy i wymiana informacji kształtuje „społeczeństwo informacyjne”, co będzie miastu pomagało osiągać coraz wyższą konkurencyjność.

Warunkiem konkurencyjności są wysokie standardy techniczne miasta, uzależnione od kompleksowego jego wyposażenia w urządzenia wodociągowo-kanalizacyjne, zaopatrzenie energetyczne, wyposażenie w drogi, parkingi i inną infrastrukturę komunikacyjną, w tym infrastrukturę wymiany informacji. Stąd też, trzecim priorytetem jest rozwój infrastruktury technicznej, zaliczanej do dziedzin strategicznych. Jak to już wcześniej zaznaczono, jest to dziedzina warunkująca sprawność funkcjonowania i rozwoju miasta. Nie ogranicza się tylko do tzw. obsługi technicznej. Obejmuje również urządzenia materialne usług świadczonych publicznie, zwłaszcza w dziedzinach: oświaty, ochrony zdrowia i pomocy społecznej, kultury, sportu i częściowo rekreacji. Są to w zasadzie urządzenia obsługi lokalnej.

Wszelka infrastruktura funkcjonalnie wykraczająca poza miasto jest traktowana jako funkcje wyższego rzędu. Dziedziny, do których należy stanowią w mieście funkcje jego specjalizacji. Tworzą zewnętrzne zainteresowanie miastem poprzez specjalny tzw. produkt miejski. W przypadku Rawy Mazowieckiej może to być produkt turystyczny, produkt usług administracyjnych, urzędzeń i usług sportu, specjalistycznej służby zdrowia, infrastruktury komunikacyjnej i innych. Im więcej usług miasto zdoła rozwinąć tym bardziej wzrośnie zainteresowanie miastem. Tym większy będzie popyt na lokalne usługi komercyjne. Stąd też działalność promocyjna a szerzej, marketingowa będzie zorientowana, między innymi na rozwój tych funkcji. O wizerunku miasta nie przesądzą funkcje wyższego rzędu ani też poziom rozwoju bazy

ekonomicznej, czy infrastruktury. W mieście musi być jeszcze zauważany ład przestrzenny w wielu jego aspektach. Po pierwsze warunkiem sprawnego funkcjonowania organizmu miejskiego jest jego bezpieczeństwo ekologiczne a ponadto atrakcyjność środowiska przyrodniczego dla mieszkańców, w tym zasoby wody, mikroklimat, przewietrzanie i inne. Po drugie miasto powinno mieć warunki przestrzenne rozwoju bazy ekonomicznej i efektywnie rozmieszczoną zabudowę z punktu widzenia kosztów infrastruktury technicznej. Po trzecie powinno mieć zapewnioną dostępność do poszczególnych funkcji, głównie do usług. Przeszkodą są wszelkie konflikty sąsiedztwa między różnymi funkcjami. Wreszcie estetyka krajobrazu miejskiego jest ważnym elementem zarówno dla mieszkańców, jak i dla przyjezdnych.

7.4 Cele operacyjne w dziedzinach działań wspierających rozwój miasta

Grupa celów operacyjnych jest kolejną konkretyzacją celów strategicznych wyższego rzędu, w tym celu generalnego i priorytetów rozwojowych. Stanowi podstawę programowania operacyjnego na szczeblu administracji lokalnej. Praktycznie wszystkie zadania wyznaczane w obecnym programie rozwoju lokalnego Rawy Mazowieckiej i w przyszłych jego wersjach powinny mieścić się w treści wyznaczonych w strategii celów operacyjnych. W miarę potrzeb ich zestaw powinien być cyklicznie aktualizowany w ramach wybranych pięciu priorytetów.

7.4.1 W dziedzinie rozwoju bazy ekonomicznej

Rynkowa działalność gospodarcza opierająca się na wszelkiego rodzaju przedsiębiorstwach prywatnych nie podlega bezpośredniemu planowaniu strategicznemu, co już wcześniej zostało zaznaczone. Ten sektor kształtują obiektywne prawa rynku oraz zasobność kapitałowa faktycznych i potencjalnych inwestorów prywatnych. Rolą strategii wspomagania rozwoju Rawy Mazowieckiej jest tworzenie wielostronnie korzystnych warunków lokalnych rozwoju przedsiębiorczości jako trzonu bazy ekonomicznej. Rozwój przedsiębiorczości w najwyższym stopniu warunkuje rozwój miejsc pracy, dochody ludności i wpływy do budżetu lokalnego, a także do budżetu państwa. Warunkuje także aktywność na lokalnym rynku kooperacyjnym i inwestycyjnym. W sferze wspomagania rozwoju gospodarczego określone są następujące cele operacyjne:

- 1.1. Urządzanie i promocja stref biznesu.
- 1.2. Rozwój infrastruktury lokalnego handlu.
- 1.3. Tworzenie organizacji i zaplecza inkubacji przedsiębiorczości.
- 1.4. Wspieranie rozwoju nowych technologii.
- 1.5. Tworzenie zintegrowanego systemu promocji miasta w dziedzinie turystyki, rekreacji i przedsiębiorczości.
- 1.6. Wspieranie rozwoju turystyki poprzez wykorzystanie zabytków, wydarzenia kulturalne, oraz walory naturalne.
- 1.7. Tworzenie instrumentów wsparcia finansowego dla przedsiębiorców.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

- 1.8. Organizacja sprawnej, systemowej obsługi inwestorów (w tym m.in. informacja finansowa, prawna z wykorzystaniem ICT 5 - Information and communication technologies).
- 1.9. Wspieranie działalności instytucji około-biznesowych.
- 1.10. Opracowanie i promocja produktów i atrakcji turystycznych.

Od poziomu rozwoju bazy ekonomicznej miasta będzie w przyszłości zależało generowanie aktywności gospodarczej w całym powiecie rawskim. Będzie zależała także zdolność samorządu lokalnego do przekształcania struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta.

Na poziomie lokalnym, instytucją działającą na rzecz wspomaganie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw są głównie inkubatory przedsiębiorczości jako jedna z form aktywizacji lokalnej gospodarki rynkowej, w tym jako bazy ekonomicznej miasta. Inkubator poprzez dostarczanie odpowiedniej powierzchni na działalność gospodarczą, obsługę biurową i inne usługi wspierające biznes, tworzy nowe miejsca pracy, zagospodarowuje zbędne i niewykorzystane obiekty przemysłowe, wspiera rozwój sektora prywatnego oraz transfer i komercjalizację nowych technik i technologii. Głównym celem tworzenia inkubatora przedsiębiorczości jest zatem:

- wszechstronna pomoc przedsiębiorstwom w promocji, marketingu i zarządzaniu finansami w początkowym okresie działalności i osiągnięciu stabilizacji;
- profesjonalne zaistnienie na rynku poprzez osiągnięcie zdolności nie tylko do przetrwania, ale także samodzielnego odniesienia sukcesu na rynku;
- tworzenie nowych przedsiębiorstw;
- walki z bezrobociem;
- zagospodarowanie wolnych terenów i obiektów;
- tworzenie lokalnych centrów innowacyjności i transfer technologii.

Wzorem niektórych, istniejących już inkubatorów w Polsce w ramach tej jednostki organizacyjnej mogą być uruchamiane inne (poza typowymi funkcjami inkubacji początkujących firm i nowych przedsięwzięć w biznesie) formy pomocy przedsiębiorczości, na przykład *fundusz rozwoju przedsiębiorczości (FRP)*. Jego cele to:

- pobudzanie aktywności społeczności lokalnej na polu działalności gospodarczej;
- kreowanie świadomości roli przedsiębiorczości własnej w rozwoju społeczności lokalnej;
- promowanie przedsiębiorczości wśród bezrobotnych;
- tworzenie warunków i możliwości realizacji lokalnych przedsięwzięć gospodarczych;
- gromadzenie i pozyskiwanie lokalnych funduszy z przeznaczeniem ich na zwiększanie środków FRP;
- wspieranie i uzupełnianie działań administracji rządowej i samorządowej w programie aktywnej walki z bezrobociem.

W szczególności FRP realizuje takie zadania jak:

- 1) udzielanie pożyczek i wsparcia kapitałowego, bądź finansowego w formie innej niż pożyczki osobom bezrobotnym i innym podmiotom spełniającym warunki określone przez Regulamin FRP;
- 2) udzielanie wszechstronnej pomocy w przygotowaniu wniosków pożyczkowych wszystkim zainteresowanym.

Trzecim wreszcie ogniwem przy inkubatorze przedsiębiorczości może być *ośrodek wspierania przedsiębiorczości*. Jego funkcje skupiają się na działalności oświatowej i popularyzatorskiej. Jest to swoista szkołka przedsiębiorczości, zorganizowana w podobny sposób jak działają popularne tego typu organizacje we Francji. Do zadań Ośrodka należy:

- przygotowywanie i uaktywnianie osób bezrobotnych do rozpoczęcia własnej działalności;
- stała współpraca z dyrekcjami szkół średnich w celu wprowadzenia do programów edukacyjnych elementów myślenia przedsiębiorczego i pomaganie w kreowaniu wizerunku przedsiębiorcy;
- zachęcanie i uczenie samodzielności absolwentów szkół średnich do tworzenia przez nich stanowisk pracy, w zależności od posiadanych kwalifikacji i umiejętności;
- regularna współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w celu dostosowania programów edukacyjnych ośrodka do potrzeb i intencji bezrobotnych;
- organizowanie i prowadzenie szkoleń o tematyce dostosowanej do poziomu i potrzeb przyszłych i obecnych zarządzających firmami;
- doradztwo ekspertów w dziedzinach niezbędnych do samodzielnego prowadzenia działalności gospodarczej;
- prowadzenie i uaktywnianie banku danych o działających przedsiębiorstwach w celu ułatwiania kontaktów i zachęcania do wymiany doświadczeń między firmami;
- tworzenie bazy materiałów szkoleniowych z fachową literaturą;
- prowadzenie szkoleń i seminariów dostosowanych do specyfiki potrzeb rynku.

Jednostka organizacyjna inkubatora może podejmować również inne inicjatywy na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, takie jak aktywność ekonomiczna bezrobotnych i przygotowywanie do zawodu młodzieży szkolnej.

Można powołać *Forum Zatrudnienia*, tworzące sieć przepływu informacji o rynku pracy i o organizowanych szkoleniach, przygotowujących do zawodu jak też do przekwalifikowania zawodowego bezrobotnych. Forum zatrudnienia może pełnić rolę generatora przepływu informacji o popycie i podaży miejsc pracy, oraz może współpracować z instytucjami obsługującymi bezrobocie i rynek pracy.

Inną jeszcze inicjatywą inkubatora może też być program aktywizacji młodzieży w formie *młodzieżowych mini-przedsiębiorstw*. Celem takiego programu mogłoby być praktyczne zapoznanie młodzieży z działaniem przedsiębiorstwa,

pobudzanie jej do twórczych inicjatyw w zakresie gospodarki rynkowej, oraz wdrażanie poczucia odpowiedzialności za podejmowane decyzje.

7.4.2. W dziedzinie aktywizacji rynku pracy i rozwoju kapitału ludzkiego

Aktywizacja rynku pracy i rozwój kapitału ludzkiego jest obecnie sferą najbardziej problemową, zwłaszcza rynek pracy. W Rawie Mazowieckiej potrzebny jest więc dalszy rozwój przedsiębiorczości tworzący nowe miejsca pracy. Stąd też potrzebny jest rozwój marketingu miejskiego, zorientowanego na inwestorów lokalnych i zewnętrznych. Potrzebne jest również krzewienie kultury gospodarczej, zwłaszcza podwyższającej skłonność mieszkańców miasta do podejmowania przedsięwzięć gospodarczych, umacniających żywotność firm istniejących i sprzyjającej zakładaniu nowych. W tym zakresie potrzebny jest na terenie miasta dobry klimat i samoorganizacja przedsiębiorców. Potrzebna jest wielostronna pomoc dorosłej i wykształconej młodzieży w zakresie inkubacji przedsiębiorczości.

Działania na rzecz poprawy sytuacji na rynku pracy ujęte są w poniższych dziewięciu celach:

- 2.1. Budowanie społeczeństwa informacyjnego (wyrównywania dysproporcji w zakresie dostępu i wykorzystania technik społeczeństwa informacyjnego);
- 2.2. Aktywizacja zawodowa absolwentów oraz osób pozostających bez pracy;
- 2.3. Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży (realizacja programów stypendialnych);
- 2.4. Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy (w tym m.in. samo-zatrudnienie, organizowanie robót publicznych);
- 2.5. Rozwój placówek szkolenia zawodowego i zmian kwalifikacji;
- 2.6. Umacnianie placówek szkolnictwa średniego;
- 2.7. Tworzenie warunków imigracji absolwentów szkół wyższych do miasta;
- 2.8. Budowanie społeczeństwa obywatelskiego (wzmacnianie więzi lokalnych i budowanie tożsamości, wspieranie integracji społecznej, podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców);
- 2.9. Podejmowanie i rozwijanie współpracy z partnerami krajowymi i zagranicznymi (umowy partnerskie z miastami bliźniaczymi, wymiana doświadczeń).

Wymienione cele operacyjne uwzględniają działania stanowiące zarówno stronę popytową na pracę, jak też poprawę jakości oferowanej pracy.

Szczególną rolę będzie odgrywało złożone, wieloaspektowe i długofalowo wdrażane działanie na rzecz tworzenia społeczeństwa informacyjnego. Warunkiem wstępnym tego działania jest rozwój pełnej infrastruktury informacyjnej w mieście. Drugim jeszcze ważniejszym warunkiem jest tworzenie wieloaspektowego popytu na informację i dostęp do informacji, co nie jest już zasadniczą funkcją samorządu. Szeroko rozumiany rynek informacji w Rawie Mazowieckiej będzie mógł rozwijać się samoczynnie, jeżeli tylko miasto będzie „przyciągało” ludzi wykształconych i tworzyło warunki aktywności gospodarczej oraz społecznej.

W ramach zwiększenia dostępności do technik informacyjnych istnieje potrzeba wdrożenia systemu edukacyjno – informatycznego w placówkach oświaty i kultury. W skład systemu informatycznego będą wchodziły następujące elementy: portal edukacyjny z zasobami, e-dziennik, e-biblioteka, e-nabór do przedszkoli, e-plan lekcji oraz inne systemy wspomagające prace organu prowadzącego i organizację placówek.

Portal będący źródłem informacji o stanie edukacji w Gminie będzie dostępny dla pracowników samorządu, podległych jednostek, uczniów oraz ich rodziców. Wyposażony w zasoby multimedialne powinien być wirtualnym środowiskiem kształcenia i pracy, dzięki któremu szkoła będzie mogła efektywnie wspierać naukę i nauczanie. Umieszczone na platformie edukacyjnej narzędzia powinny wspomagać szkoły m.in.: przy organizacji, administrowaniu i pracy pedagogicznej. Narzędzia te powinny być też pomocne zarówno podczas prowadzenia samej lekcji, jak i przy jej przygotowywaniu i późniejszej analizie, a także do dokumentowania wyników uczniów, jak i do komunikowania się z innymi nauczycielami, uczniami i rodzicami. Platforma powinna zapewniać użytkownikowi każdej szkoły zarówno nauczycielowi, jak i uczniowi dostęp w dowolnym miejscu i czasie do rozbudowanej bazy multimedialnych zasobów edukacyjnych do nauki przedmiotów matematyczno – przyrodniczych tj. matematyki, przyrody, biologii, chemii, fizyki oraz przedsiębiorczości. Zasoby powinny być pogrupowane w odpowiednie kategorie ułatwiające ich lokalizację, a dostęp do nich możliwy przez zaawansowane narzędzia wyszukiwania.

1. **System planowania i analiz budżetowych** (w tym arkusze organizacyjne szkół oraz moduł planowania lekcji dla szkół) - system ten stanowić będzie elektroniczne narzędzie pozwalające na zarządzanie edukacją w Gminie poprzez planowanie organizacyjne i finansowe. Jednocześnie stanowić będzie nowoczesne narzędzie do gromadzenia i analizowania danych organizacyjnych, kadrowych i finansowych, stanowiących podstawę do przygotowania organizacji placówek oświatowych. Dane dotyczące organizacji oświaty będą gromadzone poprzez wczytywanie do centralnej bazy danych zatwierdzonych wcześniej elektronicznych arkuszy organizacyjnych każdej placówki oświatowej. Dostęp do bazy danych powinien być możliwy przy użyciu przeglądarki internetowej. Dla zapewnienia bezpieczeństwa danych, użytkownicy będą otrzymywać tzw. pełne uprawnienia lub uprawnienia do wykonywania wybranych operacji z wykorzystaniem danych odnoszących się do wszystkich lub wybranych jednostek sprawozdawczych.
2. **Aplikacje finansowo księgowo** - przy ich pomocy zostanie usprawniony proces prowadzenia rachunkowości i sprawozdawczości budżetowej. W jego ramach zostanie zapewniona obsługa rozrachunków, gospodarki pieniężnej, gospodarki składnikami majątkowymi, gospodarki magazynowej, prowadzenie rejestru umów, sprzedaży, zakupów i rejestru VAT oraz fakturowanie. Jednocześnie aplikacje będą zgodne z powszechnie przyjętymi zasadami prowadzenia

rachunkowości oraz z obowiązującymi przepisami prawa powszechnego, dotyczącymi procedury planowania, sprawozdawczości i zasad prowadzenia rachunkowości budżetowej oraz zasad prowadzenia rozliczeń publiczno-prawnych.

3. **Aplikacje do obsługi kadr i płac** - aplikacje powalą prowadzić spójną politykę personalno-płacową. Za jego pomocą będzie można gromadzić wszelkie dane dotyczące historii zatrudnienia pracowników, dzięki czemu będzie możliwa kontrola poprawności zbieranej dokumentacji oraz automatyczne tworzenie wymaganych raportów i sprawozdań – centralny rejestr danych o wszystkich zatrudnionych w placówkach oświatowych. Dodatkowo zgromadzone dane będzie można analizować w zakresie zatrudnienia pracowników pedagogicznych, administracji i obsługi oraz osób, z którymi zawarto umowy cywilnoprawne.
4. **System zarządzania informacją o uczniu** (moduł umożliwiający kontrolę spełniania obowiązku nauki, sekretariat, elektroniczny dziennik,) - oprogramowanie powinno pozwolić organowi prowadzącemu w pełni kontrolować spełnianie obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, przez co zostanie zwiększona skuteczność egzekwowania tych obowiązków od osób, które są do tego prawem zobowiązane, czyli rodziców dzieci i młodzieży uchylającej się od uczęszczania do szkoły. Natomiast szkołom powinno ułatwić prowadzenie ksiąg uczniów.
5. **Nabór do przedszkoli** - oprogramowanie powinno pomóc w usprawnieniu procesu naboru do przedszkoli poprzez eliminację zjawiska blokowania miejsc. Dodatkowo powinno wspierać proces gromadzenia informacji o ofercie edukacyjnej przedszkoli i warunkach rekrutacji.
6. **Internetowy Serwis Prawa Oświatowego** - serwis powinien zawierać m.in. ujednolicone teksty aktów prawnych publikowanych w Dziennikach Ustaw i Monitorach Polskich, a także obowiązujące akty prawne (w tym zarządzenia, decyzje i okólniki) publikowane w Dzienniku Urzędowym Ministra Edukacji Narodowej, Dzienniku Urzędowym Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Dzienniku Urzędowym Ministra Sprawiedliwości, Dzienniku Urzędowym Ministra Finansów – w zakresie oświaty. Ma dawać możliwość analizy nie tylko bieżącego brzmienia dokumentów, ale również odnosić się do stanu prawnego obowiązującego wcześniej oraz opublikowanego, a jeszcze nie obowiązującego - funkcjonalność ta powinna być wywoływana w sposób bardzo prosty i czytelny dla każdego.
7. **System e-informacji kulturalnej** – ma na celu polepszenie dostępności do oferowanych usług kulturalnych.

7.4.3. W dziedzinie poprawy standardów infrastrukturalnych

Infrastruktura techniczna

Jest to dziedzina określająca techniczne warunki funkcjonowania i rozwoju Rawy Mazowieckiej, w tym funkcji produkcyjnych i usługowych, obsługi ludności, a także zasobów mieszkaniowych. W ogólnej ocenie standardy obsługi technicznej miasta są w zasadzie zaspokojone. Jednakże we wszystkich działach wymagane są pewne uzupełnienia sieci lub modernizacja urządzeń. Dotyczy to sieci kanalizacyjnej i oczyszczania miasta, zaopatrzenia energetycznego, a także gospodarki odpadami.

Potrzeby dalszego rozwoju określają następujące cele operacyjne:

- 3.1. Uzupełnianie sieci i modernizacja układu komunikacyjnego wraz z infrastrukturą towarzyszącą (w tym: parkingi, chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie, urządzenia bezpieczeństwa ruchu);
- 3.2. Rozwój infrastruktury i podnoszenie standardów sieci wodno - kanalizacyjnych;
- 3.3. Usprawnianie systemu energetycznego (gaz, en. cieplna, elektroenergetyka);
- 3.4. Usprawnienie systemu gospodarki odpadami (w tym m.in. rozbudowa Zakładu Gospodarowania Odpadami „Aquarium” w Pukininie).

Największe problemy koncentrują się w dziedzinie komunikacji, a także w zakresie gospodarki odpadami stałymi (niepełna segregacja odpadów i niewystarczające zabezpieczenie składowiska odpadów komunalnych).

Infrastruktura społeczna

Infrastruktura społeczna w mieście określa warunki życia i funkcjonowania mieszkańców miasta. Warunkuje zaspokajanie ich podstawowych potrzeb w zakresie powszechnej edukacji, ochrony zdrowia, opieki i pomocy społecznej, życia kulturalnego, utożsamiania się z miejscem zamieszkania, życia towarzyskiego a szerzej, społecznego oraz codziennej rekreacji poza własnym mieszkaniem. Szczególne miejsce w infrastrukturze społecznej zajmuje poprawa poziomu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, warunkujących rozwój życia rodzinnego.

- 3.5. Modernizacja zasobów mieszkaniowych i przygotowywanie terenów dla budownictwa;
- 3.6. Modernizacja istniejącej bazy oraz uzupełnianie wyposażenia technicznego miejscowych placówek służby zdrowia, oświaty, kultury i sportu;
- 3.7. Stała poprawa funkcjonowania systemu pomocy społecznej (w tym dla osób niepełnosprawnych) i przeciwdziałanie marginalizacji mieszkańców miasta;
- 3.8. Przywracanie osobom niepełnosprawnym warunków (instytucjonalnych i materialnych) do sprawnego funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym;
- 3.9. Stała poprawa lokalnego systemu bezpieczeństwa cywilnego, sanitarnego i ekologicznego.

Realizacja wyznaczonych celów operacyjnych determinować będzie jakość i standard życia obecnych i potencjalnych mieszkańców Rawy Mazowieckiej i powiatu rawskiego.

7.4.4. W dziedzinie funkcji wyższego rzędu

Funkcją wyższego rzędu w mieście jest działalność społeczna i gospodarcza, wywołująca potrzebę przyjazdu korzystających spoza miasta do miejsca świadczenia usługi. Im rozleglejszy jest obszar zainteresowania określonym rodzajem usług istniejących w mieście, tym wyższa jest ich ranga. Ogół funkcji wyższego rzędu w mieście stanowi o jego randze. Stanowi o niej nie tylko zasięg znaczenia poszczególnych usług, lecz również ich urozmaicenie. W celach operacyjnych przewiduje się rozwój następujących funkcji wyższego rzędu:

- 4.1. Rozwój infrastruktury handlowo-wystawienniczej;
- 4.2. Rozwój dóbr i produktów turystycznych;
- 4.3. Rozwój specjalistycznych usług medycznych (poprawa jakości i dostępności do systemu ratownictwa medycznego, poprawa jakości leczenia specjalistycznego zarówno stacjonarnego jak i ambulatoryjnego);
- 4.4. Zmniejszenie luki cywilizacyjnej poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury;
- 4.5. Rozwój bazy sportowej i rekreacji;
- 4.6. Podejmowanie inicjatyw kulturalnych;
- 4.7. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków.

Problematyka dziedzictwa kulturowego naszego regionu jest szczególnie ważnym obszarem zainteresowania i aktywności władz miasta Rawa Mazowiecka. Sojusznikami realizacji tych zadań są placówki oświatowe, instytucje kultury, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia. Pełnią one rolę ośrodków kształtowania lokalnego patriotyzmu przez popularyzację kulturowych i historycznych wartości występujących w naszej „małej ojczyźnie”. Poznawanie wiedzy o najbliższym regionie, rozwijanie zainteresowań kulturowych poprzez ukazywanie piękna historii i najważniejszych zabytków naszego regionu i jego związków z kulturą narodową, tworzenie więzi ze środowiskiem lokalnym i regionalnym poprzez dostrzeganie wartości rodzinnych związanych z kulturowymi aspektami społeczności, rozbudzanie ciekawości w przybliżaniu tradycji i obrzędów ludowych, zachowanych w swoim regionie (tradycje, obrzędy i zwyczaje dawniej i dziś), ugruntowanie i pielęgnowanie poczucia tożsamości narodowej przez rozwój tożsamości regionalnej to rola nauczycieli i pracowników instytucji kultury. Posiadają oni nie tylko kwalifikacje zawodowe i przedmiotowe, lecz ponadto reprezentują postawę obywatelską i poczucie patriotycznego obowiązku. W celu wzmocnienia podejmowanych działań w tym zakresie, przez miejską bibliotekę należy przeprowadzić niezbędne prace remontowo-budowlane mające podnieść standard infrastruktury i wyposażyć w sprzęt

komputerowy, rozwijając system e-informacji kulturalnej i jednocześnie polepszając dostępność do oferowanych usług.

Nie jest to jednak zamknięta lista dziedzin, w których mogą pojawić się możliwości i oferty rozwojowe funkcji znaczących w skali ponad-lokalnej. Każda propozycja inwestycyjna w tej grupie dziedzin będzie uwzględniana, jeżeli tylko suma spodziewanych korzyści społeczno-ekonomicznych będzie równoważyła lub przewyższała ponoszone koszty.

Funkcje wyższego rzędu są najważniejszym czynnikiem (oprócz estetyki zabudowy i zagospodarowania przestrzennego) kształtującym wizerunek miasta.

7.4.5. W dziedzinie poprawy struktury funkcjonalno-przestrzennej

Cele w tej dziedzinie wynikają z powinności poprawy ładu przestrzennego w mieście i w powiązaniach miasta z otoczeniem. Wynikają także z potrzeby udostępnienia terenów przygotowanych dla rozwoju ważniejszych funkcji, w tym funkcji wyższego rzędu, turystyczno-rekreacyjnych, terenów zieleni, przedsiębiorczości, mieszkaniowo – usługowych i komunikacyjnych. W szczególności przyszły rozwój struktury funkcjonalno-przestrzennej Rawy Mazowieckiej określają następujące cele:

- 5.1. Rewitalizacja zaniedbanych fragmentów przestrzeni publicznych w mieście (w tym podniesienie rangi funkcji śródmiejskiej) oraz zespołów mieszkaniowych;
- 5.2. Rozwój i kształtowanie zróżnicowanych form środowiska mieszkaniowego;
- 5.3. Kształtowanie i urządzenie terenów usługowych;
- 5.4. Kształtowanie i urządzenie terenów produkcyjno-składowych;
- 5.5. Kształtowanie terenów zieleni i rekreacji.
- 5.6. Rozwój społeczeństwa informacyjnego poprzez realizację e-usług publicznych.

Cele 5.1-5.5 wynikają z ustaleń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Rawy Mazowieckiej, którego rolą jest definiowanie i poprawa lokalnego ładu przestrzennego w wielu jego aspektach, w tym zwłaszcza w aspekcie ekologicznym, społecznym, ekonomicznym, funkcjonalnym i estetycznym.

Ostatecznie nie tylko zamożność miasta, mająca wyraz w poziomie rozwoju bazy ekonomicznej, nie tylko funkcje wyższego rzędu, lecz również ład przestrzenny i estetyka będzie w przyszłości miała wpływ na ogólny wizerunek i poziom atrakcyjności Rawy Mazowieckiej.

Podniesienie konkurencyjności i atrakcyjności miasta Rawa Mazowiecka zapewni także wdrożenie Systemu Informacji Przestrzennej Miasta Rawa Mazowiecka, która wynika z realizacji powyższego celu 5.6. System ten zawierał będzie internetową platformę mapową umożliwiającą prezentację i wyszukiwanie różnorodnych informacji generowanych w oparciu między innymi o następujący zestaw danych: granice działek geodezyjnych wraz z numerami, granice budynków

wraz z dodatkowymi informacjami ich dotyczącymi, przeznaczenie terenów w ramach obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, granice obszarów ochronnych, tereny inwestycyjne wraz z materiałami multimedialnymi, bazę przedsiębiorstw działających na terenie miasta wraz z materiałami multimedialnymi, nazwy ulic oraz punkty adresowe. SIP zostanie uruchomiony w mieście Rawa Mazowiecka, jednakże korzystanie z niego będzie możliwe za pośrednictwem sieci Internet w dowolnym miejscu na świecie.

7.5. Wybrane zadania oparte na celach strategicznych

Zadania są przedmiotem etapowych programów lokalnych realizujących w poszczególnych fazach cele strategiczne i operacyjne. Jednakże samo uruchamianie wdrożeń strategii może być poparte przykładowymi zadaniami.

Dzielią się one na dwie zasadnicze grupy. Pierwszą stanowią zadania zawarte w owych programach lokalnych Rawy Mazowieckiej. Drugą grupę stanowią zadania będące wyrazem inicjatywnej funkcji samorządu lokalnego. Będą one inicjowane przez samorząd a realizowane przez inwestorów niezależnych. Mogą dotyczyć turystyki, innych dziedzin przedsiębiorczości i funkcji wyższego rzędu w tym kultury, oświaty, sportu i innych dziedzin.

Obecnie opracowane programy lokalne to:

- Wieloletni Plan Inwestycyjny na lata 2008 – 2014
- Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem miasta
- Miejski program rozwoju sportu dzieci i młodzieży
- Program rewitalizacji obszarów miejskich miasta Rawa Mazowiecka,
- Program ochrony środowiska dla miasta Rawa Mazowiecka na lata 2010-2013 z perspektywą na lata 2014-2017,
- Miejski program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- Miejski program ochrony zdrowia na lata 2011-2015,
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Rawa Mazowiecka na lata 2012-2032,
- Program wspierania rodziny dla miasta Rawa Mazowiecka na lata 2013-2015,
- Program osłony miasta Rawa Mazowiecka w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży na lata 2014-2020,
- Strategia promocji miasta Rawa Mazowiecka,
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych miasta Rawa Mazowiecka na lata 2011-2016,
- Program kanalizacji deszczowej dla miasta Rawa Mazowiecka,
- Program kanalizacji sanitarnej dla miasta Rawa Mazowiecka,
- Program zaopatrzenia w wodę miasta Rawa Mazowiecka.

W najbliższej przyszłości programy te będą wymagały dostosowania do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

W programach tych począwszy od 2014 zostały uwzględnione następujące zadania:

- rozbudowa składowiska odpadów i budowa zakładu odzysku surowców wtórnych w Pukininie – etap II;
- rozbudowa i modernizacja systemu zaopatrzenia miasta Rawa Mazowiecka w wodę pitną;
- modernizacja oczyszczalni ścieków dla miasta Rawa Mazowiecka,
- modernizacja i dalsza rozbudowa systemu odprowadzania ścieków komunalnych na terenie miasta Rawa Mazowiecka;
- budowa nawierzchni drogowej wraz z kanalizacją deszczową w osiedlach Tatar i Skierniewicka, Browarna w Rawie Mazowieckiej;
- wymiana oświetlenia sodowego na ledowe;
- budowa ścieżki rowerowej na odcinku od osiedla Zamkowa Wola do tamy na zalewie;
- rozbudowa budynku Urzędu Miasta w Rawie Mazowieckiej;
- modernizacja Szkoły Podstawowej nr 2 (szatnie oraz łazienki);
- przebudowa skrzyżowania ulicy Jerozolimskiej i Mszczonowskiej z ul. Białą wraz z budową chodników w ulicy Mszczonowskiej;
- rozbudowa o salę gimnastyczną i remont budynku Przedszkola nr 1 w Rawie Mazowieckiej;
- przebudowa budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rawie Mazowieckiej;
- remont elewacji zewnętrznej wraz z orynowaniem budynku Muzeum Ziemi Rawskiej;
- wymiana gontu na dachu krużganków baszty Zamku Książąt Mazowieckich;
- budowa Centrum Wspierania Rozwoju Dziecka, Pomocy Osobom Starszym I Niepełnosprawnym w Rawie Mazowieckiej (w skład, którego wchodzi: - żłobek z przychodnią specjalistyczną, - warsztaty terapii zajęciowej oraz świetlica środowiskowa);
- wdrożenie systemu edukacyjno – informatycznego w placówkach oświatowych
- opracowanie dokumentacji rozpoczynającej proces rewitalizacji określonych fragmentów miasta Rawa Mazowiecka, w skład wchodzi:
  1. poprawa ładu przestrzennego w przestrzeni publicznej Rawy Mazowieckiej – Plac Piłsudskiego, Plac Wolności i ulice przyległe,
  2. budowa wielofunkcyjnego budynku przeznaczonego na funkcje społeczne,
  3. rewitalizacja zespołu kościelnego parafii Rzymsko-Katolickiej pw. Niepokalanego Poczęcia NMP,
  4. rewaloryzacja zabytkowego parku miejskiego w stylu angielskim,
  5. rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkolnej na terenie miasta,
  6. budowa budynku warsztatów terapii zajęciowej i świetlicy

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

- środowiskowej,
7. renowacja zabytkowej wieży strażackiej,
  8. rewitalizacja (termomodernizacja) budynku mieszkalnego wielorodzinnego przy ul. Mickiewicza 1.

Powyższe zadania mieszczą się całkowicie w priorytetach strategicznych. Wypełniają cele komunalne skupiające się zwłaszcza w priorytecie trzecim obejmującym infrastrukturę techniczną i społeczną. W znacznym stopniu przyczyniają się także do realizacji celów operacyjnych priorytetu piątego, obejmującego poprawę ładu przestrzennego we wszystkich jego aspektach. Zadania te pośrednio wspomagają priorytet pierwszy – rozwój bazy ekonomicznej miasta.

W przyszłości zadania Samorządu Miasta Rawa Mazowiecka będą obejmowały także działania inicjatywne oparte na lokalnym systemie marketingowym a będące przedsięwzięciami inwestorów zewnętrznych (niezależnych od władz samorządowych). Inicjatywy powinny dotyczyć wielopodmiotowych działań partnerskich na terenie Rawy Mazowieckiej na rzecz:

- Tworzenia lokalnego systemu marketingu miejskiego;
- Tworzenia inkubatora przedsiębiorczości;
- Budowy centrum targowo-wystawienniczego oraz centrum kongresowego dla różnych jego użytkowników;
- Budowy systemu rekreacji w oparciu o istniejący zalew i krytą pływalnię;
- Odbudowy Zamku Książąt Mazowieckich z uwzględnieniem programu funkcji kulturalnych i rozrywkowych;
- Urządzania otwartych terenów zielonych;
- Rozbudowy sieci szkolnictwa zawodowego.
- Rewitalizacja terenów zabytkowej kolei wąskotorowej, w tym w szczególności obszaru stacji Rawa Mazowiecka (dworzec kolejowy) i przystanku Zamkowa Wola (oś. Zamkowa Wola), oraz integracja tych terenów z pozostałą infrastrukturą komunikacyjną i turystyczną miasta.

Proponowane przedsięwzięcia powinny umocnić przede wszystkim gamę funkcji wyższego rzędu a także stworzyć lepsze warunki rozwoju przedsiębiorczości z uwzględnieniem sektora rynku turystycznego. W ten sposób korzystne ekonomicznie i atrakcyjne marketingowo urozmaicenie strukturalne funkcji miejskich będzie znacznie wzbogacone.

8. SYSTEM MONITOROWANIA

8.1. Istota i funkcje monitoringu

Monitoring to proces systematycznego zbierania danych (wartości wskaźników), na podstawie których dokonuje się okresowej oceny danego dokumentu. Analizy dokonuje się poprzez porównanie wskaźników bazowych (określonych na początku fazy wdrożeniowej Strategii) z wartościami uzyskanymi w danym momencie czasu. Pozwala to na stwierdzenie, w jakim stopniu cele Strategii są realizowane (postęp w osiąganiu celów), jaka jest efektywność wydatkowanych na realizację Strategii środków, a także czy cele zostały dobrane właściwie. Taka analiza potwierdza słuszność wybranych celów, natomiast w przypadku negatywnych wyników (np. w przypadku stwierdzenia, że któryś z celów Strategii nie jest realizowany) pozwala na zastanowienie się nad przyczynami takiego stanu rzeczy i podjęciu środków zaradczych.

Należy zauważyć, iż strategia – nawet uchwalona – jest dokumentem dynamicznym. W przypadku stwierdzenia, iż któryś z celów został źle określony, lub w sytuacji znaczącej zmiany uwarunkowań zewnętrznych bądź wewnętrznych konieczna może się stać aktualizacja założeń dokumentu.

8.2. Instytucje odpowiedzialne za proces monitorowania, źródła danych, raportowanie

Za proces monitorowania Strategii odpowiedzialny jest Urząd Miasta Rawa Mazowiecka. Rozważa się zamiar skorzystania ze środków przeznaczonych na cele monitorowania w ramach PO Pomoc Techniczna. Ze względu na fakt, iż strategia obejmuje swym zakresem również dziedziny niebędące w kompetencjach gminy w proces monitorowania powinny włączyć się możliwie wszystkie podmioty działające na terenie miasta. W szczególności dotyczy to jednostek publicznych (administracja, organizacje pozarządowe, itp.), które mając na uwadze zasadę partnerstwa powinny udzielać Urzędowi Miasta informacji na temat działań, które mają wpływ na realizację zapisów strategii.

Wśród źródeł danych do monitoringu wymienić można:

- informacje uzyskiwane od jednostek publicznych działających na terenie miasta,
- informacje ze źródeł administracyjnych (np. rejestr przedsiębiorstw, dane dotyczące stanu dróg),
- ogólnodostępne dane statystyczne opracowywane przez GUS oraz US w Łodzi.

Dane wskaźnikowe będą zbierane co roku, natomiast wyniki analiz wskaźników będą raz na dwa lata przedstawiane w formie raportu monitoringowego

Radzie Miasta oraz prezentowane podczas spotkań z partnerami społeczno-gospodarczymi.

8.3. Proponowane wskaźniki

Wskaźniki przekrojowe (ogólne)

- liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie miasta na 1000 mieszkańców, (w tym w dziedzinie turystyki i rekreacji),
- liczba turystów,
- liczba nowoutworzonych miejsc pracy,
- realny dochód rozporządzalny na mieszkańca,
- procent wydatków miasta przeznaczanych na inwestycje,

w dziedzinie bazy ekonomicznej

- przeciętna wielkość firmy (ze względu na zatrudnienie, ze względu na uzyskiwane obroty),
- różnorodność usług (procentowy udział poszczególnych dziedzin PKD, w tym w dziedzinie turystyki i rekreacji),
- struktura zatrudnienia (rolnictwo, przemysł, budownictwo, usługi rynkowe, usługi nierynkowe),
- liczba firm działających w inkubatorze,
- powierzchnia urządzonych stref biznesu,
- liczba projektów promujących miasto,
- liczba działających instytucji około-biznesowych,

w dziedzinie rynku pracy, rozwoju kapitału ludzkiego

- wskaźnik zatrudnienia,
- stopa bezrobocia (w tym bezrobocie długoterminowe),
- procent bezrobotnych objętych aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu,
- liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców,
- struktura wiekowa ludności (wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny),
- saldo migracji,
- liczba udzielonych stypendiów,
- liczba osób korzystających z placówek szkolenia zawodowego, ustawicznego i zmian kwalifikacji,
- poziom wykształcenia mieszkańców (udział % w podziale na wyższe, średnie, podstawowe),
- liczba umów partnerskich z miastami (w tym z zagranicy),
- liczba inicjatyw obywatelskich,
- liczba organizacji pozarządowych,
- odsetek gospodarstw domowych i firm z dostępem do Internetu,

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

w dziedzinie infrastruktury

- jakość wód powierzchniowych,
- stan nawierzchni dróg,
- bezpieczeństwo drogowe (liczba wypadków i kolizji na terenie miasta),
- procent gospodarstw korzystających z:
  - sieci wodnej,
  - sieci kanalizacyjnej,
  - sieci gazowej,
  - zbiorowego zaopatrzenia w energię ciepłą
- odpady poddane utylizacji (w tym poddane recyclingowi),
- powierzchnia zmodernizowanych budynków infrastruktury społecznej,
- liczba odnowionych budynków mieszkalnych,
- nakłady inwestycyjne na bazę edukacyjną,
- liczba stwierdzonych przestępstw na 1 tys. Mieszkańców,
- powierzchnia wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów sportowych i rekreacyjnych,
- liczba osób korzystających z bazy sportowej i rekreacyjnej,
- liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych,

w dziedzinie funkcji wyższego rzędu

- powierzchnia obiektów wielkiego handlu,
- powierzchnia nowych lub zmodernizowanych obiektów kultury,
- placówki opieki zdrowotnej posiadające zewnętrzne certyfikaty jakości,
- nakłady na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego na 1 mieszkańca,

w dziedzinie ładu funkcjonalno-przestrzennego

- obszar poddany rewitalizacji,
- powierzchnia terenów usługowych,
- powierzchnia terenów produkcyjno-składowych,
- liczba firm i organizacji mających swoją siedzibę w śródmieściu,
- powierzchnia terenów zieleni i rekreacji.

9. WNIOSKI DOTYCZĄCE WDRAŻANIA STRATEGII

Aktualność i przydatność dokumentu strategii rozwoju miasta będzie malała w czasie, zwłaszcza jeśli nie będzie poddawana aktualizacji. Powodem zmian w dokumencie będą obiektywne zmiany uwarunkowań lokalnych a zwłaszcza zewnętrznych. Będzie zmieniała się rzeczywistość społeczna i gospodarcza. Będą następowały różnorodne zmiany w polityce regionalnej Polski i Unii Europejskiej. Zmiany w uwarunkowaniach wymuszają więc aktualizację diagnozy opisującej uwarunkowania obiektywne i instytucjonalne a także kolejne elementy tego dokumentu. Proces utrzymania strategii w ciągłej aktualności będzie wymagał zachowania pewnych reguł (zasad), które można ująć następująco:

- Zasada spójności wewnętrznej i zewnętrznej dokumentu strategii z innymi dokumentami o podobnym charakterze. Spójność wewnętrzna oznacza zgodność ustaleń strategicznych i operacyjnych (celów) z treścią misji oraz z wynikami diagnozy. Zasada ta oznacza, że dokument jest wewnętrznie niesprzeczny. Spójność zewnętrzna odnosi się głównie do układu celów. Oznacza zgodność strategii z celami innych dokumentów danej jednostki (miasta Rawa Mazowiecka) a przede wszystkim z dokumentami wyższego rzędu, np. ze strategią woj. Łódzkiego i jej programem operacyjnym oraz z dokumentami szczebla centralnego, dotyczącymi polityki regionalnej (np. z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020) i przestrzennej (np. z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030);
- Zasada implikacji, tzn. wynikania następnych etapów planowania strategicznego z poprzednich. Ta zasada warunkuje logikę i zasadność ustaleń strategicznych, np. celów na podstawie diagnozy, analizy SWOT i wizji przyszłości. Z kolei z celów wynikają zadania i inne elementy operacyjne;
- Zasada selektywności oznaczająca wybór dziedzin jako przedmiotu oceny stanu istniejącego a także wybór dziedzin planowania strategicznego. Praca nad strategią i opracowany ostatecznie jej dokument powinien być przejrzysty i efektywny. W istocie, funkcją strategii i innych planów sfery publicznej jest wspomaganie rozwoju regionalnego i lokalnego. Stąd też selektywnie trzeba wybrać najistotniejsze dziedziny wspomaganie, czyli tzw. osie rozwojowe. Są to zwykle dziedziny o wysokim ładunku problemów (problemowe), dziedziny warunkujące rozwój a nie mające jeszcze kompletnego, standardowego wyposażenia, np. technicznego (dziedziny strategiczne), oraz dziedziny tzw. wysokiej szansy czyli te, które mogą pomnażać lub bezpośrednio przyczynić się do pomnażania kapitału. Podobnie selektywnie są wybierane dziedziny do diagnozowania sytuacji danego terenu i opracowania analizy SWOT;
- Zasada ciągłości planowania w czasie, co dotyczy zwłaszcza zmiennych elementów strategii (programów operacyjnych i zadań). Powodzenie we wdrażaniu strategii zależy m.in. od zmienności uwarunkowań zewnętrznych, głównie w sferze polityki gospodarczej Polski i Unii Europejskiej. Pokonywanie

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

tej trudności jest możliwe poprzez aktualizację dokumentu w odpowiednich jego elementach adekwatnie do wskazanych zmian;

- Zasada elastyczności, co sugeruje zachowanie wymaganej ogólności zapisu celów, tak aby można w ich treść wpisywać nowe zadania. Częściowe zabezpieczenie strategii przed jej dezaktualizacją jest możliwe także poprzez elastyczne zapisy ustaleń, w tym głównie celów, oraz wieloszczeblową hierarchizację celów. W celach wyższych szczebli powinna być uwzględniona możliwość umieszczania celów i zadań o charakterze operacyjnym. Powinna też być zagwarantowana możliwość wymiany pewnych elementów na inne, bez narażania całego dokumentu na sprzeczności wewnętrzne;
- Zasadę zachowania sekwencyjności zdarzeń i procesów lub przedsięwzięć rozwojowych. Jest to jedna z najważniejszych zasad strategicznych określająca efektywność całego systemu działań a także efektywność całej strategii. Ta zasada zwraca uwagę na tzw. spodziewane efekty oddziaływania poszczególnych przedsięwzięć lub faz rozwojowych z uwzględnieniem ich znaczenia dla następnych działań;
- Zasada monitorowania, w tym systematycznej obserwacji, analizy i interwencji. Jest to warunek doskonalenia strategii w procesie planowania ciągłego. Proces obserwacji i interwencji można podzielić na dwie zasadnicze ścieżki, w tym ścieżkę monitorowania rzeczywistych zmian (szersze pole obserwacji) i węższe, skupiające się na wdrażaniu strategii;
- Zasada parametryzacji elementów operacyjnych strategii, co oznacza rozbudowę systemów wskaźnikowych (indykatorynych) w odniesieniu do wkładu, produktu, rezultatu i oddziaływania realizowanych zadań. Ta zasada wynika z łatwiejszej analizy zmian w gospodarce i procesu wdrażania poprzez analizy oparte na informacjach statystycznych a nie tylko poprzez werbalne oceny ogólne;
- Zasada uspołecznienia procesu budowania i wdrażania strategii. Zasada ta wynika zarówno z reguły społeczeństwa demokratycznego, jak też informacyjnej funkcji wszelkiego planowania. W procesie uspołecznienia zainteresowane dokumentem grupy społeczne wyrażają swoje preferencje wobec władz samorządowych, uczą się myślenia strategicznego o sobie i miejscu swojej tożsamości. Wreszcie, czują się współgospodarzami wszelkich działań wspomagających rozwój.

Wykorzystanie tych zasad będzie oznaczało zachowanie dokumentu strategii w aktualności w ciągu całego horyzontu czasowego.

PRZEWODNICZĄCA
RADY MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Grażyna Dębska

Spis tabel

Tabela 1. Kluczowe wskaźniki monitorowania strategii	12
Tabela 2. Ludność wg faktycznego miejsca zamieszkania ogółem (na 31.XII)	23
Tabela 3. Struktura ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania wg płci.....	24
Tabela 4. Liczba mieszkańców wg poziomu wykształcenia w 2011 roku	25
Tabela 5. Ruch naturalny według płci.....	26
Tabela 6. Ludność – podstawowe wskaźniki.....	27
Tabela 7. Migracje na pobyt stały według typu i kierunku	27
Tabela 8. Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym według płci w Rawie Mazowieckiej	29
Tabela 9. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem	30
Tabela 10. Wskaźnik obciążenia demograficznego	30
Tabela 11. Poziom bezrobocia według kryterium płci.....	34
Tabela 12. Liczba osób bezrobotnych w Powiecie w latach 2010 – 2013, według kryterium wykształcenia i płci.....	36
Tabela 13. Zarejestrowani bezrobotni z terenu miasta Rawa Mazowiecka według wykształcenia (2010 – 2013)	37
Tabela 14. Stopa bezrobocia (%)	37
Tabela 15. Struktura bezrobotnych według wieku i płci	38
Tabela 16. Podmioty gospodarcze według grup branżowych w latach 2009-2011...	41
Tabela 17. Podmioty gospodarcze według grup branżowych w latach 2012-2013...	41
Tabela 18. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD	43
Tabela 19. Liczba osób zatrudnionych w latach 2008-2012	47
Tabela 20. Dochody budżetu miasta i gmin województwa łódzkiego w latach 2009-2012 [tys. zł]	49
Tabela 21. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego [tys. zł]	49
Tabela 22. Dochody budżetu miasta [tys. zł]	50
Tabela 23. Wydatki budżetu miasta [tys. zł].....	51
Tabela 24. Infrastruktura dostępna na terenach przemysłowych.....	53
Tabela 25. Długość ulic miasta Rawa Mazowiecka	56
Tabela 26. Liczba dostawców ścieków podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej	59
Tabela 27. Parametry sieci wodociągowej w Rawie Mazowieckiej	61
Tabela 28. Parametry sieci kanalizacyjnej w Rawie Mazowieckiej	61
Tabela 29. Parametry oczyszczalni ścieków wg pozwolenia wodno-prawnego z dnia 28.12.2012 r.	62
Tabela 30. Parametry ścieków oczyszczonych w 2006 r.	62
Tabela 31. Parametry ścieków oczyszczonych w 2012 r.	62
Tabela 32. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w Rawie Mazowieckiej	65
Tabela 33. Odbiorcy gazu i długość sieci gazowej w Rawie Mazowieckiej	65
Tabela 34. Dochody do opodatkowania mieszkańców powiatu rawskiego.....	70
Tabela 35. Ambulatoryjna Opieka Zdrowotna w 2012 r. Stan w dniu 31 XII	73
Tabela 36. Uczniowie Szkoły Podstawowej Nr 1	75
Tabela 37. Uczniowie Szkoły Podstawowej Nr 2	77
Tabela 38. Uczniowie Szkoły Podstawowej Nr 4	78

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Tabela 39. Uczniowie Gimnazjum Nr 1 i Nr 2	81
Tabela 40. Wyposażenie – izby lekcyjne, pracownie specjalistyczne w roku 2014 .	82
Tabela 41. Wyposażenie w sprzęt elektroniczny i pomoce dydaktyczne w roku 2014	82
Tabela 42. Stopień komputeryzacji w roku 2014	83
Tabela 43. Stan komputeryzacji według wybranych kryteriów na tle powiatu	84
Tabela 44. Zaplecze sportowe – wyposażenie w roku 2014.....	84
Tabela 45. Liczba uczniów przypadająca na 1 pełny etat nauczyciela w latach 2008 – 2013 (na dzień 31.12 danego roku)	85
Tabela 46. Współczynnik skolaryzacji	86
Tabela 47. Liczba dzieci i grup w latach 2008 – 2014	89
Tabela 48. Muzea według wybranych wskaźników	91
Tabela 49. Charakterystyka Miejskiej Biblioteki Publicznej.....	93
Tabela 50. Wskaźnik „czytelnicy na 100 mieszkańców” w bibliotekach publicznych woj. łódzkiego w wybranych gminach miejskich i miejsko-wiejskich w roku 2010- zestawienie od wskaźnika największego do najmniejszego	96
Tabela 51. Obiekty sportowe w Rawie Mazowieckiej według arkusza inwentaryzacji	99
Tabela 52. Najczęściej występujące przyczyny przyznania pomocy w latach A2006- 2012	105
Tabela 53. Najczęstsze formy udzielanej pomocy w latach 2006-2012.....	105
Tabela 54. Katalog świadczeń rodzinnych w latach 2006-2012	107
Tabela 55. Świadczenia alimentacyjne w latach 2006-2012.....	109
Tabela 56. Wykrywalność w przestępstwach w latach 2008-2013	111
Tabela 57. Liczba przestępstw popełnionych i wykrytych w latach 2008-2013.....	111
Tabela 58. Ilość zdarzeń drogowych na terenie miasta Rawa Mazowiecka	112
Tabela 59. Ilość kierujących znajdujących się pod działaniem alkoholu zatrzymanych na terenie miasta Rawa Mazowiecka	112
Tabela 60. Ilość ujawnionych wykroczeń na terenie miasta Rawa Mazowiecka.....	113
Tabela 61. Ilość przepracowanych godzin przez osoby skierowanych przez Sąd do świadczenia prac społecznie użytecznych do Urzędu Miasta Rawa Mazowiecka ..	116

Spis wykresów

Wykres 1. Stan ludności miasta Rawa Mazowiecka, wg faktycznego miejsca zamieszkania ogółem	23
Wykres 2. Struktura ludności ogółem ze względu na płeć	24
Wykres 3. Przyrost naturalny w latach 2008 – 2013	26
Wykres 4. Struktura ludności ogółem	29
Wykres 5. Struktura ludności ogółem w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej) według płci	31
Wykres 6. Struktura ludności ogółem w wieku produkcyjnym (zdolności do pracy) według płci	31
Wykres 7. Struktura ludności ogółem w wieku poprodukcyjnym według płci	32
Wykres 8. Prognoza ludności do roku 2030	33
Wykres 9. Poziom bezrobocia w Rawie Mazowieckiej na tle powiatu w latach 2010 – 2013 (liczba osób)	34
Wykres 10. Podmioty gospodarcze według grup branżowych	43
Wykres 11. Zatrudnienie w poszczególnych sektorach	46
Wykres 12. Zatrudnienie w sektorach prywatnym i publicznym	47
Wykres 13. Udział % kobiet wśród ogółu pracujących na tle powiatu, województwa i kraju	48
Wykres 14. Średni dochód w przeliczeniu na jednego podatnika według poszczególnych przedziałów skali podatkowej	71
Wykres 15. Ilość mieszkańców korzystających z Internetu w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Rawie Mazowieckiej	94

Spis rysunków

Rysunek 1. Rawa Mazowiecka	8
Rysunek 2. Polityka rozwoju - terytorialny wymiar spójności – schemat	14
Rysunek 3. Lokalizacja miasta na tle kraju	17
Rysunek 4. Lokalizacja Rawy Mazowieckiej na tle powiatu rawskiego	18
Rysunek 5. Rzeką Rawka, rezerwat przyrody	20
Rysunek 6. Muzeum Ziemi Rawskiej	22
Rysunek 7. Lokalizacja terenów przemysłowych „Mszczonowska” i „Skierniewicka”	52
Rysunek 8. Lokalizacja Podstrefy Rawa Mazowiecka ŁSSE w rejonie ul. Reymonta i ul. Opoczyńskiej	54
Rysunek 9. Układ komunikacyjny miasta Rawa Mazowiecka	57
Rysunek 10. Szlaki komunikacyjne przebiegające przez Rawę Mazowiecką	58
Rysunek 11. Rawski Rodzinny Rajd Rowerowy	101
Rysunek 12. Zamek Książąt Mazowieckich w Rawie Mazowieckiej	103
Rysunek 13. Zalew Tatar oraz Ośrodek Sportu i Rekreacji - widok z lotu ptaka	102